

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 16 november 2020 17:36
Aan: 10.2.e
 10.2.e
 (10.2.e @pbl.nl); 10.2.e
 (10.2.e)
CC: 10.2.e
Onderwerp: Voorbereidende documenten scenariostudie kalveren a.s. donderdag
Bijlagen: 2020 11 16 Bijlage BC - concept scenario's.pdf; 2020 11 16 Geannoteerde agenda BC.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Beste allen,

Hierbij ontvangen jullie ter voorbereiding van de meeting van aanstaande donderdag:

1. De geannoteerde agenda
2. Concept-uitwerking van vier scenario's.

Tot dan.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
 Rijkstraine Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M: +31 6 10.2.e
M: +31 70 10.2.e
E: 10.2.e @minezk.nl

Concept scenario's studie vleeskalveren

Bijeenkomst begeleidingscommissie 19 november

1. Klant is koning
2. Een kerngezond kalf
3. Slimmer door data
4. Loyaal aan lokaal

Scenario 1: “Klant is koning”

1. Klant is koning

Korte beschrijving

In dit scenario heeft de kalversector zich aangepast op basis van de wensen van de Nederlandse consument. Deze wensen spitsen zich toe op beter welzijn voor het kalf (maximale transportduur, betere transportcondities, comfortabele ligplaatsen) en wat de consument ziet als ‘natuurlijke omstandigheden’ (kalf bij moederkoe, weidegang). Door te focussen op rosé vlees en jong rundvlees in combinatie met een kwaliteitskeurmerk, wordt kalfvlees aantrekkelijk gepositioneerd voor de Nederlandse consument. Het aandeel binnenlands geconsumeerd vlees neemt toe en de export in verhouding dus af.

Maatregelen

- Maximale transportduur van 8 uur
- Transportcondities: klimatologisch gereguleerd transport, onbeperkte drinkmogelijkheden, zachte ondergrond, richtlijnen voor ‘stressarm inladen en uitladen’
- Kalf wordt verplicht 3 maanden op het melkveebedrijf bij de moederkoe gehouden
- Vergroten ligplaats van 1,8m² naar 3m²
- Zachte ligplaats (stro, riet, zand etc.)
- Weidegang; alleen rosé vlees
- Invoering kwaliteitskeurmerk Jong Rundvlees Nederlandse markt
- Publiekscampagne Jong Rundvlees

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario krijgt de melkveehouder een aanzienlijk grotere rol doordat het kalf drie maanden op het melkveebedrijf blijft. Het management van de melkveehouder zal aangepast moeten worden op kalveren die bij de koe blijven. De kalverhouder zal zich in dit model meer op jong rundvlees gaan richten, en de kalveren dus langer aanhouden. De Nederlandse consument wordt geprikkeld om meer rosé kalfsvlees / jong rundvlees te gaan consumeren, terwijl de buitenlandse consument zijn gewenste blankvlees uit andere landen zal krijgen.

Scenario 1: “Klant is koning”

1. Klant is koning

Toelichting

Diergezondheid

Verhoogde weerstand kalf bij het eerste transport door langer verblijf op het melkveebedrijf, lagere infectiedruk op verzamelcentrum

Dierenwelzijn

Grotere ligplaatsen, beperkte transportduur, weidegang, langere periode in dezelfde omgeving

Volksgezondheid

Lagere infectiedruk met bijgaande volksgezondheidsrisico's door langer verblijf kalf op melkveebedrijf (betere weerstand, minder verspreiding ziektekiemen) en beperkt transport uit buitenland door beperkte transportduur

Milieu/biodiversiteit

Minder transportemissies, minder ammoniakuitstoot door weidegang
Meer mest en emissies door gebruik strooisel

Ethiek

Kalf langer bij de koe, consumenten weten achtergrond van vleesproduct

Verdienmodel

Minder import van buitenlandse kalveren, grotere stallen nodig, tegelijkertijd kansen voor grotere afzet van jongrundvlees binnen Nederland. Meer kosten voor melkveehouder door langere opfok, maar tegelijkertijd meer opbrengsten door een zwaarder kalf

Scenario 2: “Een kerne gezond kalf”

2. Een kerne gezond kalf

Korte beschrijving

In dit scenario wordt de gezondheid en welzijn van het Nederlandse kalf maximaal bevorderd. Voor deze optimale situatie wordt het kalf tot de slacht op het melkveebedrijf gehouden. Dit zorgt immers voor een betere weerstand, geen aanraking met ziektekiemen buiten het bedrijf, en een minimum van stressmomenten. Voordeel voor de melkveehouders is dat zij pas op latere leeftijd een selectie in hun vaarskalveren hoeven maken. Daarnaast heeft een groot aantal melkveebedrijven grond tot beschikking voor weidegang en mestafzet.

Maatregelen

- Kalf opgefokt op melkveehouderij: geen verspreiding ziektekiemen via vermenging op verzamelcentrum en kalverhouder, geen stressmomenten door veelvuldig transport
- Subsidieren dubbeldoelrassen
- Verplicht meting serumeiwit (maternale antilichamen) en hierop belonen/korten
- Zachte ligplaats (stro, riet, zand etc.) – ivm ontstekingen en wonden
- Onbeperkte drinkmogelijkheden op melkveebedrijf en kalverbedrijf (ivm zuigbehoefte)
- Hoge luchtkwaliteitsstandaarden stallen (in veel gevallen betekent dit nieuwe stalsystemen)
- Hemoglobinegehalte minimaal 7 mmol/l gedurende levensduur, in de praktijk betekent dit het stoppen met blank kalfsvlees en alleen rosé productie
- Verzamelcentra exclusief voor import: hierdoor ontstaat een aparte keten voor buitenlandse import waardoor de verspreiding van ziektekiemen beperkt wordt

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario komt het eigenaarschap over het Nederlandse kalf volledig bij de melkveehouder te liggen. Integraties kunnen een rol spelen in het contracteren van melkveehouders om kwaliteitsstandaarden te borgen. Verzamelcentra richten zich hierbij exclusief op import.

Scenario 2: “Een kerngezond kalf”

2. Een kerngezond kalf

Toelichting

Diergezondheid

Betere weerstand door hoger hemoglobinegehalte en langer verblijf op melkveebedrijf, kleinere blootstelling aan ziektekiemen door ontbreken van transport naar en aanwezigheid op verzamelcentra (excl. import) en kalverhouderijen

Dierenwelzijn

Grote en comfortabele ligplaatsen gedurende verblijf en transport, minder (hoge) stressmomenten door gereguleerd in- en uitladen bij transport en lager aantal verblijfplekken (alleen verzamelcentra voor import), onbeperkte drinkmogelijkheden via een speen

Volksgezondheid

Lagere infectiedruk door betere weerstand kalveren op melkveebedrijf en minimalisering transport en verzamelmomenten, lager antibioticagebruik, verzamelcentra alleen voor import

Milieu/biodiversiteit

Minder lange afstandstransporten, schonere stalsystemen (i.v.m. luchtkwaliteit waaronder lagere ammoniakemissies)

Ethiek

Minimaal vervoer van kalf

Verdienmodel

Afzet blank kalfsvlees verdwijnt, hoge investeringen voor bevordering diergezondheid en welzijn (o.a. stalsystemen, voer), minder kalversterfte en antibioticagebruik. Minder kalversterfte en gereduceerd antibioticagebruik zijn positief voor het verdienmodel, maar tegelijkertijd zijn grotere investeringen voor houderijomstandigheden en voeding nodig

Scenario 3: “Slimmer door data”

3. Slimmer door data

Korte beschrijving

In dit scenario werken melkveehouder en kalverhouder optimaal samen om diergezondheid en dierenwelzijn van het kalf te bevorderen door gerichte interventies. Focus ligt op kennis uitwisseling over de gezondheidsconditie van het individuele kalf, gericht op maatwerk voor het kalf en algemene lessen voor verbetering van bedrijfsvoering op melkveebedrijf, verzamelcentrum en kalverhouderij. In dit scenario is dus geen sprake van aangescherpte gezondheids- en welzijnseisen vooraf, maar gezondheidsbevordering door een geavanceerd systeem van monitoring, terugkoppeling en gerichte gezondheidsinterventie.

Maatregelen

- Invoering additionele oormerken voor registratie gezondheidsgegevens (sensor die temperatuur en beweging meet bijvoorbeeld)
- Verplicht gebruik kalfvolgsysteem van melkveehouder tot slachterij
- Kalf tot 28 dagen op melkveebedrijf: betere weerstand van het kalf bij later transport, startconditie bij aankomst verzamelcentrum en kalverhouder verbetert
- Opfok naar behoefte: specifiek insemineren
- Terugkoppeling conditie kalf gedurende gehele traject door alle partijen via digital systeem op vaste momenten en bij gezondheidsinterventie
- Verzamelcentra sorteren kalveren vooraf (ivm aanwezigheid ziektekiemen, slimmere afzet)
- Platform voor kennisuitwisseling tussen melkveehouders en kalverhouders in Nederland

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario werken alle partijen binnen de sector optimaal samen om de gezondheid van het kalf te borgen en om voortdurend van elkaar te leren. Melkveehouders krijgen en ervaren meer eigenaarschap over het kalf, zowel door het langere verblijf van het kalf op melkveebedrijf als door terugkoppeling tussen melkveehouder, verzamelcentrum en kalverhouder. Er is daarnaast behoefte aan een partij die de regie van het gegevensbeheer en communicatie daarover oppakt.

Scenario 3: “Slimmer door data”

3. Slimmer door data

Toelichting

Diergezondheid

Betere monitoring en terugkoppeling over gezondheidsconditie moet leiden tot interventies op gezondheid kalf, langer verblijf kalf op melkveebedrijf

Dierenwelzijn

Geen specifieke maatregelen om dierenwelzijn te bevorderen waar dit de diergezondheid niet (in)direct bevordert

Volksgezondheid

Betere monitoring van ziektekiemen en tijdige interventie bij zieke dieren leidt tot minder verspreiding van ziektekiemen en meer gedoseerd gebruik van antibiotica

Milieu/biodiversiteit

Geen specifieke maatregelen die hieraan bijdragen

Ethiek

Meer zicht op gezondheid kalf door sensoren waardoor eerdere behandeling mogelijk is

Verdienmodel

Kennisuitwisseling en monitoring over condities kalf moeten leiden tot minder kalversterfte en betere kwaliteit van kalfsvlees. Dit moet leiden tot een hogere opbrengst per kalf. Tegelijkertijd zijn er ook ontwikkelkosten zijn (bijv. voor oprichten van digitaal platform). Dat hoeft niet per se ten koste te gaan van het verdienmodel, als bijvoorbeeld de overheid deze investering voor eigen rekening neemt

Scenario 4: “Loyaal aan lokaal”

4. Loyaal aan lokaal

Korte beschrijving

In dit scenario is de kalverketen regionaal georganiseerd, met een sterke lokale relatie tussen melkveehouder en kalverhouder. In dit scenario worden vooral de condities van diergezondheid en dierenwelzijn bevorderd door gelimiteerde transportafstanden en kennisuitwisseling tussen melkveehouder en kalverhouder over de conditie van het kalf. Dit scenario sluit ook aan bij de ontwikkeling van kringlooplandbouw, door kalveren (en daarmee mest) binnen de regio te houden. Marketingtechnisch liggen er kansen in het vermarkten van kalfsvlees in relatie tot de regio. Door dit te koppelen aan een kwaliteitskenmerk (diergezondheid, welzijn, milieu etc.) kan optimalisatie van kwaliteit worden gestimuleerd.

Maatregelen

- Maximale transportafstand melkveebedrijf-kalverbedrijf 100 km
- Direct transport melkveebedrijf-kalverbedrijf, geen verzamelcentra
- Geen ‘all-in, all-out’: instroom en uitstroom op basis van behoefte
- Kans voor jongveeopfokkers: zij spelen zowel een rol in opfok melkvee als vleeskalveren
- Ipv minimale leeftijd en gewicht voor kalf van melkveehouderij naar mesterij wordt er gekeken naar combinatie van gewicht, gezondheid en conditie
- Terugkoppeling condities kalf van kalverhouder naar melkveehouder via digitaal system
- Langdurige samenwerkingscontracten tussen melkveebedrijf en kalverbedrijf in regio, maximaal aantal samenwerkingscontracten per kalverbedrijf
- Regionaal kennisplatform melkveehouders en kalverhouders
- Samenwerking melkveebedrijven en kalverbedrijven met regionale akkerbouwers: stimulering kringlooplandbouw
- Marketing kalfsvlees gericht op specifieke regio

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario zullen melkveehouders en kalerhouders in dezelfde regio nauw samenwerken zonder tussenkomst van verzamelcentra. Gezamenlijk worden zij verantwoordelijk voor de kwaliteit van het kalfsleven en kalfsvlees afkomstig uit hun eigen regio. De melkveehouder zal hierbij meer eigenaarschap ervaren omdat er sprake is van een voordurende terugkoppeling tussen kalverhouder en kalverhouder over de conditie van het kalf.

Scenario 4: “Loyaal aan lokaal”

4. Loyaal aan lokaal

Toelichting

Diergezondheid

Betere weerstand door kortere transporten, minder infectiedruk door wegvallen verzamelcentrum, betere uitwisseling gezondheidsgegevens tussen melkveehouder en kalverhouder

Dierenwelzijn

Kortere transportduur, minder stressmomenten door wegvallen verzamelcentrum

Volksgezondheid

Lagere infectiedruk door verdwijnen verzamelcentra (ook minder antibioticagebruik), langdurige samenwerking tussen melkveehouders en kalverhouders (lagere diversiteit aan ziektekiemen per bedrijf), regionale beheersing van gezondheidsrisico's

Milieu/biodiversiteit

Stimuleren van regionale kringlopen, minder transportemissies (regionaal, en direct vervoer naar kalverhouderij)

Ethiek

Geen specifieke ethische gevolgen; wel is het nu mogelijk de consument de specifieke regio aan te wijzen waar kalfsvlees van afkomstig is

Verdienmodel

Tussenschakel verzamelcentrum verdwijnt, minder kalversterfte en antibiotica gebruik door betere uitwisseling van kennis in de keten. In verband met minder gebruik antibiotica en een kortere keten zullen de kosten per kalf naar verwachting dalen.

Agenda – Scenariostudie Vleeskalveren

AAN	Leden begeleidingscommissie + opdrachtgever
BETREFT	Geannoteerde agenda bijeenkomst begeleidingscommissie Scenariostudie Vleeskalveren
VAN	Projectteam scenariostudie Vleeskalveren
TIJD	19 november 13.00u-15.00u
LOCATIE	Webex nr.meeting: buiten reikwijdte –ww: buiten reikwijdte

Amersfoort, 16 november 2020

Geachte leden van de Begeleidingscommissie (BC),

1. Terugblik bijeenkomst BC 19 oktober 2020

Na kennismaking, introductie en toelichting Plan van Aanpak is een drietal doelen voor de betrokkenheid van de BC vastgesteld:

1. Methodologisch
2. Scope en afbakening
3. Bruikbaarheid & draagvlak

Ad 1) BC bespreekt graag de verschillende beleidsvarianten voordat deze in de Red Teams komen.

Ad 2) BC geeft aan niet decennia vooruit te willen kijken; scenario's moeten inzicht geven in een ideaalbeeld; dit binnen kaders op het gebied van diergezondheid, -welzijn en milieu, maar ook met een route; op welke wijze is het ideaalbeeld bereikbaar (o.a. verdienvermogen kalverhouderij en melkveehouderij)

Ad 3) Een harde economische doorrekening is van groot belang voor de bruikbaarheid van de scenariostudie. BC waakt ervoor om te dicht tegen de sector 'aan te kruipen'; het onderzoek dient onafhankelijk te worden uitgevoerd.

2. Voortgang scenariostudie

De interviews zijn afgerond. Hieruit kwam een breed scala aan maatregelen, maar geen vastomlijnde scenario's. Over nut en noodzaak van bepaalde maatregelen lagen de (soms onderbouwde) meningen uiteen.

De twee Red Teams sessies zijn ingepland op 30 november en 10 december. Er zijn in totaal 33 mensen (verdeeld over de diverse stakeholders) uitgenodigd voor één van de twee sessies. De aanmeldingen stromen binnen. We trachten per sessie circa 16 stakeholders te betrekken die in vier subgroepen de vier geschetste (ultieme) beleidsvarianten gaan 'aanpakken'. De samenstelling van de vier subgroepen hangt af van de aanmeldingen van de dag. Insteek voor de eerste bijeenkomst is dat de stakeholders niet te veel worden 'gemixt', zodat discussie zich kan verdiepen op maatregelniveau en onderbouwing en niet verzandt in 'welles-nietes'. Afhankelijk van de resultaten van de eerste bijeenkomst vullen we de tweede bijeenkomst in.

3. Beleidsvarianten

Zie bijlage. Na analyse van literatuur en de gevoerde gesprekken hebben we een viertal varianten samengesteld:

- A. Klant is Koning
- B. Een kerngezond kalf
- C. Slimmer door data
- D. Loyaal aan lokaal

Deze varianten dienden te voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. Voldoende onderscheidend ten opzichte van elkaar; vanuit een 'prikkelende' invalshoek.
2. Opgeknipt in maatregelen, die in samenhang maar ook los kunnen worden gezien.
3. Maatregelen kunnen – in een afwijkende vorm – voorkomen in meerdere varianten
4. Ingezet op een verbetering van diergezondheid en -welzijn.
5. De status quo is geen scenario; wel de 'baseline' waar tegen de varianten kunnen worden afgezet en getoetst.

Bespreekpunten:

- Zijn de geschetste varianten voldoende onderscheidend?
- Zijn de geschetste varianten voldoende realistisch en 'uitlegbaar'?
- Missen er maatregelen?

4. Doorrekening

Eén van de doelen van de Red Teams-sessies is het inzicht verkrijgen in welk effect een bepaalde maatregel heeft en hoe dat onderbouwd kan worden. Getracht wordt ook een gedragen beeld te hebben van de 'baseline'; de huidige situatie.

Bespreekpunten:

- In welke mate is er consensus over de exacte uitgangssituatie? Er wordt door verschillende stakeholders/bronnen soms verschillende cijfers gebruikt.
- Basisjaar is 2019. Crisis door dalende afzet (vanwege Corona) blijft buiten beschouwing.
- Graag betrekken wij een aantal experts uit de BC voor nadere duiding van cijfers of voor navraag op ontbrekende cijfers. Met name op:
 - o Internationale marktverhoudingen
 - o Effecten / kosten / opbrengsten maatregelen diergezondheid en -welzijn op zowel kostprijs als opbrengst kalf
- Werken met bandbreedtes om 'schijnzekerheid' te vermijden versus bruikbaarheid studie

5. Vervolgafspraken

Na de tweede Red Teams-sessie gaat het team de (aangepaste) varianten verfijnen en doorrekenen. Dit resulteert in een concept-rapportage die we graag op hoofdlijnen met de BC bespreken. We voorzien een derde en laatste bijeenkomst met de BC kort voor de kerstperiode. In de eerste twee weken van december zullen we met een aantal van u individueel afspreken om bepaalde cijfers te verdiepen ten behoeve van de doorrekeningen. Hoewel kort op de tweede sessie stellen we donderdag 17 december voor als nieuwe datum

voor de BC-bijeenkomst, tenzij u ook op 21 of 22 december beschikbaar bent. De oplevering van het eindrapport aan de opdrachtgever zal dan begin 2021 zijn (dit in overleg met de opdrachtgever).

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met 10.2.e , secretaris van het onderzoeksteam via 10.2.e [@lysiasadvies.nl](mailto:10.2.e@lysiasadvies.nl).

Met vriendelijke groet,

Onderzoeksteam Scenariostudie Vleeskalveren

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 19 november 2020 15:26
Aan: 10.2.e
 10.2.e
 @pbl.nl'; 10.2.e
 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Input 10.2.e scenario's
Bijlagen: 2020 11 16 Bijlage BC - concept scenario's.pdf; 2020 11 16 Geannoteerde agenda BC.pdf

Beste allen,

Op verzoek van 10.2.e ontvangen jullie hierbij onderstaand zijn opmerkingen bij de scenario's. Daarnaast het verzoek aan de rest van de begeleidingscommissie om opmerkingen **uiterlijk volgende week** te delen met het onderzoeksteam.

Scenario 1:

- Primair gericht op de NL consument. NL consument eet nauwelijks kalfsvlees. 11.1
- Blank kalfsvleessector wordt beëindigd, geen perspectief. Heeft grote gevolgen. Kan noodzaak vanuit dw/dg onderbouwd worden? 11.1
- Kalf verplicht 3 maanden bij de melkkoe op melkveebedrijf (nu 14 dagen). 11.1
- Kwaliteitskeurmerk Jong rundvlees NL markt: wiens rol is dat? Niet van de overheid, maar van ketenpartijen.
- Milieu/biodiversiteit: 11.1 Weidegangemissie is 11.1 van de totale ammoniakemissie. Heeft negatieve gevolgen voor nitraatuitspoeling.
- Verdienmodel: wensbeelden maar onduidelijk is hoe groot de NL markt voor jong rundvlees is en wat de toegevoegde waarde is. Wens is vader van de gedachte.
- Bij impact assessment ook inschatting maken van de gevolgen voor milieu emissies (ammoniak, broeikasgassen) om afwenteling te voorkomen.

Scenario 2:

- Dit betekent einde voor alle kalvermesters.... 11.1
- Kalveren afmest op melkveebedrijven waar grond beschikbaar is en mest kan worden afgezet: 11.1
- Waarom geen opfok mogelijk op andere opfokbedrijven (vergelijkbaar met de jongvee opfokbedrijven die jongvee opfokken voor de melkveehouderij)?
- Subsidieren gebruik dubbeldoelrassen: 11.1 Melkkoeien die niet geselecteerd worden voor de fokkerij van melkkoeien worden al geïnsemineerd met vleesrassen voor een betere kwaliteit kalf. 11.1
- Het argument dat in dit scenario vaarkalveren voor de melkveehouderij later geselecteerd kunnen worden, gaat niet op. Dit is in tegenspraak met stimuleren insemineren met dubbeldoelrassen.
- Blijkbaar kan er import plaatsvinden. 11.1
- Bij impact assessment ook inschatting maken van de gevolgen voor milieu emissies (ammoniak, broeikasgassen) om afwenteling te voorkomen.

Scenario 3:

- Heel andere insteek dan de vorige scenario's.
- Alleen gericht op gezondheid, ook elementen voor dierwelzijn toevoegen (max transportafstand/duur, uitvoering stallen).
- Bij impact assessment ook inschatting maken van de gevolgen voor milieu emissies (ammoniak, broeikasgassen) om afwenteling te voorkomen.

Scenario 4:

- KLL is niet specifiek gericht op regionale kringlopen, nationaal/internationaal (Europees) kan ook als kringlopen maar meer gesloten worden.

- Regionale productie op melkveebedrijven (1 maand) en vervolgens naburige opfokbedrijven (max 100 km) 11.1
- Lokaal/egionale afzet kalfsvlees: 11.1 Wellicht wel als onderscheidend regio-marktconcept afzetmarkt mogelijk.
- Geen all-in /all-out:11.1.

10.2.e

Rijkstrainee Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M: +31 6 10.2.e

M: +31 70 10.2.e

E: 10.2.e @minezk.nl

10.2.e

Van: 10.2.e @minInv.nl>
Verzonden: zaterdag 21 november 2020 15:23
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Scenariostudie

Hoi 10.2.e

Ik zit nog even na te sudderen over de bijeenkomst van afgelopen donderdag. Ik ben van mening dat de scenariostudie gaat over *hoe* we kalveren verzorgen. De vraag *hoeveel* vleeskalveren er in NL mogen zijn, is een politieke. Ik ben daarom van mening dat we de import van kalveren niet hoeven mee te nemen in de studie.

11.1

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Senior beleidsmedewerker op dossiers
 - diergezondheidsfonds
 - verduurzaming vleeskalverhouderij

.....
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
[Bezuidenhoutseweg 73](#) | 2594 AC | Den Haag | B-noord 4
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
 T (070) 10.2.e
 M (06) 10.2.e
 10.2.e @minInv.nl
www.rijksoverheid.nl/Inv

10.2.e

Van: 10.2.e @minInv.nl>
Verzonden: dinsdag 24 november 2020 09:55
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Antibioticagebruik in rundveesector
Bijlagen: bijlage-sda-rapport-het-gebruik-van-antibiotica-bij-landbouwhuisdieren-in-2019-(1).pdf

Hoi 10.2.e

Jullie leggen vandaag de (voorlopig) laatste hand aan de scenario's. Hebben jullie hierbij de SDa-rapport scherp voor geest?

Er is een verschil tussen blankvleeskalveren en rosévlees combinatiekalveren aan de ene kant en rosé startkalveren aan de andere kant. Het antibioticagebruik bij rosé startkalveren is tussen 2012 en 2019 nauwelijks veranderd en hoger 11.1 dan bij blanke kalveren 11.1. De combinatiekalveren volgen de blanke kalveren 11.1. De rosévlees afmestkalveren doen het qua antibiotica beter. 11.1

In de opfok (pagina 64) en vleesstieren (pagina 66) wordt nauwelijks antibiotica gebruikt. Ik heb geen kennis van deze bedrijven, maar mogelijk kunnen we hiervan leren?

10.2.e

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Senior beleidsmedewerker op dossiers
 - diergezondheidsfonds
 - verduurzaming vleeskalverhouderij

.....
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
[Bezuidenhoutseweg 73](#) | 2594 AC | Den Haag | B-noord 4
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
 T (070) 10.2.e
 M (06) 10.2.e
 10.2.e @minInv.nl
www.rijksoverheid.nl/lnv

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: woensdag 25 november 2020 13:47
Aan: 10.2.e @lysiasadvies.nl; 10.2.e @schuttelaar.nl;
 10.2.e @schuttelaar.nl; 10.2.e
 10.2.e @rebelgroup.com
Onderwerp: Voorbereiding Red Team 30 november
Bijlagen: Voorbereiding Red Teams deelnemers 30 november 2020.pdf

Beste allen,

Namens 10.2.e stuur ik jullie hierbij het voorbereidende document voor de Red Team bijeenkomst van 30 november a.s.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

werkdagen: dinsdag t/m vrijdag

LYSIAS ADVIES BV
 Soesterweg 310d
 3812 BH AMERSFOORT

T: +31 33 4647070

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl

I: www.lysiasadvies.nl

Lysias Advies werkt in het publieke domein aan projecten die ertoe doen in onze maatschappij. Opdrachtgevers zijn het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijsinstellingen, GGD'en en andere organisaties die onze samenleving dienen. Onze missie is: werken aan een mooier, welvarender, duurzamer en gezonder Nederland, waarin iedereen kan meedoen.

Scenariostudie vleeskalveren

Vorbereidend stuk voor deelnemers aan Red Team
sessie 30 november 2020

Leeswijzer

- Achtergrond van de opdracht (p.3 – p. 5)
 - Werkwijze Red Teams (p.6)
 - Scenario's (p.7 – p. 8)
 - Praktische informatie voor de sessie (p.9)
-

Achtergrond opdracht

Aanleiding:

- De minister van LNV heeft de kalverhouderij en andere houderijen gevraagd verduurzamingsplannen (sectorplannen) te schrijven. De kalverhouderij stelde in haar sectorplan randvoorwaarden die de minister niet steunde. Dat was aanleiding voor een scenariostudie over verduurzaming van de kalverketen.

Probleemgebieden:

- Diergezondheid (longontstekingen, borstontstekingen, antibioticagebruik, bloedarmoede)
- Dierenwelzijn (duur en voorzieningen transport, vloeren)
- Milieu en biodiversiteit (broeikasgassen, fosfaten, stikstof, mest)

Beoogd resultaat:

- Een openbaar rapport waarin alle alternatieven voor, en verbeteringen binnen, de huidige Nederlandse kalverketen worden besproken en gewogen. Deze opties worden geëvalueerd op basis van het (verwachte) effect op diergezondheid, dierenwelzijn, volksgezondheid, milieu (incl. sluiten van de mest-veevoer kringloop), biodiversiteit en ethiek, afgezet tegen het verdienvermogen van kalver- en melkveehouder en andere marktpartijen in de keten.
- De effecten van elk van de scenario's moeten beoordeeld worden. Minstens kwalitatief, en waar mogelijk ook kwantitatief.

Achtergrond opdracht

Afbakening:

- Het onderzoek richt zich op de kalveren afkomstig uit de melkveehouderij, die niet nodig zijn voor de vervanging van de melkveestapel.
- Het betreft de periode van bevruchting van het moederdier tot de slacht van het kalf.
- De invloed van of de relatie tot de melkveehouderij, kalverhouderij, transport, verzamelcentra en consument (retail, horeca, export) wordt meegenomen.
- Het aantal geboren kalveren wordt gezien als een gegeven. Productiebeperkende maatregelen (minder geboren kalveren) worden niet meegenomen in deze studie.
- De studie beperkt zich tot Nederland. Dat betekent dat er geen import beperkende of verruimende maatregelen worden ingesteld. Eventuele (tijdelijke) effecten op import door nationale maatregelen worden wel meegenomen.

Achtergrond opdracht

Lysias werkt met ruim 40 adviseurs in het publieke domein aan een mooier, welvarender, duurzamer en gezonder Nederland, waarin iedereen kan meedoen.

Lysias heeft een reputatie hoog te houden als het gaat om onderzoeken in een spannende politiek-bestuurlijke omgeving. De belangen zijn vaak groot, en lopen uiteen.

Lysias is de afgelopen betrokken geweest bij verschillende vraagstukken op het gebied van landbouw en milieu. We noemen de ondersteuning van het Adviescollege Stikstofproblematiek en de uitvoeringsagenda Landbouw Meerdere Smaken van de Provincie Flevoland.

Rebel is een financieel-economisch adviesbureau. Ons profiel: nuchter, inhoudelijk en gedreven. Rebel is in 2002 opgericht door een handvol economen en bestuurskundigen die elkaar vonden in de motivatie om bij te dragen betere kwaliteit van de publieke dienstverlening. Precies daarom is Rebel vooral actief in maatschappelijk relevante sectoren. Door die brede kennis van zaken kunnen Rebels dwarsverbanden leggen en de ervaringen uit de ene sector toepassen in de andere.

Ons belangrijkste wapenfeit in de duurzame landbouw: het advies over herziening van het stelsel voor stalbeoordeling (2020).

Schuttelaar & Partners is een communicatieadviesbureau dat sinds 1995 het bedrijfsleven, de overheid, ngo's en wetenschappelijke instituten in de agrofoodsector op strategisch en praktisch niveau helpt met duurzaamheidsvraagstukken.

Onze 80 medewerkers bundelen vanuit uiteenlopende achtergronden analytisch vermogen, vakmanschap, ervaringskennis en passie. Vanuit Den Haag, Wageningen en Brussel werken we aan een beter wereld: circulair en toekomstgericht.

S&P heeft bijvoorbeeld het onderzoek klimaat en veehouderij ondersteund met inhoudelijke expertise en koppeling naar het bedrijfsleven.

Werkwijze Red Teams

- ▶ Het Red Team principe kent zijn oorsprong in het Amerikaanse leger, maar wordt inmiddels breder ingezet. Kortgezegd betekent het: een groep onafhankelijke experts of stakeholders wordt ingezet om de zwakke punten van een plan te identificeren en op zoek te gaan naar argumenten waarom het plan niet zou werken. Het doel is een resultaatgerichte dialoog en volledigheid van argumenten te bewerkstelligen.
- ▶ Tijdens de Red Team sessie van 30 november 2020 vragen we u om te 'schieten' op een aantal verduurzamingsscenario's voor de kalversector. Aan vier verschillende tafels presenteren we vier scenario's. Elke tafel kent een vaste gespreksleider. Dezelfde groepjes deelnemers rouleren langs de tafels, zodat iedereen op meerdere scenario's kan schieten.
- ▶ De tweede en laatste Red Team sessie is op 10 december 2020. In de tussentijd brengen we mogelijke aanpassingen aan, afhankelijk van de uitkomsten van 30 november.
- ▶ Met de Red Teams proberen we een beargumenteerd beeld te krijgen welke werkzame elementen er uit elk scenario naar voren komen (en dus ook wat er niet werkt).
- ▶ Vertrouwelijkheid: de Red Teams zijn bedoeld als een open gesprek met stakeholders, met verschillende belangen, in een veilige omgeving. Dat betekent:
 - ▶ We voeren tijdens de sessie een gesprek met respect voor elkaars belangen.
 - ▶ We vragen jullie om de inhoud van de sessie binnen deze groep te houden.
 - ▶ We maken geen opname van de sessie.
 - ▶ We publiceren in ons eindrapport geen naar individuen herleidbare uitspraken.

Scenario's

Context totstandkoming scenario's:

- ▶ De vraag aan Lysias, Rebel en Schuttelaar & Partners was om 3 à 4 onderscheidende scenario's voor verduurzaming van de kalverketen vorm te geven. Voorwaarden waren dat de scenario's:
 - ▶ ... een significante verandering teweegbrengen (geen incrementele verbeteringen)
 - ▶ ... diergezondheid en dierenwelzijn centraal zetten
 - ▶ ... gebaseerd zijn op de visie van verschillende stakeholders (melkveehouders, kalverhouders, integraties, dierenartsen, NGO's, wetenschappers, etc.)
- ▶ De scenario's zijn nadrukkelijk geen vaststaande pakketten. We zoeken uiteindelijk naar de werkzame ingrediënten in ieder van de scenario's. De uitkomst kan zijn dat een combinatie van maatregelen uit verschillende scenario's een logisch geheel vormt. Om scherpte in de discussie te brengen hebben we echter maar beperkt overlap in maatregelen tussen de scenario's gecreëerd.
- ▶ Het zijn geen scenario's die morgen in te voeren zijn. We houden uiteraard rekening met de huidige opzet van de kalverketen, maar ook geredeneerd vanuit het perspectief: hoe zou je de keten vanaf de tekentafel willen/kunnen inrichten?

Scenario's

Tijdens de Red Team sessie van 30 november presenteren we de volgende vier scenario's. Vanzelfsprekend geven we tijdens de bijeenkomst een uitgebreidere uitleg per scenario.

1. **“Een kiplekker kalf”** – een combinatie van verscherpte maatregelen binnen de bestaande keten, die moet leiden tot betere gezondheid en beter welzijn
2. **“Slimmer door data”** – sturen op SMART-doelen door goede terugkoppeling van data en een impuls aan verbetering in de bedrijfsvoering
3. **“Kalverhouder = dierhouder”** – aanzienlijk langer verblijf van het kalf op het melkveebedrijf en blijvend eigenaarschap van de melkveehouder
4. **“Loyaal aan lokaal”** – nauwere samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid binnen de keten, met focus op de eigen regio in productie en marketing

Praktische informatie

- ▶ De Red Team sessie is op maandag 30 november 2020 en begint om 13.00. We vragen u om op tijd in te loggen, want na 5 minuten inlooptijd gaan we van start.
- ▶ U heeft reeds een agenda-uitnodiging gekregen om via Microsoft Teams deel te nemen aan de bijeenkomst. Deze is voor het plenaire deel, en gebruikt u voor het begin en voor het eind van de bijeenkomst. Daarnaast ontvangt u ook nog een agenda-uitnodiging voor de deelsessies over de scenario's. Deze afspraak duurt korter (13.30-16.00). Zodra we de bijeenkomst in het plenaire deel hebben afgetrapt, zullen we u vragen om naar deze afspraak over te gaan.
- ▶ De agenda voor de Red Team sessie is als volgt:
 - ▶ 13.00-13.30 – Plenaire aftrap
 - ▶ 13.30-14.15 – Deelsessie 1
 - ▶ 14.15-14.30 – Pauze
 - ▶ 14.30-15.15 – Deelsessie 2
 - ▶ 15.15-16.00 – Deelsessie 3
 - ▶ 16.00-16.15 – Pauze
 - ▶ 16.15-16.30 – Plenaire afsluiting
- ▶ We kunnen ons voorstellen dat u nog vragen heeft na het lezen van dit document. Aan het begin van de bijeenkomst op 30 november zullen we nog meer vertellen over bijvoorbeeld onze onderzoeksaanpak, wat we van u vragen en hoe we omgaan met eventueel vertrouwelijke informatie.
- ▶ Heeft u in de tussentijd toch vragen, neem dan contact op met **10.2.e** via **10.2.e** @lysiasadvies.nl

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: woensdag 25 november 2020 15:11
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Varianten Vleeskalveren
Bijlagen: 201125_conceptscenario's vleeskalveren.pptx

Dag 10.2.e en 10.2.e

Op basis van de bespreking in de BC vorige week hebben we gesleuteld aan de varianten. Twee belangrijke aspecten aangepast:

- Maatregelen komen in beginsel maar in 1 scenario terug; dit voorkomt herhaling van zetten tijdens verschillende groepen
- Dierengezondheid en dierenwelzijn hebben we aangepakt en herverdeeld; (1) kiplekker kalf - dierengezondheid en -welzijn binnen de huidige keten en (2) melkveehouder = dierhouder; gezondheid verbeteren door het eigenaarschap bij de melkveehouder te leggen.

We hebben het aantal maatregelen dat we nu bespreken iet beperkt; de meer gedetailleerde maatregelen kunnen we richting 10 december opnemen.

Voor mij prima om hier morgen even over te bellen, via mail kan natuurlijk ook.

Met groet,

10.2.e
Geassocieerd adviseur

Lysias Advies
 Soesterweg 310d
 3812 BH Amersfoort

T: +31 6 10.2.e

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl
 I: www.lysiasadvies.nl

Lysias Advies werkt in het publieke domein aan projecten die ertoe doen in onze maatschappij. Opdrachtgevers zijn het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijsinstellingen, GGD'en en andere organisaties die onze samenleving dienen. Onze missie is: werken aan een mooier, welvarender, duurzamer en gezonder Nederland, waarin iedereen kan meedoen.

Conceptscenario's studie vleeskalveren

1. Een kiplekker kalf
2. Melkveehouder = dierhouder
3. Slimmer door data
4. Loyaal aan lokaal

Scenario 1: “Een kiplekker kalf”

Korte beschrijving

In dit scenario leidt een combinatie van (verscherpte) maatregelen binnen de bestaande kalverketen tot betere gezondheid en beter welzijn van het kalf. Hierbij is in het bijzonder aandacht voor de maatschappelijke perceptie van wenselijkheid op het gebied van dierenwelzijn. De nadruk ligt in dit scenario op betere transportcondities, voeding en meer comfortabele en gezondheidsbevorderende omstandigheden op de melkvee- en kalverhouderij (grotere en comfortabele ligplaatsen, verbeterde luchtkwaliteit).

Maatregelen

- Transportcondities: klimatologisch gereguleerd transport, onbeperkte drinkmogelijkheden, zachte ondergrond, richtlijnen voor ‘stressarm inladen en uitladen’
- Verbeterde klimaatomstandigheden bij opleg kalveren
- Stimulans tijdige biestverstrekking: verplichte meting serumeiwit (maternale antilichamen) op melkveebedrijf en hierop belonen of korten
- Onbeperkte drinkmogelijkheden op verzamelcentrum
- Hoge luchtkwaliteitsstandaarden in stallen (in veel gevallen betekent dit: nieuwe emissiearme stalsystemen)
- Vergroten ligplaats van minimaal 1,8m² naar 3m²
- Zachte ligplaats voor kalveren verplicht (stro, riet, zand etc.)
- [Verplichting bepaalde vaccinaties voor koe en kalf]
- [Melkveehouders en kalverhouders hanteren zelfde voedingsschema’s en zelfde voerders]

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario is de impact op bestaande rollen in de keten relatief beperkt. Elke schakel in de keten – melkveehouderij, verzamelcentrum en kalverhouderij – draagt een grotere verantwoordelijkheid voor het welzijn van kalveren. Voor de transportsector geldt dat zij een belangrijker aandeel hebben in het borgen van de gezondheid en conditie van het kalf, door verbeterde transportcondities.

Scenario 1: “Een kiplekker kalf”

Toelichting

Diergezondheid

Minder luchtwegproblemen door betere luchtkwaliteit tijdens transport en in stal, betere ontwikkeling immuunsysteem door stimulans tijdige biestvoorziening

Dierenwelzijn

Grote en comfortabele ligplaatsen gedurende verblijf en transport, minder (hoge) stressmomenten door gereguleerd in- en uitladen bij transport, onbeperkte drinkmogelijkheden

Milieu/biodiversiteit

- Minder ammoniakuitstoot door lagere stalemissies (emissiearme stalsystemen)
- Meer mest en emissies door gebruik strooisel

Verdienmodel

- Investerings zijn nodig voor verbetering omstandigheden op veehouderij en tijdens transport, ter bevordering van diergezondheid en welzijn (o.a. stalsystemen, voeding)
- Aanhouden grotere ligplaatsen betekent investeringskosten voor uitbreiding faciliteiten óf minder kalveren kunnen aanhouden
- Positieve gezondheidseffecten leiden tot minder kalversterfte en gereduceerd antibioticagebruik, positief voor het verdienmodel van kalverhouderij

Scenario 2: “Melkveehouder = dierhouder”

Korte beschrijving

In dit scenario worden de kalveren langer op het melkveebedrijf opgefokt, waardoor ze met een betere weerstand het melkveebedrijf verlaten voor transport richting kalverhouderij (of zelfs direct naar slachterij). Melkveehouders blijven eigenaar tot aan slacht van het kalf, waardoor ze reden hebben om de gezondheidsconditie van het kalf beter in de gaten te houden. Bijvoorbeeld door afspraken te maken met kalverhouders over terugkoppeling van data, of door de keuze om zelf het kalf langer te verzorgen (langer dan de minimale 28 dagen). Doordat een groot aantal melkveebedrijven weidegrond tot de beschikking heeft, is het in dit scenario ook mogelijk om weidegang te stimuleren. Met als gevolg gras in het dieet van kalveren en dus meer rosé en jong rundvlees. Aandacht voor de positionering van rosé en jong rundvlees is hierbij nodig, omdat er momenteel maar een beperkte markt en verdienmodel voor dit type vlees is.

Maatregelen

- Kalf verblijft minimaal 28 dagen op het melkveebedrijf, langer indien gewenst door melkveehouder *[alternatief: minimaal drie maanden of nog langer]*
- Voorwaarde voor acceptatie geïmporteerde kalveren dat deze kalveren ook minimaal 28 dagen op buitenlandse melkveebedrijf hebben gestaan
- Eigenaarschap over het kalf komt bij melkveehouder te liggen, tot aan slacht *[alternatief: eigenaarschap juist bij integraties/kalverhouderij]*
- In plaats van minimale leeftijd en gewicht van het kalf bij afzet melkveehouderij aan mesterij, wordt er gekeken naar een combinatie van gewicht, gezondheid en conditie
- Herpositionering rosé en jong rundvlees via invoeren van een kwaliteitskeurmerk en organiseren van publiekscampagne ‘Jong Rundvlees’
- Onderdeel herpositionering is weidegang kalveren op melkveebedrijf (dit leidt in de praktijk tot minder blank vlees bij Nederlands kalf)
Mogelijk met financiële stimulans.

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario komt het eigenaarschap over het Nederlandse kalf volledig bij de melkveehouder te liggen en blijven de kalveren langer op de melkveehouderij, mogelijk zelfs tot slachtleeftijd (afhankelijk van keuze melkveehouder). Door enerzijds een prikkel voor weidegang in te bouwen en anderzijds marketing op jong rundvlees te richten, stijgt zowel vraag naar als aanbod van rosé kalfsvlees en zal kalversector zich in dit scenario meer op rosé en jong rundvlees gaan richten.

Scenario 2: "Melkveehouder = dierhouder"

Toelichting

Diergezondheid

Betere ontwikkeling immuunsysteem door langer verblijf kalf op melkveebedrijf

Dierenwelzijn

Hoger welzijn van kalf door weidegang

Milieu/biodiversiteit

Minder ammoniakuitstoot door weidegang

Verdienmodel

- Langer verblijf op melkveebedrijf betekent fysieke investeringen voor meer ruimte (indien fosfaatwetgeving daar ruimte voor zou bieden) of minder melkkoeien aan kunnen houden, met daling afzetvolume zuivel als gevolg
- Voorwaarde van minstens 28 dagen op melkveebedrijf ook voor buitenlandse partijen betekent verwachte afname van import (niet elke Europese melkveehouder kan en wil zich hieraan confirmeren)
- Verbeterde gezondheid (beter immuunsysteem) leidt tot gemiddeld hogere opbrengst per kalf
- In verhouding ontstaat er minder productie van (duur) blankvlees en meer productie van (goedkoop) rosé / jong rundvlees in Nederland. Door herpositionering kan de prijs voor kalfsvlees mogelijk omhoog.

Scenario 3: “Slimmer door data”

Korte beschrijving

In dit scenario werken melkveehouder en kalverhouder optimaal samen om dieiergezondheid van het kalf te bevorderen beter en transparant gebruik van data. Focus ligt op kennisuitwisseling over de gezondheidsconditie van het individuele kalf en algemene lessen voor verbetering van de bedrijfsvoering op melkveebedrijf, verzamelcentrum en kalverhouderij. Het bestaande Kalfvolgsysteem (KVS) wordt geoptimaliseerd door hier specifieke SMART-doelen aan te koppelen, actief op deze doelen te sturen en de informatievoorziening terug naar melkveehouders te verbeteren. In dit scenario is dus geen sprake van aangescherpte regels of eisen vooraf, maar gezondheidsbevordering door een geavanceerd systeem van monitoring, terugkoppeling en gerichte interventies.

Maatregelen

- Additionele sensoren voor registratie van gezondheidsgegevens (zoals temperatuur en beweging)
- Uitbreiding van het KVS met monitoring van specifieke doelen op bijvoorbeeld infecties, hemoglobinegehalte en maternale antilichamen
- Sturing op behalen van doelen door o.a. beloningsysteem (bonus/malus) gekoppeld aan benchmark van antibiotiagebruik, sterfte, etc.
- Continue terugkoppeling van informatie over gezondheidsconditie van het kalf naar melkveehouder waar gerichte interventies op kunnen worden gepleegd (bijv. meer of andere voeding)
- Verzamelcentra sorteren kalveren vooraf (i.v.m. aanwezigheid ziektekiemen)
- Opzetten van een platform voor kennisuitwisseling tussen melkveehouders en kalverhouders in Nederland
- [Opfok naar behoefte op basis van data: specifiek insemineren]
- [drinken via drinkautomaat = data]

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario werken alle partijen binnen de sector transparant samen om de gezondheid van het kalf te borgen en om voortdurend van elkaar te leren. Melkveehouders krijgen en ervaren meer eigenaarschap over het kalf, zowel door het langere verblijf van het kalf op melkveebedrijf als door terugkoppeling tussen melkveehouder, verzamelcentrum en kalverhouder. Er is daarnaast behoefte aan een partij die de regie van het gegevensbeheer en communicatie daarover oppakt.

Scenario 3: "Slimmer door data"

Toelichting

Diergezondheid

Betere monitoring en terugkoppeling over gezondheidsconditie moet leiden tot interventies ter bevordering gezondheid kalf

Dierenwelzijn

Geen specifieke maatregelen om dierenwelzijn te bevorderen waar dit de diergezondheid niet (in)direct bevordert

Milieu/biodiversiteit

Geen specifieke maatregelen die hieraan bijdragen

Verdienmodel

- Er zijn ontwikkelkosten, bijv. voor verbetering van het KVS, maar naar verwachting relatief beperkt.
- Kennisuitwisseling en monitoring over condities kalf moeten leiden tot minder kalversterfte en betere kwaliteit van kalfsvlees. Dit geeft een hogere opbrengst per kalf.

Scenario 4: “Loyaal aan lokaal”

Korte beschrijving

In dit scenario is de kalverketen regionaal georganiseerd, met een sterke lokale band tussen melkvee- en kalverhouder. In dit scenario worden vooral de condities van diergezondheid en dierenwelzijn bevorderd door gelimiteerde transportafstanden en kennisuitwisseling tussen melkveehouder en kalverhouder. Dit scenario biedt ook kansen voor jongveeopfokkers: zij spelen een rol in zowel de opfok van melkvee als vleeskalveren. Ook sluit dit scenario aan bij de ontwikkeling van kringlooplandbouw, door kalveren (en daarmee mest) binnen de regio te houden. Marketingtechnisch liggen er kansen in het vermarkten van kalfsvlees als regioproduct (naar voorbeeld van ‘Parmaham’, ‘Goudakaas’, ‘Flevosap’). Door dit te koppelen aan een kwaliteitskenmerk (diergezondheid, welzijn, milieu etc.) wordt hogere kwaliteit vlees nagestreefd.

Maatregelen

- Maximale transportafstand tussen melkveebedrijf en kalverbedrijf wordt 100 km *[alternatief: maximaal 8 uur]*
- Direct transport van melkveebedrijf naar kalverbedrijf, dus geen verzamelcentra meer
- Dezelfde voorwaarden (maximale transportafstand, direct transport) gelden voor samenwerking tussen buitenlands melkveebedrijf en Nederlands kalverbedrijf, waardoor minder import mogelijk
- Geen ‘all-in, all-out’ bij kalverbedrijf: instroom en uitstroom op basis van behoefte
- Langdurige samenwerkingscontracten tussen melkveebedrijf en kalverbedrijf in regio, maximaal aantal samenwerkingscontracten per kalverbedrijf
- Regionale platformen voor kennisuitwisseling tussen melkveehouders en kalverhouders
- Samenwerking melkveebedrijven en kalverbedrijven met regionale akkerbouwers: stimulering kringlooplandbouw

Impact op rollen en verantwoordelijkheden in de keten

In dit scenario zullen melkveehouders en kalverhouders in dezelfde regio veel nauwer samenwerken. Zonder tussenkomst van verzamelcentra, deze verdwijnen. Gezamenlijk worden zij verantwoordelijk voor de kwaliteit van het kalfsleven en kalfsvlees afkomstig uit hun eigen regio. De melkveehouder zal hierbij meer eigenaarschap ervaren omdat er sprake is van een voortdurende informatie-uitwisseling tussen beide partijen over de conditie van het kalf. Voor een deel van de buitenlandse partijen wordt de Nederlandse markt onbereikbaar.

Scenario 4: “Loyaal aan lokaal”

Toelichting

Diergezondheid

Betere weerstand door korter transport, minder infectiedruk door wegvallen verzamelcentrum, betere uitwisseling gegevens tussen melkveehouder en kalverhouder wat bijdraagt aan verbetering gezondheid kalf

Dierenwelzijn

Kortere transportduur, minder stressmomenten door wegvallen verzamelcentrum

Milieu/biodiversiteit

Stimuleren van regionale kringlopen, minder transportemissies (regionaal, en direct vervoer naar kalverhouderij)

Verdienmodel

- Tussenschakel verzamelcentrum verdwijnt, waardoor lagere efficiëntie in de keten. Kostprijs kalfsvlees stijgt waarschijnlijk ondanks wegvallen kosten verzamelcentra
- Afname van importvolumes, waardoor overcapaciteit op de Nederlandse markt ontstaat
- Positieve gezondheidseffecten leiden tot minder kalversterfte en gereduceerd antibioticagebruik, positief voor het verdienmodel van kalverhouderij

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 27 november 2020 09:21
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: RE: Nieuwe versie

Dank 10.2.e

Voor de scenario's van 10 december en voor het eindrapport zou ik graag willen meedenken over de kaders waarbinnen de politiek straks een plekje kan gaan zoeken. De begeleidingscommissie zoekt graag aansluiting bij het heden. Buiten deze kaders is een oplossing ook op langer termijn (2050) onrealistisch. Ik denk dat het goed is als het rapport het totale speelveld bepaald.

Ik kreeg gisteren een deelnemerslijst van 10.2.e Ik denk dat de kalverhouders ruim vertegenwoordigd zijn, de kennisinstituten voldoende en de ngo's en melkveehouders mogelijk nog wat te gering. Als er nog ruimte is, zou compassion in world farming nog kunnen aansluiten (ik ken ze niet, maar staan in jullie offerte)? Voor de melkveehouders heb ik nog een veehouder in gedachten uit Nijkerk, die haar eigen kalveren wil afmesten (<https://nijkerk.nieuws.nl/nieuws/150429/hoe-kan-boerin-liane-van-steeg-woudenberg-de-omzet-vergroten/>). Tevens heb ik eerder gesproken met melkveehouder 10.2.e

10.2.e (/) die meer denkt in kansen dan in bedreigingen.

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: donderdag 26 november 2020 17:18
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>
CC: 10.2.e @lysiasadvies.nl>; 10.2.e @rebelgroup.com>; 10.2.e @schuttelaar.nl>; 10.2.e @schuttelaar.nl>; 10.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: Nieuwe versie

Beste 10.2.e

Bijgaand tref je de aangepaste scenario's. Zoals je zult zien zijn de titels van de scenario's niet aangepast maar wel deels anders of in ieder geval scherper neergezet.

1. 'Kiplekker kalf' -> aanscherpingen binnen huidige keten
2. 'Slimmer door data' -> aanscherpingen binnen huidige keten
3. 'Melkveehouder = dierhouder' -> verandering keten
4. 'Loyaal aan lokaal' -> verandering keten

Let op: volgorde varianten is ook gewijzigd.

Algemene opmerkingen:

- Insteek ligt op het toetsen/valideren van onderliggende maatregelen. Het gesprek maandag gaat slechts deels over de reikwijdte (of realisme-gehalte) van scenario's
- We hebben een afweging gemaakt tussen meer realisme (wens deel BC) en 'extreme' varianten. We delen jouw mening dat de scherpste te veel is weggezaakt. Dit komt overigens nadrukkelijk niet door gesprekken die met de sector zijn gevoerd.
- Een bepaalde maatregel komt maar in 1 scenario aan bod. Dit voorkomt herhaling van zetten, maar zorgt er wel voor dat varianten minder scherp ogen

- We benaderen twee varianten nu vanuit de bestaande keten en twee varianten vanuit een veranderende keten. Het kan natuurlijk goed zijn dat elementen uit het ene scenario worden ingebracht of samengebracht in een nieuwe variant na 30/11. Bijv.: het verzamelcentrum kan ook in de scenario's 1 en 2 wegvallen; zeker in scenario 2.
- In jouw comments komt vaak terug dat iets al geregeld is of wordt. Uit de interviews blijkt (en ook uit jouw opmerkingen overigens) dat de praktijk niet zo is. Het daadwerkelijk opvolgen/naleven/afdwingen kan vanuit dierengezondheidsperspectief ook winst opleveren

Ad. 1 'Kiplekker kalf'

- Aanscherpingen gemaakt door twee basis voorwaarden toe te voegen (niet ter bespreking in de scenario), nml 28 dagen bij melkveehouder en binnenlands transport naar 4uur
- Verduidelijking en aanscherping gezondheidsnormen transport/stallen
- Welzijn: Uitloop kalveren, vergroten ligplaats (icm 28 dagen kan dat)
- Antibiotica naar 10% en verplichte vaccinaties

Ad. 2 'Slimmer door data'

- Minder vrijblijvend; niet alleen uitwisseling, maar ook minimumnormen en doelen

Ad. 3 'Melkveehouder = dierhouder'

- Deze inderdaad stuk scherper neergezet, ipv 28 dagen nu 6 maanden bij melkveehouder als vertrekpunt. Komt dichtbij bij kalf hele leven bij de melkveehouder.
- Nadrukkelijk ook mogelijk om eigenaarschap juist vanuit integratie/kalverhouder aan te vliegen (maar met kalf op melkveehouderij) -> worden dan vergoedingen verstrekt voor juist opfok aan melkveehouder
- Import stopt, opfokbedrijven faseren uit

Ad. 4. 'Loyaal aan lokaal'

- Punt van transport op 100km gelaten, in de discussie is er de mogelijkheid om dit 'op te rekken' naar bijvoorbeeld vier uur.

Dank voor het meedenken **10.2.e** wordt zeker gewaardeerd! Wij denken dat we met deze aanpak en deze weergegeven varianten de juiste diepte kunnen bereiken voor de eerste Red Team Sessie. Richting de tweede sessie voorzien we deels verdieping (meer gedetailleerde maatregelen) en nieuwe slimme combinaties.

Met hartelijke groet,

10.2.e

Geassocieerd adviseur

Lysias Advies

Soesterweg 310d
3812 BH Amersfoort

T: +31 6 **10.2.e**

E: **10.2.e** @lysiasadvies.nl

I: www.lysiasadvies.nl

Lysias Advies werkt in het publieke domein aan projecten die ertoe doen in onze maatschappij. Opdrachtgevers zijn het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijsinstellingen, GGD'en en andere organisaties die onze samenleving dienen. Onze missie is: werken aan een mooier, welvarender, duurzamer en gezonder Nederland, waarin iedereen kan meedoen.

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: dinsdag 1 december 2020 16:56
Aan: 10.2.e)
CC: 10.2.e
Onderwerp: Terugkoppeling scenario's
Bijlagen: Reactie en voorstel scenario Melkveehouder = Dierhouder.docx; Red Team over SC4 Lokaal aan Lokaal.docx; Terugkoppeling Slimmer door data + voorstel vervolg.docx

Dag 10.2.e

Ter voorbereiding op ons overleg van morgen vind je in de bijlage onze terugkoppeling over de besproken scenario's 2, 3 en 4 in RedTeam1. De terugkoppeling van scenario 1 (kiplekker kalf) van 10.2.e volgt waarschijnlijk morgenochtend nog.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Adviseur

LYSIAS ADVIES

Soesterweg 310d
3812 BH AMERSFOORT

T: +31 33 464 70 70

M: +31 6 10.2.e

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl

I: www.lysiasadvies.nl

Scenario Melkveehouder = dierhouder

Er is verschillend gereageerd op dit scenario. Per maatregel de punten die zijn gemaakt:

Eigenaarschap van kalf bij de melkveehouder

- Niemand is hier enthousiast van geworden. Het is alleen mogelijk als de melkveehouder het kalf tot aan slacht opfokt.
- Voorkeur ging uit naar bonus-malus systeem/incentives, al dan niet gecombineerd met open, transparante data uitwisseling tussen melkveehouder en kalvermester.
- Alternatief kan de integratie een overeenkomst met de melkveehouder aangaan en eigenaarschap hebben. Argument wat hier tegen kwam is dat geen enkele integratie deze kalveren wil omdat ze geen uniforme kwaliteit hebben.

Kalf 6 maanden bij melkveehouder

- Dit betekent het einde voor de kalversector.
- De melkveehouder heeft niet de expertise, ruimte, tijd en fosfaatrechten.
- Europees is dit niet in te regelen.
- Waarom niet tot slacht op melkveebedrijf, eventueel met een externe kracht die de opfok ondersteunt.

Kijken naar gewicht, gezondheid en conditie

- Prima voorstel.
- Gewicht is niet zo belangrijk, conditie en gezondheid wel.

Herpositioneren rosé en jongrundvlees in Nederlandse markt

- Achteruitgang van vraag gestuurd naar aanbod gestuurd.
- Nu in Nederland veel import rundvlees door inconsistente stroom van rundvlees, dit kan vervangen worden voor Nederlands rundvlees.
- Je kunt alles vermarkten als je maar wil.
- Je moet vlees in Europa blijven vermarkten, anders moet er 80% minder melkveehouderij komen.

Stimuleren weidegang voor kalveren

- Dit is een optie vanaf drie maanden. Ook een uitloop is een optie.
- Niet in de winter.
- Verhoogde parasitaire druk, dus inenten is optie.
- Niet elke melkveehouder zal genoeg ruimte hebben.

Kalf bij moederkoe

- Melkveehouder heeft geen melk meer om te verkopen, geen humaan eetbare producten aan dieren voeren.
- Hoe zit het met uiergezondheid?
- Stal moet helemaal anders, strostal. Goed voor natuurlijk gedrag en behoefte kalf.
- Na 7 weken spenen, na 2 maanden, na drie maanden.
- Kunt 4 kalveren bij 1 koe laten drinken, gebeurt al succesvol, geen probleem, goede groei.

Suggesties voor aanpassen maatregelen:

Eigenaarschap bij Integratie plaatsen. Veehouder gaat overeenkomst met integratie aan en krijgt een vergoeding voor opfok, randvoorwaarden met een bonus-malus systeem. (Goede biestvoorziening met check op serumeiwit bijvoorbeeld).

Kalf blijft 3 maanden bij de melkveehouder op het bedrijf. Na twee weken gaat de melkveehouder op de zelfde manier voeren als de kalvermester, betere overgang als het kalf robuuster is.

Weidegang/uitloop verplicht voor kalveren vanaf 3 maanden. Alle dieren beschikken over de mogelijkheid om te weiden (720 uur) of hebben een uitloop ter beschikking van minimaal xx m² per dier die vrij toegankelijk is.

Kalf eerste 7 weken bij moederkoe. Dit kunnen ook 4 kalveren per koe zijn, na zeven weken spenen.

Info nodig:

Welke verschillende klasse karkassen zijn er bij de slachterij, hoeveel van elk en van welke bedrijven.

Hoeveel procent van het rundvlees dat in Nederland wordt verkocht is van Nederlandse bodem, hoeveel import en export.

Voorbeelden en studies naar weidegang en uitloop voor kalveren,

Onderzoek en voorbeelden naar kalf bij koe.

MEMO

Door: 10.2.e

Red Team 1 – Scenario 4: Loyaal aan Lokaal

Gesproken groepen:

- Groep 1 (Kalversector A)
- Groep 2 (Kalversector B + NZO)
- Groep 4 (NGO's + dierenartsen)

Omschrijving scenario

Kalverketen regionaal organiseren met direct transport van melkveehouder naar kalverhouder (max. 100 km), zonder tussenkomst verzamelcentrum. Gepresenteerde maatregelen:

- Langdurige samenwerkingscontracten tussen melkveebedrijf en kalverbedrijf in regio, maximaal aantal samenwerkingscontracten per kalverbedrijf
- Max transportafstand melkveebedrijf en kalverbedrijf 100 km (binnenland en buitenland)
- Direct transport van melkveebedrijf naar kalverbedrijf, geen verzamelcentra
- Geen 'all-in, all-out' bij kalverbedrijf: instroom en uitstroom op basis van behoefte
- Melkveehouders en kalverhouders hanteren zelfde voedingsschema's en zelfde voeders
- Afstemming tussen melkveehouder en kalverhouder (jongvee/vleeskalveren) over voeding, gezondheid en houderij-systemen. Mogelijk via regionale platformen voor kennisuitwisseling.
- Samenwerking melkveebedrijven en kalverbedrijven met regionale akkerbouwers: stimulering kringlooplandbouw

Punten gemaakt door Red Teams

- Kalversector ziet regionale samenwerking en directe relatie melkveehouder en kalverhouder als niche. NGO's en experts zien grote kansen in verdwijnen verzamelcentrum en beperkt aantal samenwerkingen tussen melkveehouder en kalverhouder (tegengaan verspreiding ziektekiemen, gericht vaccineren).
- Kalversector ziet regionale inrichting kalversector als funest voor verdienvermogen sector, efficiëntie zou enorm omlaag gaan waardoor de kosten enorm toenemen. Bovendien is locatie kalverhouders, melkveehouders en slachterijen nu totaal niet evenwichtig in regio's.
- Enkele experts geven aan dat regionale inrichting van de keten alleen op de lange termijn mogelijk is, nu is de sector nog heel anders ingericht (locatie melkveehouders, kalverhouders, slachterijen etc.)
- Discussie over effectiviteit maximale transportafstand op dierenwelzijn (NGO's tegenover kalversector). Kalversector geeft aan: geen wetenschappelijk bewijs voor koppeling transportafstand en dierenwelzijn. NGO's geven aan: max. 100 km mooi, het liefst nog korter of kalf geheel op melkveebedrijf. Partijen lijken het erover eens dat transportcondities relevanter zijn dan bandbreedte in transportafstand. Kalversector geeft daarnaast aan dat transport momenteel zeer efficiënt geregeld is en dat regionaal werken waarschijnlijk tot langere transportduur leidt door "micro-logistiek".

- Partijen zagen het loslaten van het verzamelcentrum niet als onoverkomenlijk, maar volgens kalversector zou vervangen van functie ingewikkeld liggen (sorteerfunctie en vermogen om koppels van zelfde leeftijd in een keer op te halen)
- Problemen voorspelt met loslaten all-in all-out: ontbreken van verzamelcentrum en beperkt transport van kalveren in de regio leidt tot nieuwe problemen op vlak diergezondheid op kalverbedrijf (diverse leeftijden, en vaker instroom van kalveren. → hier moet oplossing voor gevonden worden als verzamelcentra worden afgeschaft. Dierenartsen geven aan dat separate stallen wellicht een oplossing zijn.
- Zowel kalversector als experts geven aan dat volledige kringloop onmogelijk is (mestafzet niet altijd mogelijk in gebieden met mestoverschot, veevoer niet in eigen regio, afzet moet op Europa gericht zijn). Sommige kringen moeten groter dan de regio zelf (is ook insteek onderzoeksteam).
- Kalversector geeft aan dat Nederlands kalfsvlees in de Europese markt al als 'merk' bekend staat, regionale diversificatie wordt niet als kans gezien.

Voorstel voor 10 december

- Geen wijziging van maatregelen (alleen betere onderbouwing; zie informatie nodig)
- Inzoomen op relatie transportafstand en dierenwelzijn: wat zijn de gezondheids- en welzijnseffecten van langdurig transport?
- Inzoomen op vervanging van verzamelcentrum en loslaten all-in all-out: hoe kan er als alternatief vooraf gesorteerd worden? Hoe kan kalverhouder omgaan met diverse leeftijdsgroepen?
- Inzoomen verdienvermogen: welke impact heeft transitie naar regionaal georganiseerde keten op verdienvermogen sector? welke kansen biedt regionaal werken voor het verdienvermogen van de melkveehouder en kalverhouder?

Informatie nodig

- Onderbouwing relatie transportduur/afstand en dierenwelzijn
- Werken met verschillende leeftijdsgroepen kalveren op een bedrijf (i.v.m. loslaten all-in – all-out)
- Verdienvermogen bij regionaal samenwerken (investeringen korte termijn, wegvallen (tijdelijke) kosteninefficiëntie).

Slimmer door data

Het scenario "Slimmer door data" beoogt een overgang naar systeem waar op doelen wordt gestuurd. Het concept van het Kalfvolgsysteem (KVS) leent zich hier goed voor. In dit scenario wordt het KVS uitgebreid met meer parameters, worden er minimumnormen aan gekoppeld en is er een continue informatievoorziening van begin tot eind van de keten, en terug. In samenspraak tussen de overheid, NGO's, wetenschap en de sector worden ambitieuze doelen gesteld. Hier hangt voor melkvee- en kalverhouders een bonus/malus-systeem aan vast – bonus voor goede prestaties op de benchmark, malus voor niet behalen van doelen. Monitoring van de conditie van het kalf gebeurt bijv. door het gebruik van additionele sensoren die constant temperatuur en beweging meten, en via drinkrobot voor de melkvoeding. Ook is onderdeel van het scenario een voorstel om selectie van kalveren al op het melkveebedrijf te laten plaatsenvan, en niet langer bij verzamelcentra.

Feedback Red Team 30 november

Dit scenario gaf weinig weerstand, maar werd door sommigen ook als niet vergaand genoeg gezien. De hoofdreacties waren:

- "Het systeem bestaat al, of is althans verder in ontwikkeling. Er staat dus maar weinig nieuws in."
- "Continue dataverzameling en monitoring is waar de veehouderij in de toekomst naartoe moet, dit scenario past daar helemaal bij."
- "In dit scenario bereik je geen stelselwijziging, terwijl het rotte stelsel juist oorzaak is van de problemen in de keten. Het idee is prima, maar er moet meer bij."

Uit de Red Team sessie volgde dat het KVS op het moment verder wordt ontwikkeld. Er is een proces gaande van PPS'en om te bepalen welke informatie teruggekoppeld moet. Om het op schaal van de hele keten in te voeren is een gedegen voorbereiding nodig. Er wordt verwacht dat eind volgend jaar de terugkoppeling van informatie binnen het KVS geregeld is.

De discussie spitste zich er vooral op toe of dit scenario ver genoeg gaat. Vooral de wetenschap vindt dit een mooi scenario en ziet het als de toekomst. NGO's waren echter kritischer en menen dat een stelselwijziging nodig is om problemen echt aan te pakken. Anderen stelden dat doelen die ambitieus genoeg zijn, vanzelf een stelselwijziging forceren. Daar werd tegen ingebracht: als je bijv. stevige doelen aan hemoglobinegehalte gaat hangen, waarom verbiedt je dan niet gewoon blankvlees? Dat is voor iedereen duidelijker.

Vervolg van de discussie ging over het bepalen van normen en doelen. Dit kan niet aan de sector zelf overgelaten worden, dan worden ze niet ambitieus genoeg. NGO's zouden hier idealiter ook een rol hebben. Al krijg je dan wel een groot (en onoverbrugbaar) verschil over wat deze normen en doelen moeten worden. Van de overheid verwachten gesprekspartners een kaderstellende rol, maar niet het zelf invullen van de doelen. Overigens was er twijfel of je de doelen echt afdwingbaar kan maken. Het inbouwen van prikkels behoort wel tot de mogelijkheden.

Sommigen zagen wel wat in een bonus/malus systeem gekoppeld aan de conditie van kalveren. Maar waar men het in ieder geval over eens was, is dat veehouders gebaat zijn in inzicht in hun prestaties, en in begeleiding over hoe het beter te doen. Handelingsperspectief was het sleutelwoord. Omdat het vaak geen onwil, maar onwetendheid is. Kritisch tegengeluid was: het is vaak ook onmacht, omdat de risicofactoren van een veehouder juist buiten zijn handelingsperspectief vallen. Het stellen van doelen werkt dan alleen maar frustratie in de hand.

Het verdienmodel van veehouders zou door dit scenario niet geschaad moeten worden. Het scenario leidt tot een gezondere koe, die meer oplevert. Het betekent wel dat veehouders die het niet goed doen, aanpassingen moeten doorvoeren in de bedrijfsvoering. Dat kost wel geld, maar zouden ze gecompenseerd moeten zien in de verkoopprijs van het kalf. Of dat in de praktijk ook automatisch gebeurt, wordt in twijfel getrokken. Retained ownership is belangrijk: je moet niet krijgen dat melkvee- en kalverhouders elkaar de zwarte piet toewijzen als een kalf een slechte conditie blijkt te hebben.

Het voorstel dat kalveren zouden worden gesorteerd voordat ze op het verzamelcentrum komen werd nieuwsgierig ontvangen. Dit moet nog wel verder uitgedacht en uitgewerkt worden. Een vraag was bijvoorbeeld of de melkveehouderij hier wel voor geëquipeerd is. Voorwaarde voor deze maatregel is dat het in de hele keten wordt doorgevoerd.

Voorstel voor 10 december

Als we dit scenario 10 dec nog een keer inbrengen is het voorstel om specifieker in te zoomen op een aantal specifieke (uitwerkings)vragen. En niet zozeer wat dit een goed/slecht scenario maakt, daar zijn de belangrijkste gedachten al over gewisseld. De maatregelen zoals ze nu in het scenario staan hoeven niet te worden aangepast. Vragen die we aan de orde kunnen brengen zijn:

- Wat zijn de belangrijkste gezondheidsparameters om te monitoren en terug te koppelen naar de melkvee- en kalverhouder?
- Normen en doelen bepalen: wie staat hiervoor aan de lat, hoe zorg je dat dit lukt (NGO's en sector liggen te ver uit elkaar, maar ook niet per se rol overheid)?
- Wat zou je moeten organiseren voor begeleiding van veehouders die in het "oranje" scoren? Taskforce bestaande uit wetenschap en de sector? Hoeveel inzet vergt dit, en wie betaalt die inzet?
- Hoe transparant moet het worden, op welk aggregatieniveau data delen en met wie?
- Hoe zorg je voor gedeeld eigenaarschap in de keten, zodat er voor iedereen de juiste prikkel is om verbeteringen door te voeren?
- Oefenexercitie. Stel je zet het doel op halvering van infecties, kalversterfte, antibioticagebruik. Hoe groot is de impact op het verdienmodel van melkvee- en kalverhouder (toename kosten en opbrengsten) als deze doelen gehaald moeten worden? Welke onderbouwing is hiervoor?!
- [deze kan ook bij een ander scenario]: hoe zou het vooraf selecteren (voordat de kalveren naar het verzamelcentrum gaan) kunnen werken? Welke bijdrage kan het leveren aan vermindering van infecties, sterfte en antibiotica? Wat zijn de financiële consequenties? Onderbouwing?!

24d

In dit scenario werd niet een échte systeemverandering voorgesteld. Het betrof hier een pakket aan maatregelen die diergezondheid bevorderen (ouder kalf bij opleg, betere biestgift, korter transport, betere transportomstandigheden, beter stalklimaat en verplichte vaccinaties) en daarnaast dierwelzijn verbeteren (vergroten ligplaats, zachte ligplaats en verplichte uitloop).

Algemeen:

Reacties varieerden: aan de ene kant stonden personen die het pakket aan maatregelen te duur vonden (mede omdat we ons hierdoor uit de Europese markt prijzen) en op verschillende punten twijfelden over de veronderstelde effecten. Aan de andere kant waren er mensen die het pakket te weinig ambitieus vonden omdat het de echte knelpunten (op jonge leeftijd dieren van veel verschillende locaties samenbrengen) niet aanpakt, zij vroegen om een systeemverandering waarbij alle risicofactoren tegelijkertijd worden aangepakt.

Commentaar per maatregel:

Kalf minimaal 28 dagen op melkveebedrijf

- In veel gevallen is het kalf slechter af omdat de verzorging op het melkveebedrijf minder is
- WUR onderzoek afwachten om hierover te beslissen
- 28 dagen arbitrair: pas op latere leeftijd volledige ontwikkeling immuunsysteem.
-

Stimulans tijdige biestverstrekking

- Beter biestvoorziening zou helpen in de problematiek dat kalveren een niet optimale weerstand hebben.
- Controle is lastig: bloedonderzoek tussen 2 en 7 dagen.
- Bloedprikken is een stressfactor waardoor het voor vermindering van diergezondheid en dierwelzijn kan zorgen.

Transport 4-8 uur

- Tijd is niet het grootste probleem omstandigheden is waar het om draait.

Transportomstandigheden

- Klimaat wordt al voldoende gereguleerd
- Drinken is niet wenselijk, dat doen dieren toch niet op transport
- Conditie voordat kalveren op transport gaan is belangrijker dan transport zelf.
- Optimaliseren is wenselijk en kan helpen om gezondere kalveren te krijgen.

Onbeperkte drinkmogelijkheden op verzamelplaats

- Drinken is niet wenselijk, dat doen dieren toch niet op verzamelplaats

Strengere verplichtingen aan het stalklimaat

- Goed om hierover na te denken
- Koudeval en tocht zijn zeer belangrijke risicofactoren.

Vergroten ligplaats

- Oppervlakte vergroten: grote kostenpost en/of verlies capaciteit kalverhouders.
- 2 m² lijkt optimaal voor het kalf VS economisch perspectief

Verplichte vaccinaties

- Alleen zinvol om de laatste puntjes op de i te zetten.
- Grote kostenpost
- Lukraak vaccineren geeft te weinig opbrengst: liever gericht vaccineren. Ook nadenken over het vaccineren van de koe in het laatste stadium van de dracht om het kalf via de biest de juiste antilichamen te verstrekken (bijv. tegen coronavirus).
- Hiermee wordt niet de oorzaak aangepakt

Zachte ligplaats

- Stro geeft veel kans op ziekte door meer vliegen en vuilere dieren
- Vuile dieren zijn een probleem bij slachten.
- Strogebruik geeft meer emissies
- Stro is kostbaar en arbeidsintensief

Uitloop voor kalveren

- Probleem voor de diergezondheid: door bijvoorbeeld minder goed gereguleerde temperatuur en tocht.
- Erg ambitieus: veel inspanning en risico op vermindering diergezondheid, wat is het effect op dierenwelzijn?
- In Denemarken geprobeerd: bleek niet te werken.

Aanvullende suggesties

- Op gebied van emissies: kijken naar voer dat zorgt voor minder uitstoot genereert
- Effect op de Europese markt goed doordenken
- Probleem zit hem in het enorme aantal diercontacten op jonge leeftijd: verzamelcentra afschaffen en verminderen van aantal dieren dat per stal(compartment) bij elkaar staat.
- Naast goede weerstand en klimaat ook belangrijk om te letten op een goede hygiëne rondom het kalf.
- Huisvesting van twee kalveren in plaats van individuele huisvesting heeft positief effect op dierenwelzijn.
- Letten op ziekte(vrij)status, voedingsstatus en uniformiteit als selectie voor samenbrengen van groepen (sluit aan bij slimmer door data).
- Terugkoppeling grote kans voor het verbeteren van gezondheid vanaf het melkveebedrijf (sluit aan bij slimmer door data).

Gewenste aanvullende informatie:

- Welzijnstoename door uitloop
- Vanaf welke leeftijd huisvesten met 2 kalveren? Literatuur voor onderbouwing toename welzijn.
- Waar ligt het optimale aantal dieren per stalcompartment?
- Welke oppervlakte is optimaal voor kalf? Hoe verandert dit met de leeftijd?
- Deense ervaringen met uitloop?

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: donderdag 17 december 2020 15:56
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: Geannoteerde agenda en bijlage BC 21/12
Bijlagen: 2020 12 17 Geannoteerde agenda BC.pdf; 2020 12 17 Uitkomsten Red Team bijeenkomsten.pdf

Beste 10.2.e en 10.2.e

Bijgevoegd tref je de geannoteerde agenda aan voor de BC-bijeenkomst van aanstaande dinsdag alsook het concept-verslag van de Red Team -sessies.

Zou één van jullie beide documenten kunnen doorsturen? Hopelijk hebben de BC-leden nog voldoende tijd om eea tot zich te nemen.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Geassocieerd adviseur

Lysias Advies
 Soesterweg 310d
 3812 BH Amersfoort

T: +31 6 10.2.e

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl
 I: www.lysiasadvies.nl

Lysias Advies werkt in het publieke domein aan projecten die ertoe doen in onze maatschappij. Opdrachtgevers zijn het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijsinstellingen, GGD'en en andere organisaties die onze samenleving dienen. Onze missie is: werken aan een mooier, welvarender, duurzamer en gezonder Nederland, waarin iedereen kan meedoen.

Agenda – Scenariostudie Vleeskalveren

AAN	Leden begeleidingscommissie + opdrachtgever
BETREFT	Geannoteerde agenda bijeenkomst begeleidingscommissie
	Scenariostudie Vleeskalveren
VAN	Projectteam scenariostudie Vleeskalveren
TIJD	21 december 2020 - 15.00u-16.00u
LOCATIE	Webex nr.meeting: Buiten reikwijdte – ww: Buiten reikwijdte

Amersfoort, 17 december 2020

Geachte leden van de Begeleidingscommissie (BC),

1. Terugblik bijeenkomst BC 19 november 2020

Tijdens de bijeenkomst van de BC op 19 november is stil gestaan bij de volgende drie punten:

1. Voortgang
2. Beleidsvarianten
3. Doorrekening

Ad 1) BC geeft aan graag betrokken te worden bij de tussenstap van Red Teams-sessie naar de rapportage; dus niet direct geconfronteerd te willen worden met een concept-eindrapportage. Hiervoor is begrip en is er ruimte gecreëerd in deze BC-bijeenkomst.

Ad 2) Een viertal scenario's (1. 'Klant is koning', 2. 'Een kerngezond kalf', 3. 'Slimmer door data', en 4. 'Loyaal aan lokaal') zijn gepresenteerd en doorgesproken. BC herkent onderdelen uit de beleidsvarianten, maar acht deze op verschillende elementen onrealistisch want het 'eind van de sector'. Het onderzoeksteam heeft opmerkingen onder dankzegging meegenomen en verwerkt in aangepaste scenario's ten behoeve van de Red Team-sessies.

Ad 3) Besproken dat met name op diergezondheid en verdienmodel zoveel als mogelijk kwantitatieve onderbouwing moet komen; op milieu en andere aspecten zal kwalitatieve onderbouwing voldoende zijn. Tevens biedt een aantal leden van de BC aan op hun expertise onderbouwing aan te willen/kunnen leveren.

2. Voortgang scenariostudie

De Red Team sessies hebben op 30 november en 10 december plaatsgevonden. In totaal hebben meer dan 40 personen deelgenomen. Tijdens de eerste sessie waren de stakeholders per 'kleur' ingedeeld, die had het gewenste effect dat er geen politiek bedreven werd binnen de groepjes. Anderzijds betekende het ook dat bepaalde groepen een scenario 'te ver' vonden gaan, terwijl een andere groep een scenario niet ambitieus genoeg vond.

Na de BC gaat het team verder met de rapportage en de onderbouwing van de scenario's. Rond 4 januari denkt het team een 80% gereed te hebben en (waar nodig nog) gericht mensen te benaderen voor verdieping qua onderbouwing van 'claims' op maatregelen.

Hoewel we in onze onderzoeksaanpak zijn uitgegaan van een drietal BC-bijeenkomsten lijkt het ons waardevol om in de week van 11 januari nog een keer digitaal bij elkaar te komen om het concept-rapport te bespreken en dit te toetsen op de uitgangspunten van deze opdracht. Dat betekent dat we de eindrapportage kort daarop denken te kunnen opleveren.

Bespreekpunt:

- Akkoord op inplannen extra BC-bijeenkomst

3. Beleidsvarianten

Zie bijlage (verslag Red Team-sessie). N.a.v. de vorige bijeenkomst van de BC hebben we de varianten aangepast voor de eerste Red Team-sessie.

- A. Kiplekker kalf
- B. Melkveehouder = dierhouder
- C. Slimmer door data
- D. Loyaal aan lokaal

Conform de doelstelling van de Red Team sessies hebben we op 30 november de scenario's goed kunnen aanscherpen en voor de sessie van 10 december de volgende drie varianten voorbereid:

1. Thuis en tevreden
2. Maximaal Integraal
3. Loyaal aan lokaal

Ook is op de onderwerpen (a) transport, (b) verzamelcentra en (c) data een brainstormsessie georganiseerd, omdat deze onderwerpen in elk scenario een rol spelen en verdieping gewenst bleek. Deze drie scenario's zullen worden uitgewerkt in de rapportage; ook zal er aandacht zijn voor de zogenaamde 'onderleggers' zoals data en transport.

Bespreekpunten:

- Zijn de geschetste varianten voldoende onderscheidend en navolgbaar?
- Missen er maatregelen, varianten of gezichtspunten?
- Zijn de geschetste (sets van) maatregelen voldoende te onderbouwen?
- 'Het' scenario van de sector ontbreekt als zodanig, maar komt in de verschillende onderliggende maatregelen wel aan bod. Is dit voldoende qua draagvlak?

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met 10.2.e, secretaris van het onderzoeksteam via 10.2.e @lysiasadvies.nl.

Met vriendelijke groet,

Onderzoeksteam Scenariostudie Vleeskalveren

10.2.e

Terugkoppeling Red Team bijeenkomsten – Scenariostudie Vleeskalveren

Aan: Deelnemers Red Team sessies

Datum: 17 december 2020

Van: Onderzoeksteam (Lysias Advies, Schuttelaar & Partners, Rebel)

Inleiding

Op 30 november en 10 december vonden in het kader van de scenariostudie Vleeskalveren een tweetal zogenoemde 'Red Team-sessies' plaats. Doel van de sessies was het laten scherpstellen van - op basis van interviews opgestelde - scenario's door belanghebbenden en de stakeholders te laten 'schieten' op de voorgestelde toekomstbeelden en onderliggende maatregelen.

Meer dan 40 vertegenwoordigers (zie bijlage) uit (a) de keten van de kalversector en de melkveesector, (b) NGO's en (c) kennisinstellingen hebben – verspreid over de twee middagen – constructieve gesprekken gevoerd over de onderliggende bouwstenen van de scenario's, de mogelijke effecten op dierenwelzijn, -gezondheid, milieuaspecten en het verdienvermogen.

Tijdens de eerste sessie op 30 november werd een viertal scenario's gepresenteerd; twee die een systeemwijziging impliceerden en twee minder ingrijpende scenario's; een eerste met volledige focus op maatregelen ter bevordering van diergezondheid en een tweede op de inzet van data. De scenario's waren zo samengesteld dat een bepaalde maatregel in beginsel maar in één scenario werd gepresenteerd. Dit om terugkerende discussies bij verschillende scenario's te voorkomen, maar met het effect dat in bepaalde scenario's maatregelen werden 'gemist'.

Red Team 1 - 30 november

Scenario 1 – Een kiplekker kalf

Korte beschrijving: Dit scenario betrof een pakket aan maatregelen die diergezondheid bevorderen (ouder kalf bij opleg, betere biestgift, korter transport, betere transportomstandigheden, beter stalklimaat en verplichte vaccinaties) en daarnaast dierwelzijn verbeteren (vergroten ligplaats, zachte ligplaats en verplichte uitloop).

Waar alle betrokkenen het over een waren was dat er verbeteringen mogelijk zijn aangaande de diergezondheid in de kalversector. Verder varieerden reacties: sceptisch aangaande (1) het kostprijsverhogende aspecten (en daarmee de verslechterende marktpositie) en (2) de veronderstelde effecten van bepaalde maatregelen. Andere stakeholders gaven aan het pakket te weinig ambitieus te vinden. Het zou de echte knelpunten (op jonge leeftijd dieren van veel verschillende locaties samenbrengen) niet aanpakken; deze stakeholders zien meer in een systeemverandering waarbij alle essentiële risicofactoren, zoals veel diercontacten en suboptimale weerstand bij transport, tegelijkertijd worden aangepakt. Tijdens de sessies over dit scenario is vervolgens met name ingegaan op de geschetste maatregelen, minder over het pakket als geheel.

Er was veel bijval voor de volgende maatregelen: (1) het stimuleren van adequate biestvoorziening op het melkveebedrijf, al werden kanttekeningen geplaatst bij de stress die dit zou opleveren, (2) het verbeteren van transportomstandigheden, kanttekeningen hierbij waren dat kalveren niet drinken op transport en de voorziening daarvan relatief weinig nut heeft. De conditie van het kalf voor transport is een belangrijkere factor dan de omstandigheden (3) het verbeteren van het stalklimaat en (4) onbeperkte drinkmogelijkheden op verzamelplaatsen.

Een tweetal voorgestelde maatregelen werden unaniem betwijfeld: (1) het verkorten van de transportduur naar 4 uur, omdat omstandigheden van transport (en de conditie van het kalf) van meer invloed zijn en (2) uitloop voor kalveren, men gaf aan dat hier veel risico's voor diergezondheid aan kleven (niet te reguleren klimaat, parasieten).

Op een aantal maatregelen was er geen consensus: (1) het kalf 28 dagen op het melkveebedrijf houden; enerzijds werd aangegeven dat het kalf slechter af zou zijn anderzijds zou juist een langere periode zorgen nodig zijn; tot dat het kalf een volledige ontwikkeling kent van het immuunsysteem (2) Enerzijds zou een grotere ligplaats gunstig zijn vanuit dierwelzijnsoverwegingen, maar er werden vraagtekens geplaatst bij de economische haalbaarheid (3) (verplichte) vaccinaties, voorstanders hiervan pleitten voor het selectief vaccineren van kalveren (afhankelijk van ziektestatus), tegenstanders brachten in dat dit niet de oorzaak van de problematiek aanpakt en dat het een grote kostenpost is (4) zachte ligplaats werd eveneens als welzijn bevorderend gezien, maar zou ook een risico vormen op bezoedeling (meer bevulde dieren) tijdens de slacht, ook noemde men arbeidsintensiteit en toename van de emissie als tegenargumenten.

Scenario 2 – Slimmer door data

Korte beschrijving: Dit scenario beoogt een overgang naar een systeem waar op doelen wordt gestuurd. Op diverse parameters voor diergezondheid en dierenwelzijn worden er normen en doelen vastgesteld, worden deze gemonitord, en wordt hierop gestuurd (via een bonus/malus systeem). Monitoring van de conditie van het kalf gebeurt bijv. door additionele sensoren die continu de temperatuur en beweging meten, en via drinkrobots voor een gereguleerde melkvoeding.

Er is in principe niemand tegen een innovatief systeem om data over diergezondheid en dierenwelzijn van kalveren te verzamelen, nauwgezet te monitoren en binnen de keten te delen. Het KVS, dat is opgezet met het doel om transport van kalveren te traceren en om de kwaliteit van jonge kalveren te verbeteren, kent de ambitie om gegevensuitwisseling te ondersteunen binnen de keten: van melkveehouder tot kalverhouder, en terug. Daar wordt op het moment aan gewerkt.

De meningen over het probleemoplossend vermogen van het geschetste scenario lopen uiteen. Sommigen vinden dat er een “systeemverandering” nodig is om de problemen in de keten op te lossen en dit scenario daarvoor niet toereikend is. Anderen stellen juist dat bij het stellen van doelen die ambitieus genoeg zijn, het vanzelf een systeemverandering kan afdwingen.

Over het nut van een bonus-malus systeem gekoppeld aan de gezondheid (en het welzijn) van kalveren is men ook niet eensgezind. Maar waar men het wel over eens lijkt: veehouders zijn gebaat bij meer inzicht in hun prestaties, en in begeleiding over hoe het beter kan. “Handelingsperspectief” is het sleutelwoord, omdat het vaak geen *onwil*, maar *onwetendheid* bij hen is. Kritisch tegengeluid is dat het vaak ook *onmacht* blijkt te zijn, omdat de risicofactoren van veehouders juist buiten hun handelingsperspectief vallen. Het stellen van (te scherpe) doelen werkt dan vooral frustratie in de hand. Overige belangrijke noties:

- Het stellen van ambitieuze maar haalbare doelen is uitdagend en niet duidelijk is wie hiervoor aan de lat moet staan. De overheid heeft een kaderstellende rol.
- Sturen op doelen kan leiden tot een waterbedeffect (resultaat op de ene norm ten koste van andere norm) en perverse prikkels geven.
- Het verdienmodel van veehouders hoeft er niet onder te lijden, mits extra maatregelen die nodig zijn om aan gestelde doelen te voldoen zich terugbetalen in een hogere prijs voor een gezonder kalf. In dit verband is ‘retained ownership’ als belangrijk principe genoemd.

Scenario 3 – Melkveehouder = dierhouder

Korte beschrijving: In dit scenario worden de kalveren 6 maanden of volledig op het melkveebedrijf opgefokt, waardoor ze met een betere weerstand het melkveebedrijf verlaten voor transport richting kalverhouderij of direct naar slachterij. Melkveehouders blijven eigenaar tot aan slacht van het kalf om te motiveren de gezondheidsconditie van het kalf te borgen. Weidegang wordt toegepast, met als gevolg gras in het dieet van kalveren en dus meer rosé en jong rundvlees.

Aandacht voor de positionering van rosé en jong rundvlees is hierbij nodig. Ook een langer verblijf van het kalf bij de moederkoe kwam in dit scenario aan bod.

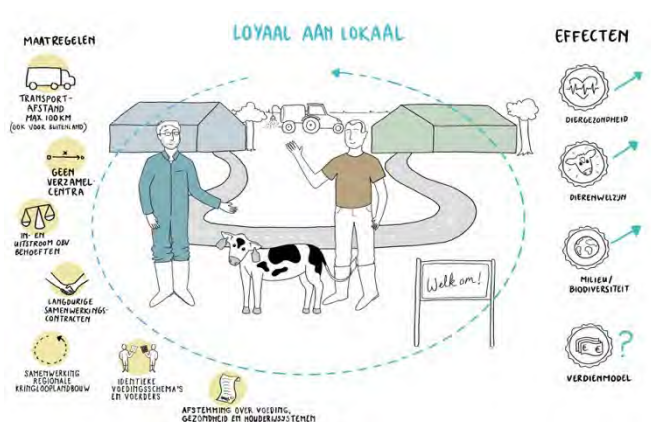
Er is heel verschillend gereageerd op dit scenario door partijen. Een ding waar iedereen het over eens was, is het eigenaarschap. Dit kan alleen bij de melkveehouder liggen als het kalf gedurende het hele leven op het melkveebedrijf blijft. Liever gaat de integratie een overeenkomst aan met de melkveehouder en worden zij eigenaar van het kalf en betaalt de integratie de melkveehouder een vergoeding. Voor de verdere uitwerking van dit scenario moet dus een keuze gemaakt worden; (1) het totale leven van het kalf op het melkveebedrijf, of (2) veel eerder naar de kalverhouder.

Duidelijk was dat de kalversector op termijn verdwijnt met dit scenario en dat ook blankvlees niet meer mogelijk zal zijn. Over de mogelijkheid voor herpositionering (en daarmee marktverbetering) van rosé en jong rundvlees in Nederland/NW-Europa liepen de meningen sterk uiteen. Dit ging van 'onmogelijk' tot 'alles is te vermarkten als je wilt'.

Weidegang voor kalveren kreeg opmerkingen met betrekking tot de ziekte/parasitaire druk, inenten werd geopperd als oplossing. Het kalf bij de koe ontving positieve en negatieve reacties. Er werd aangegeven dat het niet wenselijk is om melk, geschikt voor humane consumptie, te voeren aan kalveren en er werden vragen gesteld over uiergezondheid. Er zijn ook voorbeelden genoemd van succesvolle systemen voor kalf bij koe (waaronder het 4op1 zogen)

Scenario 4 – Loyaal aan lokaal

Korte beschrijving: In dit scenario wordt de kalverketen regionaal georganiseerd. Langdurige samenwerking tussen melkveehouder en kalverhouder: samenwerkingscontracten, gezamenlijke gezondheidsplannen, terugkoppeling van gezondheidsconditie kalf tussen kalverhouder-melkveehouder. Rechtstreeks transport van het kalf zonder tussenkomst verzamelcentrum, max 100 km transportafstand. Geen all-in all-out i.v.m. verdwijnen verzamelcentra. Regionaal werken moet kleinere kringlopen bevorderen (waar mogelijk).

Deelnemers zien sterke samenwerking en de terugkoppeling van informatie tussen melkveehouder en kalverhouder als de kracht van dit scenario. Verzamelcentra zorgen momenteel voor verspreiding ziektekiemen, maar rechtstreeks transport geeft volgens deelnemers grote uitdagingen en risico's in diergezondheid (loslaten all-in-all-out), management (voorsortering, meerdere stalcompartimenten, pieken in instroom en uitstroom) en efficiëncyverlies in logistiek (meer transportbewegingen, micrologistiek). Er is discussie over het effect maximale transportafstanden op diergezondheid en dierenwelzijn, zeker nationaal gezien. Transportcondities en conditie van het kalf worden als relevanter gezien. Het verdienmodel van dit scenario wordt veelal als onhoudbaar geacht, in ieder geval op de relatief korte termijn. Dit vanwege (1) het ingeperkte gebied van werken (efficiëncyverlies), (2) het grotendeels verdwijnen van de import en (3) de huidige locatie van kalverhouderijen. Het merendeel van de deelnemers ziet de diverse kringlopen op hoger schaalniveau dan een regio met straal 100 km.

Aanscherping scenario's op basis van Red Team-sessie 1

Duidelijk werd dat de eerste Red Team-sessie het doel niet heeft gemist; er werden op het niveau van de scenario's én onderliggende maatregelen veel opmerkingen opgehaald of 'geschoten' naar de analogie van de Red Teams in het Amerikaanse leger; zowel ondersteunend als juist bekritiserend. Maar altijd met een constructieve toon vanuit het gezamenlijke vertrekpunt dat verbeteringen op het gebied van diergezondheid en -welzijn nodig en mogelijk zijn.

Op basis van alle vergaarde inzichten en informatie zijn de scenario's aangepast en teruggebracht naar drie. Slimmer door data verdween (te weinig een onderscheidend scenario, meer een 'onderlegger' voor alle scenario's), dierenwelzijn werd in één scenario centraal gesteld en behelst nu meer dan een opsomming van maatregelen ('thuis tevreden'). Melkveehouder = dierhouder werd op basis van de opmerkingen omgekant naar 'maximaal integraal', waarbij het eigenaarschap bij de integratie ligt. Loyaal aan lokaal werd – met een aantal aanpassingen – gehandhaafd.

Ook werd duidelijk dat op een drietal onderwerpen – los van scenario's- verdieping nodig was (1) transport, (2) verzamelcentra en (3) data. Hiertoe werd op 10 december een drietal 'brainstromsessies' georganiseerd waar er op basis van stellingen en/of open discussie over deze onderwerpen werd gesproken.

De drie scenario's zijn alle drie neergezet als 'systeemveranderingen', met doel om de discussie te voeren over of de scenario's op langere termijn de gewenste effecten bieden.

Red Team 2 (10 december)

Scenario 1 – Thuis tevreden

Korte beschrijving: In dit scenario blijft het kalf tot aan de slacht bij de melkveehouder. Op het moment dat kalveren oud genoeg zijn voor de slacht mogen ze maximaal 4 uur worden getransporteerd naar een slachthuis. Aan de voeding van de kalveren worden ook eisen gesteld: zo moet een kalf onbepaald kunnen drinken (bijvoorbeeld onder de koe, met behulp van een robot of anderszins). Melkveehouders wordt gestimuleerd om kalveren weidegang te geven (bijvoorbeeld door meerwaarde te vermarkten in een keurmerk). Integraties kunnen voeding, veterinaire begeleiding slacht, afzet etc. blijven regelen in samenspraak met de melkveehouder.

Het geschetste scenario biedt kansen op het gebied van minder diercontacten en minder stressmomenten en daarnaast een vereenvoudiging van de keten (die daarmee op een aantal punten efficiënter wordt). Er is ruime consensus bij de deelnemers over dat het scenario technisch mogelijk is.

Veel twijfel bestaat er over het toekomstig verdienmodel. Hierbij zijn twee zaken van belang: (1) er zijn twijfels of het uniforme product dat de kalverhouderij nu levert ook haalbaar is voor de melkveehouderij. Momenteel is er geen vraag naar een product dat die uniformiteit niet heeft. Wel wordt ingebracht dat er voor de producten uit het geschetste scenario een nichemarkt bestaat. (2) Er moet veel geïnvesteerd worden in nieuwe huisvesting en grond.

In het verlengde daarvan is ook ingegaan op het adoptievermogen van de melkveehouder. Gemiddeld genomen is er door schaalvergrotingen afnemend aandacht per dier. Ook wordt al op veel verschillende gebieden kennis van hem/haar gevraagd. Nog een tak van expertise zal niet voor elke melkveehouder haalbaar zijn. Verder bieden de huidige voorzieningen op melkveebedrijven veelal niet de mogelijkheid om hetzelfde hoogwaardige eindproduct (bijv. entrecote van 3,4-3,6 kg op x weken leeftijd) te produceren als in de kalverhouderij.

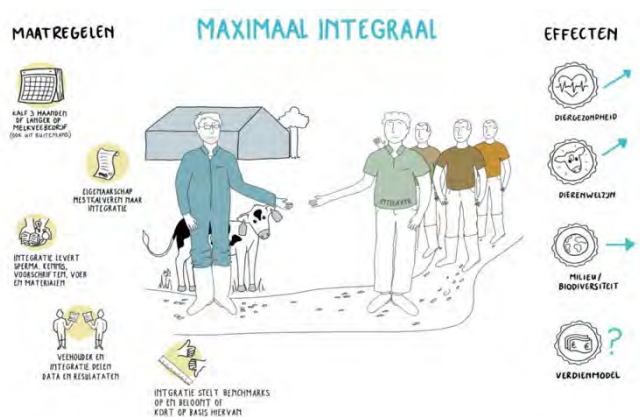
Op het gebied van diergezondheid wordt een aantal risico's gesignaleerd. (1) het huisvesten van meerder leeftijdsgroepen bij elkaar vormt een risico op overdracht van ziekte (van oud naar jong). (2) verder is het kalf bij de koe houden een risico: hierdoor is geen zicht op de biestopname door het kal. Bovendien is het stalklimaat bij melkvee niet optimaal voor kalveren.

Ook wordt gewezen op een aantal negatieve effecten op uitstoot van broeikasgassen: als blijkt dat kalveren minder efficiënt kunnen groeien bij een melkveehouder heeft dat negatief effect op uitstoot per kilogram vlees. Zo nemen transportbewegingen voor voer in dit scenario toe.

Suggesties die door veel mensen worden onderschreven zijn: 1. test huidige scenario eerst bij een klein aantal veehouders en zorg dat ze hierbij professioneel worden ondersteund. 2. zorg dat de economische consequenties en die op het gebied van regelgeving en handhaving duidelijk en haalbaar zijn.

Scenario 2 – Maximaal Integraal

Korte beschrijving: In dit scenario blijven kalveren minimaal drie maanden op het melkveehouderijbedrijf. De melkveehouder kan een overeenkomst aangaan met een integratie. De integratie heeft dan eigenaarschap over het kalf en de melkveehouder werkt samen met de integratie. De integratie levert sperma aan voor de koeien die kalveren werpen voor de kalvermesterij. De melkveehouder deelt gegevens met de integratie op het gebied van dracht, biesmanagement en koe- en kalvergezondheid. De integratie koppelt de resultaten van de geleverde mestkalveren terug aan de veehouder en beloont/kort hier op. De integratie levert kalvervoer, voorschriften en materialen aan voor het juist opfokken van de kalveren in de eerste drie maanden door de melkveehouder. Hierna worden kalveren van vergelijkbare leeftijd/klasse opgehaald en naar een rosé- of blankvlees kalverhouder gebracht.

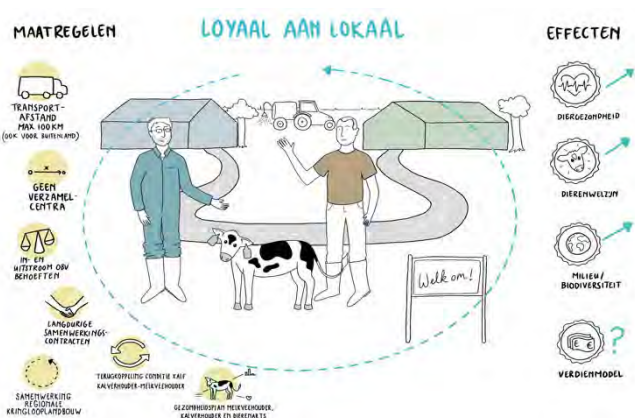
Over het algemeen waren de reacties op dit scenario overwegend positief. Er wordt aangegeven dat er een betere verbinding moet komen tussen de melkveesector en de vleesveesector. Initiatieven die hier voorzorgen, zoals (delen van) dit scenario, worden door alle partijen als zeer waardevol gezien.

Er zijn wel nog veel praktische vragen, bijvoorbeeld over verdienmodellen voor melkveehouders; dat wordt als cruciaal gezien. Ook zijn er vragen/bezwaren met betrekking tot fosfaatrechten en milieuvergunningen. Door sommige partijen wordt getwijfeld over de skills van melkveehouders op het gebied van jongvee opfok en ook de uniformiteit van de kalveren wordt als een mogelijk obstakel gezien. Wat afgewezen wordt door alle partijen is de integratie die zich mengt in spermakeuze, dit is niet wenselijk en tast de autonomie van de melkveehouder aan.

Ook overwegend positief werd gereageerd op de maatregel om de kalveren op latere leeftijd pas op transport te zetten, meningen verschillen wel over de leeftijd waarop dat moet gebeuren. Sommige partijen geven aan dat vier weken goed is, andere juichen twaalf weken toe omdat het 'immunity gap' dan is overbrugd. Ook de aansluiting op het opfokbedrijf, door protocolmatige opfok van kalveren, wordt als waardevol gezien. De mogelijkheid tot kennisdeling en het delen in rendement van succesvolle, gezonde kalveren tussen de sectoren wordt als pluspunt gezien. Een bonus/malus systeem wordt gezien als een effectieve stimulus richting gezonde kalveren. Ook ziet men kansen voor de productie van Nederlands rundvlees. Nu wordt veel rundvlees, dat in Nederland geconsumeerd wordt, geïmporteerd uit het buitenland. Nederlands rosé en jong rundvlees zouden in dit scenario toenemen dit zou – volgens sommige partijen – zijn afzet kunnen vinden in Nederland.

Scenario 3 – Loyaal aan lokaal

Korte beschrijving: gelijkloidend scenario als bij Red Team 1, toevoeging opstellen 'gezondheidsplannen' melkveehouder-kalverhouder en dierenarts

In deze bijeenkomst zijn dezelfde aandachtspunten besproken als bij Red Team 1, waarbij een verdiepingsslag in de discussie is gemaakt. T.a.v. relatie transportafstand-diergezondheid/welzijn was de uitkomst dat dit alleen op de zeer lange afstanden een rol kan spelen (8+ uur transport), t.a.v. diergezondheid is conditie en opvang kalf voor en na transport het belangrijkste. Voor de sorteerfunctie van het verzamelcentrum worden digitale mogelijkheden gezien. Afzien van all-in-all-out blijft groot gezondheidsrisico; werken met compartimenten kan, maar daar moet mee geëxperimenteerd worden. Ook blijven er zorgen over het verdienmodel als de huidige 'massa' van all-in-all-out verloren gaat. De deelnemers geven overwegend aan dat dit scenario alleen levensvatbaar is op lange termijn. Voorwaarde is dat de kalversector geherstructureerd wordt waarbij import een minder grote rol speelt en de regionaal schaal in Europees opzicht den norm wordt. Aangedragen positief punt voor het verdienmodel: door terugkoppeling kalverhouder-melkveehouder, eventueel goed alternatief voor verzamelcentrum en het werken met een vaste groep melkveehouders-kalverhouders in de regio (beperking ziektekiemen) zouden kalveren het in theorie beter moeten gaan doen (hoger rendement).

Brainstormsessies

Korte beschrijving: In drie korte brainstormsessies gingen we aan de hand van open vragen en stellingen in op de thema's: transport, verzamelcentra en data (sturen op doelen).

1. Transport

Probleemstelling: Er zijn wensen om maatregelen te treffen op het gebied van transport, ter bevordering van de gezondheid en het welzijn van kalveren. Welke maatregelen het meest effectief zijn en wat de impact is, daar bestaat geen gedeeld beeld over.

Uitkomsten: Het veronderstelde probleem manifesteert zich vooral op buitenlands transport; bij binnenlands transport zijn de afstanden kort en de aantallen klein. In Nederland lopen we voor op andere landen doordat kalveren pas bij 14 dagen en bij 35 kilo op transport mogen. Uit wetenschappelijk onderzoek volgt het beeld dat vooral de conditie van het kalf voor transport en herstelvermogen na transport belangrijk zijn. De winst door een aantal uur minder transport of betere omstandigheden tijdens transport lijken niet doorslaggevend te zijn voor een gezonder kalf. Of de problemen minder worden als een kalf op latere leeftijd pas op transport gaat, daar zijn de meningen over verdeeld: enerzijds wordt gesteld dat kalveren dan een betere weerstand hebben, anderzijds dat ze een hogere kans op verwondingen en op stress hebben.

2. Verzamelcentra

Probleemstelling: Verzamelcentra zijn een belangrijke bron van menging van ziektekiemen, omdat hier veel kalveren van verschillende melkveehouders worden samengebracht. Er leven ideeën over hoe deze schakel in de keten anders opereren kan, of zelfs helemaal overgeslagen zou kunnen worden.

Uitkomsten: Het opheffen van verzamelcentra zou het aantal verschillende herkomstadressen van kalveren wel verminderen, maar dit blijft waarschijnlijk een substantieel aantal. De gezondheidswinst wordt daarom in twijfel getrokken, terwijl er wel een logistiek probleem ontstaat. Melkveehouders willen bovendien niet meer verschillende transporteurs aan de poort ontvangen, hier schuilen ook gezondheidsrisico's in. Gedeeld beeld is dat het belangrijk is om de tijd dat een kalf tussen melkvee- en kalverhouder verblijft, zo kort mogelijk te houden. Dat kan zowel in transport als in de werkwijze van verzamelcentra zitten. De kern van preventie is om het aantal diercontacten tot een minimum te beperken, dat kan wellicht ook op andere manier bereikt worden dan door verzamelcentra afschaffen. Te verkennen opties zijn meer werken met compartimentering op de kalverhouderij of kalveren voor aankomst op een verzamelcentra al te sorteren (samenkomst in centrale hal vermijden).

3. Data

Probleemstelling: Deze sessie is een vervolg op de bespreking van 30 november over het scenario "Slimmer door data" (zie eerder in verslag).

Uitkomsten: Een systeem waarbij gestuurd wordt op doelen zou primair bij de markt belegd moeten zijn. De doelen moeten voortkomen uit een markt- dan wel maatschappelijke vraag. Veel doelen dienen een bepaald maatschappelijk belang maar werken (in het begin) slechts kostprijsverhogend, terwijl de markt niet bereid is ervoor te betalen. De melkveehouderij behoort ook een rol te hebben bij het stellen van doelen: onwenselijk is als de overheid en de kalversector tot doelen komen en de melkveesector daar (vooral) de last van moet dragen. Een oproep is om ook selectief te blijven in de

Hoe nu verder?

Bijlage: lijst met deelnemers

Deelnemers Red Team sessie 1 - 30 november

Deelnemers Red Team sessie 2 - 10 december

[illegible]

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: donderdag 17 december 2020 17:36
Onderwerp: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten
Bijlagen: 2020 12 17 Uitkomsten Red Team bijeenkomsten.pdf

Beste deelnemer van de Red Team sessie,

Op 30 November of op 10 December heeft u een 'Red Team'-sessie bijgewoond in het kader van de scenariostudie Vleeskalveren.

Wij zijn blij met uw bijdrage en hebben tevreden geconstateerd dat er veel belanghebbenden uit en bij de kalversector hebben deelgenomen en ons van veel waardevolle inzichten hebben voorzien. Zoals toegezegd willen we u graag meegeven wat we met uw inbreng hebben gedaan. U vindt een impressie van de bijeenkomsten in de bijlage. Dit verslag heeft geen 'officiële' of openbare status. Vandaar het verzoek deze impressie niet verder te verspreiden. In de bijlage treft u een lijst van aanwezigen aan bij de sessie; deze lijst komt niet als zodanig in het eindrapport, maar wel zullen we daar verwijzen naar de deelnemende organisaties (dus niet naar personen). Mocht u hier evengoed bezwaar tegen hebben, dan kunt dat bij mij aangeven.

Mocht u feitelijke onjuistheden constateren of nuttige achtergrond informatie hebben, dan houden we ons warm aanbevolen en kunt u deze bij mij melden. Aangezien het document geen status heeft, zal het niet worden aangepast, maar uw eventuele punten nemen we uiteraard graag mee in de eindrapportage.

Met hartelijke groet, namens het onderzoeksteam,

10.2.e
Adviseur

LYSIAS ADVIES

Soesterweg 310d
3812 BH AMERSFOORT

T: +31 33 464 70 70

M: +31 6 10.2.e

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl

I: www.lysiasadvies.nl

10.2.e

Van: 10.2.e @dierenbescherming.nl>
Verzonden: maandag 21 december 2020 16:41
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten
Bijlagen: 20030200 IMAG Toekomstvisies_voor_een_duurzame_vleeskalverhoude-
 groen_kennisnet_116958.pdf

Beste 10.2.e

Bedankt voor het verslag.

De scenario's vind ik interessant en waar een wil is vallen hieruit ontwikkelingswegen naar een betere bestemming van overtollige kalveren uit de melkveehouderij te halen. De discussies die ik in een Red Team bijeenkomst heb meegemaakt en de weerslag van alle Red Team discussies uit het verslag vind ik zorgelijk. De deelnemers aan de Red Team bijeenkomsten zijn voor het overgrote deel de usual suspects uit de vleeskalver- en de melkveehouderijsector, die zich, zoals uit het verslag blijkt, andere scenario's niet of nauwelijks kunnen voorstellen en vrijwel alleen maar bezwaren zien. Begrijpelijk vanuit hun positie en belangen, maar zo dreigen we niet verder te komen. De deelnemers aan de sessies uit en rond de kalversector die wel de noodzaak van verandering inzien sneeuwen in de verslaglegging vrijwel geheel onder, het i misschien beter met hen (nog) een aparte sessie te houden.

Bijgaand, wellicht ten overvloede, ter lering en vermaak het rapport 'Toekomstvisies voor een duurzame vleeskalverhouderij' uit februari 2003. De toen gevoerde discussie vertoont grote gelijkenis met de nu gevoerde discussie. Ik wil niet sceptisch zijn, maar met dit rapport is vrijwel niets gedaan. Laat dat niet weer gebeuren

Met vriendelijke groet,

10.2.e

M +31 (0)6 10.2.e
 10.2.e @dierenbescherming.nl
 Aanwezig op ma/di/wo/do/vr (even weken)

**Dierenbescherming
Service Centrum**
 Regulusweg 11
 Postbus 85980, 2508 CR Den Haag
www.dierenbescherming.nl

Volg ons

Although the information in this mail is compiled with utmost care we don't guarantee it is right and complete. We are not liable for any damage or loss due to use or action based on this info. This message and any attachment(s) are confidential and may contain privileged information intended only for the use of the individual or company named above. If you are not the intended recipient, please email the sender and delete this message and any attachment (s) from your system.

Van: 10.2.e [redacted]@lysiasadvies.nl>
Verzonden: donderdag 17 december 2020 17:36
Onderwerp: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten

Beste deelnemer van de Red Team sessie,

Op 30 November of op 10 December heeft u een 'Red Team'-sessie bijgewoond in het kader van de scenariostudie Vleeskalveren.

Wij zijn blij met uw bijdrage en hebben tevreden geconstateerd dat er veel belanghebbenden uit en bij de kalversector hebben deelgenomen en ons van veel waardevolle inzichten hebben voorzien. Zoals toegezegd willen we u graag meegeven wat we met uw inbreng hebben gedaan. U vindt een impressie van de bijeenkomsten in de bijlage. Dit verslag heeft geen 'officiële' of openbare status. Vandaar het verzoek deze impressie niet verder te verspreiden. In de bijlage treft u een lijst van aanwezigen aan bij de sessie; deze lijst komt niet als zodanig in het eindrapport, maar wel zullen we daar verwijzen naar de deelnemende organisaties (dus niet naar personen). Mocht u hier evengoed bezwaar tegen hebben, dan kunt dat bij mij aangeven.

Mocht u feitelijke onjuistheden constateren of nuttige achtergrond informatie hebben, dan houden we ons warm aanbevolen en kunt u deze bij mij melden. Aangezien het document geen status heeft, zal het niet worden aangepast, maar uw eventuele punten nemen we uiteraard graag mee in de eindrapportage.

Met hartelijke groet, namens het onderzoeksteam,

10.2.e [redacted]
Adviseur

LYSIAS ADVIES
Soesterweg 310d
3812 BH AMERSFOORT
T: +31 33 464 70 70
M: +31 6 10.2.e [redacted]
E: 10.2.e [redacted]@lysiasadvies.nl
I: www.lysiasadvies.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 21 december 2020 14:13
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Scenariostudie begeleidingscommissie maandag 21/12
Bijlagen: 2020 12 17 Uitkomsten Red Team bijeenkomsten.pdf; 2020 12 17 Geannoteerde agenda BC.pdf

Dag 10.2.e

Hierbij alvast mijn opmerkingen voor het overleg straks.

Bespreekpunten:

- Zijn de geschetste varianten voldoende onderscheidend en navolgbaar?

- * onderscheidend als het gaat om leeftijd/periode op het melkveebedrijf.
- * nadere onderbouwing nodig van bijdrage aan de grootste knelpunten in kaversector (transport (meningen verdeeld over effect transportduur), ab/diergezondheid, importen).
- * navolgbaar? Groot deel van de huidige kalversector vervalt door wegvallen importen, grote keteneffecten, vraagtekens bij voldoende vraag vanuit de markt (concurrentie met vleesveesector en goedkope importen uit het buitenland)

- Missen er maatregelen, varianten of gezichtspunten?

- *alle scenario's: focus ligt op hoe wordt omgegaan met de kalveren van NL melkveebedrijven. Hoe wordt omgegaan met import van kalveren uit andere landen? Gelden daarvoor dezelfde eisen? Expliciet maken. Kan NL die stellen, wat is daarvoor nodig?
- *transportduur max 4 uur in scenario 1 (aangescherpt na Red team 10/12): is toch vooral relevant voor jonge kalveren? Is dit consistent?
- *scenario 2: 3 maanden op melkveebedrijf motiveren waarom? (opbouwperiode immuunapparaat??). Wordt er geen voorwaarde voor transportafstand gesteld?
- *uit de brainstormsessies van horizontale onderwerpen bleek dat 11.1 . Hoe is het resultaat verwerkt in de scenario's?
- *data: verbeteren data- en kennisuitwisseling is no regret maatregel voor alle 3 scenario's
- *Loyaal aan lokaal: scherper aangeven dat het hier gaat om lokale samenwerking tussen mvh-vkh (productiekant), niet ook op consumptie-kant
- *scenario 2: integrator inzet sperma laten bepalen 11.1

- Zijn de geschetste (sets van) maatregelen voldoende te onderbouwen?

Bij onderbouwing toets op de volgende effecten nodig:

- *verdienmodel
- *marktperspectieven
- *structuur van de melkvee- en kalversector
- *effecten in de melkvee- en kalverketen
- *import kalveren
- *diergezondheid (gezondheidsstatus, gebruik antibiotica)
- *dierwelzijn (transportduur)
- *milieu (grondgebondenheid, fosfaatrechten, ammoniak, broeikasgassen)

- 'Het' scenario van de sector ontbreekt als zodanig, maar komt in de verschillende onderliggende maatregelen wel aan bod. Is dit voldoende qua draagvlak?

Suggestie om autonoom scenario met Kalfvolgsysteem (KVS), KalfOK, IBR/BVD aanpak en bijdrage aan de drie grote knelpunten in de sector (import kalveren, transport, antibiotica) (voor blank/rose). Kan als referentie dienen waarmee de scenario's kunnen worden vergeleken. Kan bijdragen aan bespreekbaar maken van scenariostudie bij melkvee- en kalversector.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

E: 10.2.e @minInv.nl
M: 06 - 10.2.e

Van: 10.2.e @minInv.nl>

Verzonden: vrijdag 18 december 2020 09:36

Aan: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minezk.nl>

CC: 10.2.e @minInv.nl>

Onderwerp: RE: Scenariostudie begeleidingscommissie maandag 21/12

Ha 10.2.e en 10.2.e

Ik ben maandag niet bij de begeleidingscommissie (heb al vakantie). Paar opmerkingen bij de stukken:

- Extra begeleidingscommissie over eindconcept lijkt me prima
- Ik kan de verschillende scenario's goed volgen en vindt ze ook onderscheidend genoeg.
- Bij het derde scenario (loyaal aan lokaal) is de terecht vraag wat lokaal dan is. Het onderscheidende aan dit scenario kan zijn dat er een vaste keten ontstaat, waarin melkveehouders en kalverhouders een vaste relatie hebben (en kalveren van een melkveehouder dus altijd naar dezelfde kalverhouder gaan). Dat kan nog wat explicieter worden gemaakt.
- Er komen een aantal punten naar voren waar de meningen over verdeeld zijn (bijv. of het beter is voor het kalf als hij later op transport gaat). 11.1

Groet,
10.2.e

Van: 10.2.e @minInv.nl>

Verzonden: donderdag 17 december 2020 16:32

Aan: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>;

10.2.e @pbl.nl' 10.2.e @pbl.nl>; 10.2.e @minInv.nl>;

10.2.e @minezk.nl>; 10.2.e @minInv.nl>;

10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

@minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e

@minInv.nl>

Onderwerp: Scenariostudie begeleidingscommissie maandag 21/12

Beste mensen,

Bijgesloten stukken zijn voor de bijeenkomst aanstaande maandag 21/21 15 uur van de begeleidingscommissie scenariostudie vleeskalveren. Het betreft een:

Geannoteerde agenda

Verslag van de Red Team bijeenkomsten

Tot maandag

10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: woensdag 6 januari 2021 15:00
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e
Onderwerp: 80%-versie rapportage
Bijlagen: 2021 01 06 Eindrapportage v.0.4.docx

Beste 10.2.e

Zoals afgesproken tref je in de bijlage onze 80%-rapportage aan.

Een aantal opmerkingen vooraf:

- De opmaak wordt anders, wordt in lijn met de offerte
- Qua teksten zijn we al ver denk ik, aan de berekeningen wordt momenteel nog hard gewerkt. We hebben een aantal afspraken staan met stakeholders (Vee Logistiek, Veal Fine, SKB) om bepaalde onderbouwingen te toetsen. Die kunnen we dan vervolgens doorrekenen.
- Samenvatting ontbreekt nog. Ook hoofdstuk 8 is nog niet scherp gesteld. M.a.w. de slotbeschouwing is alleen nog een vrucht van mijn pen, zonder dat anderen daarop verbeteringen hebben toegepast... Daar hoeft je dus niet op te reageren.
- Er staat nog een aantal opmerkingen open; daar wordt parallel aangewerkt.
- Een finale check op spelling / kromme zinnen ed is nog niet uitgevoerd. Stoor je er niet aan ;-) Pakken we op!

Een aantal vragen:

- Uiteraard graag jouw algemene beeld en opmerkingen en de mate waarin deze 80% tegemoet komt aan de opdracht
- Graag ook jouw toets op feitelijke onjuistheden en inconsequenties
- Graag benaderen wij nog een aantal BC-leden op bepaalde cijfers ter onderbouwing. Kun jij meedenken wie we het beste kunnen benaderen ? (op basis van de opmerkingen in bijlage 2). Mocht jij zelf die informatie hebben, dan is dat uiteraard helemaal goed. Dan gaan we dat samen bespreken.
- Vragen en/of opmerkingen graag in track-changes en 'opmerkingen' in de tekst.
- Lukt het om voor morgen einde dag (DO 7/1) te reageren?

Bij vragen of opmerkingen weet je ons te vinden!

Met hartelijke groet,

10.2.e
Geassocieerd adviseur

Lysias Advies
 Soesterweg 310d
 3812 BH Amersfoort

T: +31 6 10.2.e

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl
 I: www.lysiasadvies.nl

Lysias Advies werkt in het publieke domein aan projecten die ertoe doen in onze maatschappij. Opdrachtgevers zijn het Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, onderwijsinstellingen, GGD'en en andere organisaties die onze samenleving dienen. Onze missie is: werken aan een mooier, welvarender, duurzamer en gezonder Nederland, waarin iedereen kan meedoen.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 14:46
Aan: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: RE: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten

Dag 10.2.e en 10.2.e

11.1 . Ik denk dat het goed is om het probleem goed te verwoorden, voordat we het over oplossingen hebben. Ik denk dat het huidige rapport goed onderweg is. Jullie krijgen later vandaag mijn feedback.

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 14:35
Aan: 10.2.e 10.2.e @kalversector.nl>
Onderwerp: RE: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten

Dag 10.2.e,

Hartelijk dank voor het doorgeven van je reactie namens SBK op de verslaglegging van de Red Team bijeenkomsten. We koppelen je reactie terug aan onze opdrachtgever bij het ministerie LNV.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Adviseur

LYSIAS ADVIES
 Soesterweg 310d
 3812 BH AMERSFOORT
 T: 10.2.e
 M: 10.2.e
 E: 10.2.e @lysiasadvies.nl
 I: www.lysiasadvies.nl

Van: 10.2.e 10.2.e @kalversector.nl>
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 12:20
Aan: 10.2.e 10.2.e @lysiasadvies.nl>
Onderwerp: RE: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten

Beste 10.2.e

Bedankt voor het toesturen van jullie verslaglegging van de bespreking van de Red Team bijeenkomsten op 30 november en 10 december jl.. Het is goed om naar jullie als opdrachtnemers van het ministerie van LNV te melden dat SBK weinig (perspectief) ziet in de door jullie tot op heden voorgeschotelde scenario's en in vele van de voorgeschotelde maatregelen. Ook de invulling van of vertaling naar vermeende effecten van de scenario's op diergezondheid, dierwelzijn, milieu/biodiversiteit en verdienmodel lijken nogal eens te zijn ontstaan vanuit antropomorfisch wensdenken eerder dan daadwerkelijk onderbouwd vanuit wetenschappelijk onderbouwde argumenten.

Desondanks hopen we dat jullie in staat zullen zijn (een) meer realistisch(e) scenario('s) te ontwikkelen in de eindrapportage.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e @lysiasadvies.nl>

Verzonden: donderdag 17 december 2020 17:36

Onderwerp: Uitkomsten Red Team bijeenkomsten

Beste deelnemer van de Red Team sessie,

Op 30 November of op 10 December heeft u een 'Red Team'-sessie bijgewoond in het kader van de scenariostudie Vleeskalveren.

Wij zijn blij met uw bijdrage en hebben tevreden geconstateerd dat er veel belanghebbenden uit en bij de kalversector hebben deelgenomen en ons van veel waardevolle inzichten hebben voorzien. Zoals toegezegd willen we u graag meegeven wat we met uw inbreng hebben gedaan. U vindt een impressie van de bijeenkomsten in de bijlage. Dit verslag heeft geen 'officiële' of openbare status. Vandaar het verzoek deze impressie niet verder te verspreiden. In de bijlage treft u een lijst van aanwezigen aan bij de sessie; deze lijst komt niet als zodanig in het eindrapport, maar wel zullen we daar verwijzen naar de deelnemende organisaties (dus niet naar personen). Mocht u hier evengoed bezwaar tegen hebben, dan kunt dat bij mij aangeven.

Mocht u feitelijke onjuistheden constateren of nuttige achtergrond informatie hebben, dan houden we ons warm aanbevolen en kunt u deze bij mij melden. Aangezien het document geen status heeft, zal het niet worden aangepast, maar uw eventuele punten nemen we uiteraard graag mee in de eindrapportage.

Met hartelijke groet, namens het onderzoeksteam,

10.2.e

Adviseur

LYSIAS ADVIES

Soesterweg 310d

3812 BH AMERSFOORT

T: +31 33 10.2.e

M: +31 6 10.2.e

E: 10.2.e @lysiasadvies.nl

I: www.lysiasadvies.nl

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 7 januari 2021 15:55
Aan: 10.2.e
Onderwerp: 2021 01 06 Elndrapportage v.0.4
Bijlagen: 2021 01 06 Elndrapportage v.0.4.docx

Dag 10.2.e

Bijgesloten mijn opmerkingen over de scenariostudie. Ik denk dat alles er wel in staat, maar soms wat gefragmenteerd, soms wat ongericht (en kabbelend) dan juist weer duidelijk. Zo is de toon van hoofdstuk 8 duidelijk anders (zakelijker en kritischer) dan eerdere hoofdstukken waarin de kalversector soms de hemel ingeprezen lijkt te worden (sector is wereldspeler en heeft zelf hele goede plannen).

11.1

- Aan het percentage dieren met een longontsteking heb ik veel woorden gewijd. Als we dat nog mondeling moeten afstemmen, laat het weten.
- 10.2.e heeft het in zijn mail over antropomorfisme. Onderbouwing met feiten is daarom belangrijk. De cijfers van de EFSA over Hb zijn in dat kader prima. Ook is het misschien goed om data uit het onderzoek alternatieve vloeren voor vleeskalveren toe te voegen: 30-75% van de totale activiteit uitglijden en vallen, tot 25% verkregen slijmbeursontstekingen op een houten vloer.
- Graag ook bij doorrekening bronvermeldig gebruiken

Dank en succes,

10.2.e

Scenariostudie Kalverketen

Opdrachtgever: Ministerie van LNV
Samenstellers: Lysias Advies, Rebel, Schuttelaar & Partners
Datum: 6 januari 2021

Lysias Advies
Soesterweg 310d
3812 BH Amersfoort

T: 033 464 70 70
E: info@lysiasadvies.nl
www.lysiasadvies.nl

IBAN: NL18 ABNA 0574 2170
53
KvK: 30166304
BTW: NL809282471B01

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1. Introductie en doel	3
1.2. Leeswijzer	4
2. Opdracht en aanpak	5
2.1. Aanleiding	5
2.2. Opdracht	7 6
2.3. Aanpak	8
2.4. Rol begeleidingscommissie	10
3. Context studie kalverketen	1214
3.1. Beschrijving	12 14
3.2. Issues kalversector	14 13
3.3. Aanpak issues vleeskalverhouderij	17 16
4. Achtergrond scenario's	2221
4.1. Achtergrond scenario's	22 21
4.2. Effecten en berekeningen	24 23
5. Scenario I: Thuis en tevreden	2625
5.1. Beschrijving	26 25
5.2. Effecten	27 26
5.3. Berekening effecten	29 28
6. Scenario II: Maximaal integraal	3029
6.1. Beschrijving scenario	30 29
6.2. Effecten	31 30
6.3. Berekening effecten	33 31
7. Scenario III: Loyaal aan Lokaal	3433
7.1. Beschrijving scenario	34 33
7.2. Effecten	35 34
7.3. Berekening effecten	37 35
8. Slotbeschouwing	3837
Bijlage I: feiten en cijfers vleeskalverhouderij	4140

Bijlage 2: berekeningen

Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.45

Bijlage II: deelnemende organisaties Red Team bijeenkomsten

6258

Lysias Advies

Soesterweg 310d
3812 BH Amersfoort

T: 033 464 70 70

E: info@lysiasadvies.nl
www.lysiasadvies.nl

IBAN: NL18 ABNA 0574 2170
53
KvK: 30166304
BTW: NL809282471B01

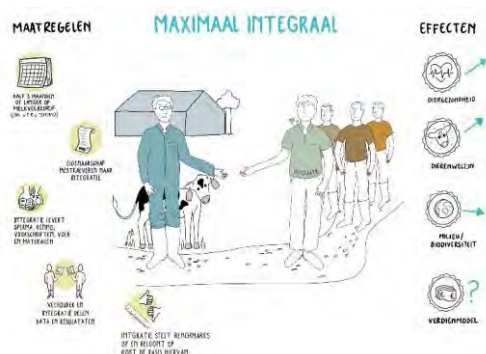

Samenvatting

PM – volgt nog

Bij "Maximaal integraal" gaat de minimale leeftijd waarop het kalf op transport naar kalverhouders mag, omhoog naar 3 maanden. Melkveehouders sluiten desgewenst overeenkomsten af met een integratie, waarbij de integratie het eigenaarschap overneemt en zorgdraagt voor kennis, voer en materialen. De integratie koppelt terug over de conditie van het kalf en kort of belooft hierop.

2

1. Inleiding

1.1. Introductie en doel

Kalverhouderij in de spotlights

De Nederlandse veehouderij staat volop in de maatschappelijke schijnwerpers. In een klein land als Nederland wonen naast de ruim 17 miljoen inwoners ook 120 miljoen landbouwdieren. Dan zijn vraagstukken rond diergezondheid, dierenwelzijn, milieu, volksgezondheid en kringloop nooit ver weg. De kalversector weet het zoeklicht extra op zich gericht aangezien de helft van de kalveren uit het buitenland afkomstig is terwijl de afzet van kalfsvlees grotendeels buiten Nederland plaatsvindt. De Nederlandse consument eet nauwelijks kalfsvlees. De kalversector – of beter de kalverketen – is zich bewust van de vraagtekens rond haar 'license to produce' en heeft ambities om de kalverhouderij verder te verduurzamen.

Om constructief gebruik te maken van de verschillende inzichten over de richting die de kalverketen zou (moeten) kunnen ontwikkelen, en om het publieke en private debat te voorzien van toekomstige alternatieven voor de keten, heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedsel kwaliteit veiligheid (LNV) besloten tot deze scenariostudie.

Toekomstvarianten als onderlegger voor het gesprek tussen belanghebbenden

Doel van deze scenariostudie is een openbaar rapport waarin alternatieven voor, en verbeteringen binnen, de huidige Nederlandse kalverketen worden besproken en gewogen op te verwachte effecten op diergezondheid, dierenwelzijn, volksgezondheid, milieu (inclusief het sluiten van kringlopen) en – niet in de laatste plaats – het verdienvermogen van veehouders en andere partijen in de keten. Ook wordt aandacht besteed aan mogelijke belemmeringen voor bepaalde scenario's, bijvoorbeeld op het gebied van wet- en regelgeving.

Al met al een complexe doelstelling en een uitdagende opdracht, in een sterk gepolariseerd speelveld. Hiervoor is kennis nodig van inhoud, scenariostudies en procesbegeleiding. Daarom hebben Lysias Advies, Schuttelaar & Partners en Rebel de handen ineengeslagen. Bureaus met een track-record op de gevraagde kennis en ervaring en een toegankelijk netwerk in de kalver- en melkveesector.

Tijdens het project is ervaren dat het ontwikkelen van scenario's voor een duurzame kalverketen een uitdagend proces is, waarbij participatie van belanghebbenden belangrijk – maar geen zekerheid – is voor draagvlak. Streven naar consensus is vanwege vaak (ogenschijnlijke) tegenstrijdige belangen niet de insteek geweest van deze studie. Wel is getracht objectieve scenario's te ontwerpen die zijn opgebouwd uit gevalideerde bouwstenen. Mede door de constructieve sessies met belanghebbenden, geloven wij dat we daarin zijn geslaagd. Er ligt een studie met onderbouwde toekomstige scenario's voor de kalverketen. Geen keuze voor een bepaald scenario, maar wel een goede basis voor het vervolgesprek! We danken dan ook alle deelnemers aan de gesprekken en sessies en de begeleidingscommissie voor hun open houding en constructieve bijdrage.

1.2. Leeswijzer

In deze rapportage gaan we in hoofdstuk 2 allereerst in op de opdracht, de afbakening daarvan en onze aanpak. In hoofdstuk 3 geven we achtergrond bij en beschrijving van de keten, de issues die er momenteel in de keten spelen, en belangrijke ontwikkelingen. De aanpak om te komen tot scenario's en beoordeling van effecten komt in hoofdstuk 4 aan bod, waarna de drie scenario's worden uitgediept in de hoofdstukken 5 tot en met 7. We sluiten af met een beschouwing in hoofdstuk 8.

2. Opdracht en aanpak

2.1. Aanleiding

Verduurzaming veesector hoog op de politieke agenda

De minister van LNV heeft in 2019 – mede ingegeven door het maatschappelijke debat – de vleeskalver-, melkvee-, varkens-, pluimvee- en geitenhouderij gevraagd verduurzamingsplannen (sectorplannen) op te stellen. Een integraal plan per sector met verbeteringsvoorstellen op het gebied van **kringloop** milieu (klimaatakkoord, stikstofagenda, ~~kringlooplandbouw~~), volksgezondheid (fijnstof, voedselveiligheid, geur), diergezondheid, dierenwelzijn en biodiversiteit. Het fundament in het plan moest robuust zijn: inzichtelijkheid in welke investeringen nodig waren en hoe dat kan worden ingepast in de verdienmodellen van de veehouder en ketenpartners.

Met opmerkingen **102 (1)**: Kringloop heeft ook te maken met schaarse van bepaalde stoffen als fosfaat. Daarom uit het milieu blokje gehaald en naar voren verplaatst. Aanleiding voor deze vraag was natuurlijk de kringloopvisie van de minister.

De kalverhouderij stelde in augustus 2019 een sectorplan¹ op met daarin integrale verbeteringen op de gestelde gebieden en stelde tevens een aantal randvoorwaarden: (1) de sector kan beschikken over bewezen werkbare en betaalbare technieken om ammoniakemissies te reduceren en (2) financiële ondersteuning van de overheid voor de daarvoor noodzakelijke investeringen. De minister sprak haar waardering uit voor een aantal gepresenteerde maatregelen, maar steunde de in het sectorplan gestelde randvoorwaarden niet². De sector antwoordde op de kritiek met een op punten aangescherpt – niet-openbaar – plan, maar de randvoorwaarden bleven. Om meer zicht te krijgen op mogelijke toekomstscenario's voor de inrichting van de kalverketen – en zodoende de gewenste verduurzamingsdoelen te bereiken – heeft het ministerie van LNV besloten om deze scenariostudie uit te laten uitvoeren.

Gerealiseerde verbeteringen en een lat die steeds hoger ligt

De vleeskalversector komt van ver. Vijftig jaar geleden stonden pasgeboren kalfjes 'gekist' zij aan zij in (kleine) stallen zonder kunstmatige ventilatie en daglicht. Bij aankomst bij de mesterij waren kalfjes veelal ziek en met de focus op blank kalfsvlees bleef de gezondheid van de kalveren (onder meer vanwege het ijzertekort) wankel.

De afgelopen dertig jaar is de aandacht voor diergezondheid, dierenwelzijn en ook voedselveiligheid enorm toegenomen. In overleg met ngo's, zoals de Dierenbescherming, zijn eisen gesteld aan onder andere het hemoglobinegehalte, de leeftijd waarop kalfjes naar de afmester gaan, ~~en~~ de leefruimte van kalveren **en de ruwvoerqift**. Dat bracht een flinke verbetering op het gebied van diergezondheid en dierenwelzijn, maar met de tijd nemen ook de eisen op deze vlakken toe. Daar is bovendien de laatste tien jaar in toenemende mate aandacht voor milieudruk (mest, stikstof) en de impact op de leefomgeving (geur, fijnstof) van de kalverhouderij bijgekomen. Ngo's plaatsen **met name** kanttekeningen bij de omvang van de veestapel in relatie tot (1) de 'instroom' van kalveren uit de **Nederlandse melkveehouderij** en (2) de zeer beperkte binnenlandse markt voor kalfsvlees. Circa

Met opmerkingen **102 (2)**: Dierenwelzijn is belangrijkste punt van ngo's. De ngo's beseffen dat er iets met de kalveren uit de melkveehouderij moet gebeuren, maar waarom die import?

Met opmerkingen **102 (3)**: buitenlandse

¹ Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij, SBK, 30 augustus 2019

² Kamerbrief 28 973 nr. 218

50%-60%³ van de vleeskalveren zijn afkomstig uit de ons omringende landen, terwijl 90%⁴ tot 95%⁵ van het in Nederland geproduceerde kalfsvlees wordt geëxporteerd. Zie daar de druk op de 'license to produce'.

De sector ~~neemt de toon en inhoud van het maatschappelijke debat serieus~~ en benadrukt dat zij in het verleden heeft bewezen verbeteringen te kunnen doorvoeren. De Nederlandse kalversector **11.1** : het betreft een efficiënt ingerichte keten, met een hoge verwaardiging⁶ voor wat soms een 'bijproduct' of 'restproduct' van de melkveehouderij wordt genoemd.

Met opmerkingen **102(4): 11.1**

Ook al is het antibioticagebruik de laatste afgelopen jaren fors afgenomen, toch blijven er zorgen over de diergezondheid, kalversterfte, antibioticagebruik en antibioticaresistentie. Er zijn verschillende initiatieven binnen de sector om de gezondheidsproblemen aan te pakken. Deze initiatieven gaan uit van verbeteringen binnen de huidige keten. Voorbeelden⁷ zijn de ~~diergezondheidsmonitor~~ **gezondheids- en welzijnsscore** binnen het Kalf Volg Systeem (KVS) en betere reiniging en desinfectie van stallen na afvoer van dieren en voor opzet van nieuwe groepen dieren.

Ook blijft er vanuit de ngo's aandacht zijn voor dierenwelzijn, op zaken zoals bloedarmoede bij blanke kalveren, ~~ongeschikte beschadigde, te harde en te gladde~~ vloeren en de duur en omstandigheden van transport. Ngo's ~~pleiten voor een importbeperking en voor veranderingen in de structuur van de keten~~, zoals het langer aanhouden van kalveren op het melkveebedrijf.

Met opmerkingen **102(5): Referenties toevoegen?**

Scenariostudie als vertrekpunt voor een systeemverandering

De insteek vanuit de ngo's voor een systeemverandering en de twijfel bij de minister van LNV over de afnemende verbeterpotentie bij de sector heeft de vraag doen opkomen of binnen de huidige ketenstructuur nog voldoende ruimte is voor verbetering, of dat er gedacht moet worden aan nieuwe ketenconcepten en een systeemverandering. Reden om een scenariostudie uit te laten voeren.

Het is niet de eerste keer dat scenario's voor de kalverketen in kaart zijn **gebracht**. De insteek (en context) is wellicht wel een andere. In deze scenariostudie worden scenario's voor de kalverketen in kaart gebracht. Deze zijn ontstaan op basis van gesprekken met belanghebbenden en aangescherpt in sessies met een bredere groep van belanghebbenden. Doel van deze scenario's is niet het bereiken van consensus over een bepaald scenario, maar: (1) het aanleveren van gevalideerde bouwstenen voor het gesprek over verbeteringen en (2) het bieden van handelingsperspectief op de middellange termijn. In paragraaf 2.3 gaan we dieper in op onze aanpak.

Met opmerkingen **102(6): Referenties toevoegen?**

³ Jaarverslag Stichting kwaliteitsgarantie Vleeskalversector 2019; circa 40% nationaal, 50% Duitsland, België en Luxemburg, 10% overige landen

⁴ Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij, SBK, 30 augustus 2019; in 2018 is 185.000kg van het geproduceerde kalfsvlees (207.000kg) geëxporteerd (90%)

⁵ Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopveehouderij, WUR, juli 2020. WUR hanteert 95%

⁶ Vierkantsverwaardiging: elk onderdeel van het kalf moet maximaal worden benut (1) de huid (2) de luxere én incurante vleesdelen (3) het bloed en de botten en (4) de mest: alles krijgt een nuttige en waardevolle bestemming te krijgen. Bron: www.vandriegroup.nl

⁷ Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij, SBK, 30 augustus 2019

2.2. Opdracht

Openbaar rapport waarin duurzame toekomstscenario's worden besproken en gewogen

De opdracht vanuit het ministerie van LNV aan Lysias, Rebel en Schuttelaar & Partners luidt formeel als volgt: "Het publieke en politieke debat voorzien van een compleet en doorgerekend overzicht van mogelijke alternatieven voor de huidige kalverhouderijketen. De alternatieven worden afgezet tegen het sectorplan van de kalverhouderij".

De te beantwoorden onderzoeksvragen zijn:

- Welke ideeën zijn er ter verduurzaming van de kalverhouderij / voor de kalveren geboren in de melkveehouderij, niet nodig ter vervanging van de veestapel?
- Welke 3 tot 4 meest kansrijke scenario's kunnen hieruit gedestilleerd worden?
- Hoe scoren deze scenario's op de verduurzamingseisen diergezondheid, dierenwelzijn, volksgezondheid, milieu (incl. sluiten van de mest-veevoer kringloop), biodiversiteit en ethiek?
- Wat is de financieel-economische haalbaarheid van deze scenario's?
- Hoe verhouden de scenario's zich ten opzichte van het sectorplan van de vleeskalverhouderij?
- Welke wetgeving belemmert de invoering van deze scenario's?

Focus op verbetering diergezondheid en dierenwelzijn

In het startgesprek met de opdrachtgever en in gesprekken met de begeleidingscommissie is focus aangebracht als het gaat om de beoogde effecten. Die zijn bepalend geweest voor het design van de scenario's. De belangrijkste vier doelstellingen zijn:

- Verbeterde diergezondheid: o.a. reductie luchtweginfecties, onontstekingen en borstvliesontstekingen
- Reductie antibioticagebruik en antibioticaresistentie (mede voor de volksgezondheid)
- Verbeterd dierenwelzijn op locatie en transport
- Houdbaar verdienmodel sector, ook als deze door externe factoren de sector kleiner wordt

Effecten op milieu en biodiversiteit komen ook expliciet in de scenario's aan bod, zij het voornamelijk kwalitatief.

Onderzoek richt zich op de hele Nederlandse kalverketen, waarbij volumes een gegeven zijn

Het onderzoek is door de opdrachtgever als volgt afgebakend:

- De studie richt zich op kalveren afkomstig uit de melkveehouderij: de kalveren die niet nodig zijn voor de vervanging van de melkveestapel.
- Het betreft de periode van de bevruchting van het moederdier tot de slacht van het kalf.
- De invloed van de melkveehouderij, kalverhouderij, transport, verzamelcentra en consument (retail, horeca, export) wordt meegenomen.
- Het aantal geboren kalveren wordt gezien als gegeven. Productiebeperkende maatregelen (minder geboren kalveren) worden niet meegenomen in de studie.
- De studie beperkt zich tot Nederland.

Met opmerkingen 102 (7): Dit wordt op dit moment nog niet echt gedaan, toch?

Met opmerkingen 102 (8): Deze vraag wordt ook nog niet beantwoord. Fosfaatregulering wordt een keer genoemd. Ik denk dat lokale vergunningen ook een groot obstakel kunnen vormen.

Met opmerkingen 102 (9): Hier even kort toelichten dat BC van ministerie LNV is (zie 2.4)?

Met opmerkingen 102 (10): ik zou hier de termen longontsteking en borstvliesontsteking gebruiken. Het gaat niet over snotneuzen en kribelhoestjes

Met opmerkingen 102 (11): deze slaat terug op het verdienmodel. Ik neem aan dat je de sector bedoeld

Met opmerkingen 102 (12): de scenariostudie gaat over een systeemverandering ja/nee. Onafhankelijk van het systeem kan aan de volumeknop gedraaid worden. We moeten eerst bepalen hoe we het optimaal doen, voordat we gaan praten over het aantal dieren waarvoor er in dat optimale systeem plek is.

In gesprekken met de begeleidingscommissie is de afbakening op de laatste twee punten scherper gesteld. Scenario's met daarin een importbeperking of bedrijfsverplaatsingen naar het buitenland zijn weliswaar interessante richtingen, maar eerder gevolg dan een onderdeel van een bepaald scenario. Maatregelen die impact hebben op de bedrijfsvoering van Nederlandse melkvee- en kalverhouders, moeten ook gelden voor hun buitenlandse collega's. Met andere woorden: buitenlandse veehouders krijgen geen voorrangpositie om in Nederland te produceren en moeten aan dezelfde eisen voldoen.

Als bijvoorbeeld de maximale transportduur wordt gemaximeerd of een hogere leeftijd voor transport wordt gehanteerd, dan heeft dat onherroepelijk consequenties voor buitenlandse veehouders en voor de import.

Ook de kalverhouderij ontkomt niet aan de nadelige gevolgen van de coronacrisis. De vraag naar kalfsvlees nam flink af, de afzetaantallen daarmee ook. Dat dit economische neerslag betekent voor alle schakels in de keten is evident. De exacte schade is op het moment van schrijven van dit rapport niet bekend en gaat sterk oplopen, afhankelijk van de duur van de crisis en de maatregelen daaromheen. In overleg met de begeleidingscommissie is 2019 als basisjaar voor deze scenariostudie genomen. Dat betekent dat het coronajaar 2020 niet is meegenomen in de studie.

Met opmerkingen [10.2\(13\)](#): hier ontbreekt een kop / inleiding. Hierdoor komt deze alinea een beetje uit de lucht vallen. Deze alinea gaat over het doorrekenen van de financieel economische haalbaarheid van een bepaald scenario

2.3. Aanpak

Schematisch zag onze aanpak voor de scenariostudie er als volgt uit:

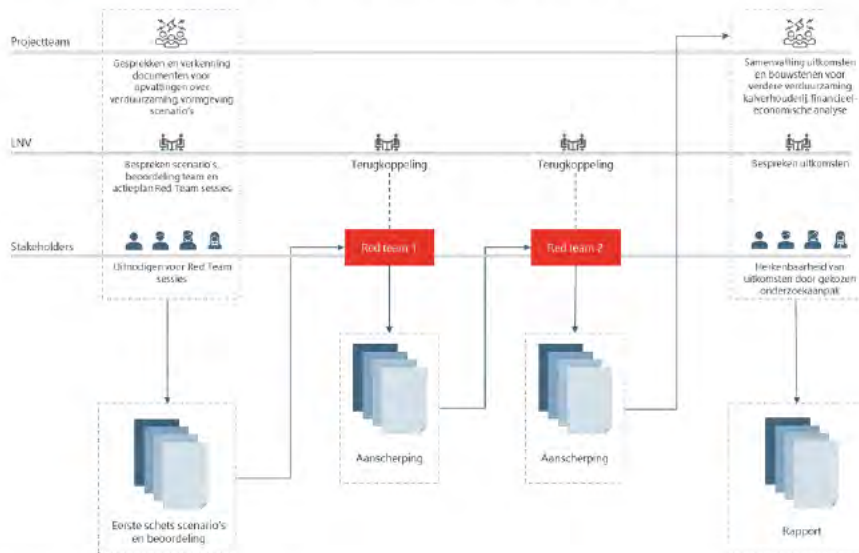

Fig. 1. Schematisch overzicht aanpak

Fase 1: betrekken belanghebbenden, maar zelf varianten vormgeven

Na een literatuurstudie en de start met de begeleidingscommissie, waarin de scope-reikwijdte (en afbakening) en de aanpak is besproken en goedgekeurd, hebben we twaalf interviews gehouden met verschillende vertegenwoordigers van de keten (kalverhouderij, melkveehouderij, dierenartsen, wetenschappers en ngo's). Uit de interviews bleek dat deze belanghebbenden geen 'panklare' scenario's hadden, maar dat hun visie bestaat uit een eigen probleemdefiniëring van de sector -en concrete maatregelen die zij voor de kalverketen nodig achten. Een logische en samenhangende set van maatregelen kan uiteindelijk een scenario vormen. Hier hebben we zelf de regie in gepakt. We hebben getracht voldragen scenario's te ontwikkelen vanuit de maatregelen die in de interviews zijn voorgesteld, en daarbij hebben we ook de vrijheid genomen om bepaalde maatregelen aan te scherpen of juist in een zwakkere vorm te presenteren.

Ons werk bestond vooral uit het structureren, ontwerpen en geven van een eerste beoordeling van scenario's. De rol van belanghebbenden was om risico's van de voorgestelde maatregelen te benoemen en scherpte aan te brengen in onze beoordeling. Dat principe hebben we in de aanpak vertaald naar 'Red Team'-sessies.

Fase 2: Red Team-sessies als scherprechter

De door ons ontworpen scenario's hebben we vooraf getoetst bij de begeleidingscommissie en daarna voorgelegd aan belanghebbenden in zogenoemde 'Red Team'-sessies. In twee sessies hebben ruim 40 betrokkenen uit de kalversector "geschoten" op de scenario's die hen werden gepresenteerd. Het doel van deze sessies was om argumenten op te halen over waarom een scenario niet zou kunnen werken (niet ambitieus genoeg, creëert perverse prikkels, geen verdienvermogen, etc.). Door deze opzet werd duidelijk of er argumenten misten, of we verkeerde inschattingen hadden gemaakt en of er nuanceringen nodig waren.

Bij de eerste Red Team, op 30 november 2020, zijn vier scenario's gepresenteerd. Twee scenario's gingen uit van langer verblijf van kalveren op het melkveebedrijf, waarbij in één van beide ook sterke focus lag op houderij-omstandigheden ter bevordering van dierenwelzijn (luchtkwaliteitsstandaarden, ligplaatsen, etc.). Het derde scenario ging uit van regionale samenwerkingsverbanden en het vierde van sturen op doelen door middel van data.

In aanloop naar de Red Team van 10 december 2020 zijn de scenario's anders ingekleed. De eerste twee gingen nog steeds over langer verblijf op het melkveebedrijf, maar met andere termijnen en in ieder scenario ook een aanscherping van andere maatregelen (op basis van argumenten die tijdens de eerste sessie zijn aangedragen). Het scenario over regionale samenwerking is herhaald, met enkel een paar kleine wijzigingen. Het scenario over sturen op doelen is vervallen. In plaats daarvan is aan één tafel in een open setting gebrainstormd over de uitwerking van dit thema, evenals over de thema's 'transport' en 'verzamelcentra'.

Met opmerkingen [102] (14): dierenartsen, wetenschappers en ngo's zijn geen vertegenwoordigers van de keten

Met opmerkingen [102] (15): voldragen = complete / doordachte / ...?

Met opmerkingen [102] (16): "Uit de kalversector" is verwarrend. De lezer kan het idee hebben dat ngo's, melkveehouders, dierenartsen en wetenschappers niet hebben meegepraat

In het vervolg van de studie en in deze rapportage zijn de drie aangescherpte scenario's gebruikt — die ook op 10 december 2020 zijn besproken — gebruikt. Waar relevant refereren we ook aan argumenten die tijdens de eerste Red Team zijn aangedragen.

Fase 3: voortdurend proces van doorrekenen, voor zover mogelijk

Gedurende de totstandkoming van de scenario's is altijd de blik gehouden op de 'doorrekening': wat zijn de te verwachte effecten in cijfers en euro's, en welke onderbouwing is hiervoor aan te dragen? Tijdens de Red Team-sessies en daarna is veel 'bewijsmateriaal' opgehaald, soms wetenschappelijk, soms gestoeld op ervaringen. Uiteindelijk zijn alleen feitelijke argumenten voor de beoordeling en de doorrekening relevant. Zo veel als mogelijk kwantitatief, maar waar dit niet mogelijk bleek kwalitatief. In het laatste geval zijn meningen die een beeld vormen van (mogelijke) steun of weerstand tegen scenario's verwerkt tot een gerechtvaardigde aanname.

De financieel-economische analyse van de effecten in ieder scenario kent zijn beperkingen. Vanwege een gebrek aan bruikbare data en onzekerheid van aannames, die daardoor noodzakelijk zijn. Vanaf het begin is dit een onderwerp van gesprek met de begeleidingscommissie geweest. In samenspraak is ervoor gekozen om 'door te rekenen wat met voldoende geloofwaardigheid mogelijk is'. Dat houdt in dat we een keuze hebben moeten maken in door te rekenen effecten, en in geen van de scenario's een slotconclusie getrokken kan worden over de financieel-economische impact.

2.4. Rol begeleidingscommissie

Voor de begeleiding van deze scenariostudie is een ambtelijke begeleidingscommissie ingesteld. De commissie bestond uit:

Naam	Organisatie	Expertise
Aldert van Eck	Ministerie van LNV	<u>eDvDuurzame veehouderij</u> - <u>projectleider</u>
André van Straaten	Ministerie van LNV	<u>eDvDuurzame veehouderij</u> - <u>melkveehouderij</u>
Gert-Jan van den Born	Planbureau Leefomgeving	<u>Ontwikkelingen</u> <u>kalversector</u> <u>Scenariostudies</u>
Henk Massink	Ministerie van LNV	<u>Strategie</u> <u>Kennis</u> <u>en</u> <u>innovatie</u> <u>Scenariostudies</u>
Jasper Dalhuisen	Ministerie van LNV	<u>EIAVerdienmodel</u>
Mats Sothewes	Ministerie van LNV	<u>Mest - voer</u> <u>kringloop</u> <u>fosfaat</u>
Matthijs Schouten	Ministerie van LNV	<u>Dierlijke</u> <u>agrotekone</u> <u>Diergezondheid</u>
Sobana Sheikh Rashid	Ministerie van LNV	<u>Verdienmodel</u> <u>kalversector</u>
Yvonne Goos	Ministerie van LNV	<u>Melkveehouderij</u> <u>Dierenwelzijn</u>
<u>Tjerk Bosje</u>	<u>Ministerie van LNV</u>	<u>Dierenwelzijn</u> <u>Duurzame veehouderij</u> - <u>kalverhouderij</u>

Met opmerkingen 102(17): Wat is een "gerechtvaardigde aanname"? Ik zou zeggen: waar mogelijk wordt een referentie toegevoegd.

Met opmerkingen 102(18): Ik vind dit een moeilijk zin. Is het mogelijk om te zeggen dat de gemaakte keuzes zoveel mogelijk worden onderbouwd met referenties, maar dat een praktijktoets nodig is om te zien of de gebruikte data juist zijn.

Met opmerkingen 102(19): @102.e Volgens mij niet compleet nog @102.e Kun jij check doen op de genoemde expertise?

Met opmerkingen 102(20R19): Alleen de stagiair ontbreekt, maar die was toegevoegd

Tabel 1. Deelnemers begeleidingscommissie

Begeleiden, reflecteren en aanscherpen van de scope

De begeleidingscommissie had als taak het begeleiden van de scenariostudie, vanaf de opzet tot en met het eindrapport. De begeleidingscommissie is in de periode oktober 2020 tot medio januari 2021 vier keer digitaal bijeengekomen. Dankzij de begeleidingscommissie zijn scope, onderzoeksmethode en afbakening nader scherp gesteld en zijn de aanpak van de scenariostudie, de scenario's zelf en het eindrapport getoetst op draagvlak en aan de opdracht doelstellingen.

3. Context studie kalverketen

3.1. Beschrijving

Ontstaan in de jaren '60 en inmiddels een volwassen sector

De vleeskalverhouderij is in de jaren '60 van de vorige eeuw ontstaan toen ondernemers bedachten dat er geld te verdienen was met restproducten uit de Nederlandse melkproductie. De restproducten bestonden door het toenemende aantal ~~(vooral stier)~~ kalveren dat niet nodig was voor vervanging van de melkveestapel en het structurele overschot aan wei en ondermelk uit kaas- en zuivelfabrieken. Door van het ene restproduct voer te maken voor het andere restproduct, ontstond er een nieuwe bedrijfstak die zich met name vestigde in de Gelderse vallei, de Veluwe en op de Utrechtse heuvelrug. Later kwam Noord-Brabant daarbij als veelgebruikte vestigingsplaats.

De bedrijfstak groeide in die jaren hard, van circa 400.000 geslachte dieren in 1960 naar 1,65 miljoen in 2019. De kalveren kwamen uit Nederland, maar anno 2019 ook voor een belangrijk deel (50%) uit het buitenland.

Het werd een economisch succesverhaal, vanwege enerzijds de toenemende Europese vraag naar blank kalfsvlees en anderzijds vanwege de zo efficiënt ingerichte keten. In de jaren '80-'90 groeide het verzet in de samenleving tegen de keerzijde van het succes; in eerste instantie gericht op krappe huisvesting van kalveren en een slechte gezondheid, mede vanwege het ijzertekort. De sector maakte destijds samen met ngo's en overheid regels ter verbetering van diergezondheid en dierenwelzijn.

De vleeskalverhouderij in Nederland heeft de laatste decennia geïnvesteerd in de verbetering van het welzijn van kalveren en verduurzaming van de productie. ~~Mede daardoor loopt de kalverhouderij Europees gezien voorop als het gaat om het anticiperen op veranderende maatschappelijke eisen.~~ Maar panelen schuiven en blijven schuiven. ~~De eisen van nu zijn niet de eisen van morgen.~~ Het is daarom belangrijk dat er verder vooruit gekeken wordt: hoe kan men op de lange termijn inspelen op de aanstaande uitdagingen voor de kalverketen?

In dit hoofdstuk staan we stil bij de huidige opzet van de kalverketen, de belangrijkste problemen die spelen, en relevante ontwikkelingen.

De kalverketen, partijen en cijfers in beeld

Het feitelijke startpunt van de kalverketen is de geboorte van een kalf (of zelfs inseminatie van de koe) bij de melkveehouder. Het kalf (veelal stiertjes) doorloopt vervolgens de hele keten tot aan de slacht. Hierna volgt een beknopte beschrijving van de kalverketen. Bijlage 1 bevat een uitgebreidere beschrijving, inclusief cijfers en bronvermeldingen.

PM – plaatje volgt

Fig. 2: Versimpelde weergave van de kalverketen

Met opmerkingen [102(21)]: Taaltechnisch: toenemend aantal stierkalveren is raar. 50% van de kalveren is stier.

Met opmerkingen [102(22)]: 11.1

Met opmerkingen [102(23)]: Ik heb moeite met deze zin. Het hoge percentage zieke dieren en het hoge antibioticagebruik is nooit acceptabel geweest en zal nooit acceptabel worden

Jaarlijks worden er ongeveer 1,7 miljoen kalveren opgezet bij kalverhouders. De helft wordt geboren in Nederland, de andere helft komt uit Duitsland, België, Luxemburg en een aantal andere Europese landen. Van al het kalfsvlees dat uiteindelijk wordt geproduceerd in Nederland, eten Nederlanders er slechts 10% van. De overige 90% is bestemd voor de export. Italië, Frankrijk en Duitsland zijn grote afnemers.

Met opmerkingen 102(24): Elders staat 5-10%

Om melk te produceren moet een koe een kalf krijgen. Na verloop van tijd daalt de melkgift, daarom is het voor behoud van een goede productie noodzakelijk dat een koe na ongeveer een jaar weer een kalf krijgt. **Melkveehouders** gebruiken zo'n 30% van de geboren kalfjes (de vaarsjes) ter vervanging van de eigen melkveestapel. De meerderheid gaat naar de vleeskalverhouderij.

Deze 'nuchtere' kalveren zijn minimaal 14 dagen oud als ze (door een handelaar) worden opgehaald bij de melkveehouder en naar een **verzamelcentrum** worden gebracht. Op het verzamelcentrum vindt een sortering van kalveren plaats op kenmerken zoals ras, geslacht, leeftijd en gewicht. Vervolgens worden ze gegroepeerd in 'koppels' en weer geladen voor vervoer naar een volgend verzamelstation of naar de vleeskalverhouder.

De Nederlandse vleeskalverhouderij omvat ongeveer 950.000 dierplaatsen, verdeeld over zo'n 1.600 bedrijven. De meeste vleeskalverhouders zijn gevestigd in Gelderland en Noord-Brabant. Ongeveer 60% van de Nederlandse kalverhouders staat onder contract bij een integratie. Dit zijn bedrijven die verschillende schakels in de productieketen van kalfsvlees beheren: verzamelen en selecteren van nuchtere kalveren, opzetten bij kalverhouders, technische en veterinaire begeleiding, productie van voeders, transport, slachthuizen, vrieshuis en/of verkoop vlees en huiden etc. De overige 40% van de kalverhouders is vrije kalvermester en staat niet onder contract bij een integratie. De opbrengsten binnen de sector stonden in 2019 onder druk. Het aanbod van kalfsvlees is groter dan de vraag. De vraag krimpt op Europees niveau en het aanbod groeit in een aantal belangrijke productielanden. Hierdoor staan de marges – met name bij de vrije mesters - onder druk.

Met opmerkingen 102(25): De laatste telling was 1,05 miljoen

Met opmerkingen 102(26): Elders staat 1700. Uniformeren

Met opmerkingen 102(27): 11.1

Er is onderscheid tussen houderijen voor blankkalfsvleesproductie en rosé kalfsvleesproductie. Rosé kalveren starten op een rosé startbedrijf en worden vaak rond de leeftijd van drie maanden naar een rosé afmestbedrijf verplaatst. Bij de blankvleeskalveren zit deze stap er niet tussen. Blanke kalveren krijgen een ijzerarm dieet, in tegenstelling tot rosé kalveren. Dat dieet houdt het vlees relatief wit. In het buitenland is er veel vraag naar blank kalfsvlees. Rosé kalveren starten op een rosé startbedrijf en worden vaak rond de leeftijd van drie maanden naar een rosé afmestbedrijf verplaatst. Bij de blankvleeskalveren zit deze stap er niet tussen.

Na het verblijf op het kalverbedrijf worden kalveren getransporteerd naar een **slachterij**. Het vlees van runderen die geslacht zijn op een leeftijd van jonger dan 8 maanden mag verkocht worden als kalfsvlees. Vlees van runderen geslacht op 12 maanden of ouder, wordt verkocht als rundvlees. De naamgeving voor vlees van kalveren tussen 8 en 12 maanden verschilt per land.

Tussen de ketenschakels gaan de kalveren op **transport**. Binnen Nederland zijn de afstanden voor transport beperkt en kleinschalig (zeker dat van melkveehouder naar verzamelcentrum). Bij import van kalveren is de transportduur soms aanmerkelijk langer. In het algemeen geldt dat na maximaal 9

Met opmerkingen 102(28): Afstanden kunnen niet kleinschalig zijn

Met opmerkingen 102(29): Dit is een vereiste die volgt uit de Europese Transportverordening

uur transport de kalveren een uur rust krijgen om te drinken. Na maximaal 18 uur moeten de dieren worden uitgeladen, gevoerd en gedrenkt. Een dag rust is dan verplicht voordat ze verder op transport gaan.

3.2. Issues kalversector

Relatief hoge sterfte; met name door ~~luchtwegproblemen~~ longproblemen

Kalversterfte op het melkveehouderij

De kalversector kenmerkt zich door een structurele relatie met de melkveesector waarbij kalveren met een verschillende gezondheidsstatus van circa 600 tot wel 1000 melkveebedrijven gelijktijdig bij elkaar komen op hetzelfde vleeskalverbedrijf. Naast het grote aantal herkomsten speelt de vitaliteit van de geleverde kalveren een belangrijke rol. De Nederlandse melkveesector constateert dat de kalveropfok op het melkveebedrijf in de eerste levensweken vaak verre van optimaal is. Dat blijkt ook uit de relatief hoge kalversterfte op melkveebedrijven (tussen 3 dagen en 1 maand). In Nederland ligt de gemiddelde sterfte van kalveren in de eerste twee weken bij de melkbedrijven rond 12%⁸.

Gezondheidsproblemen Longproblemen op de kalverhouderij

Kalversterfte

De vleeskalverhouderij heeft (in het bijzonder in de eerste 10 weken van de productieperiode) te maken met een aantal belangrijke dierziekteproblemen, waarvan luchtweginfecties long- en borstvliesontstekingen de meest voorkomende zijn. Het antibioticumgebruik bij vleeskalveren is ook relatief hoog ten opzichte van andere veehouderijsectoren⁹. De Nederlandse melkveesector constateert dat de kalveropfok op het melkveebedrijf in de eerste levensweken vaak verre van optimaal is. Dat blijkt ook uit de relatief hoge kalversterfte op melkveebedrijven (tussen 3 dagen en 1 maand). In Nederland ligt de gemiddelde sterfte van kalveren in de eerste twee weken bij de melkbedrijven rond 12%¹⁰.

Gezondheidsproblemen

50 tot 70% van de kalveren in de vleeskalverhouderij ontwikkelt een longontsteking, 30 tot 50% een borstvliesontsteking¹¹. Daarnaast zijn in mindere mate diarree, oorontsteking en gewrichtsontsteking veel voorkomende problemen. Uit Belgisch onderzoek blijkt dit resp. 18,5%, 5,7% en 5,5% te zijn¹². Pathologie De etiologie van bovenstaande gezondheidsproblemen is complex-multifactorieel en kan per bedrijf sterk verschillen. Zo zijn er voor luchtwegontstekingen meerdere virale en bacteriële

⁸ BRON INVOEGEN

⁹ Het gebruik van antibiotica bij landbouwhuisdieren in 2019, SDa, juni 2020 Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopevehouderij, Wageningen-UR, juli 2020

¹⁰ BRON INVOEGEN

¹¹ Alternatieve vloeren voor vleeskalveren, Wageningen UR, 2017

¹² B. Pardon, K.D. Bleecker, M. Hostens, J. Callens, J. Dewulf, P. Deprez, 2012, Longitudinal study on morbidity and mortality in white veal calves in Belgium, BMC Vet. Res., 8 (2012), p. 26

Met opmerkingen 102(30): 11.1

Met opmerkingen 102(31): Dit kan eenvoudiger worden opgeschreven

Met opmerkingen 102(32): Het is verstandig om de eerste 2 weken bij de melkveehouder los te trekken van de periode daarna. Ik zou dit chronologisch neerzetten: eerst de problemen in de melkveehouderij dan de problemen in de kalverhouderij.

Met opmerkingen 102(33): Meest betrouwbare data zijn afkomstig van de SDa.

Met opmerkingen 102(34): Dit is een abrupte overgang van de kalverhouderij naar de melkveehouderij. Ik zou hier een duidelijk onderscheid tussen maken

Met opmerkingen 102(35): De vraag is of dit echt klopt. Gaat om lezing van een aantal grafieken in het rapport 'Alternatieve vloeren voor vleeskalveren' over het niet-voorkomen van een bepaalde aandoening wanneer kvh's een referentievloer gebruiken (in plaats van één van de onderzochte vloeren).

Wellicht beter cijfers uit Belgische artikel van 10.2.a gebruiken.

Met opmerkingen 102(36R35): 11.1

agentia aan te wijzen. Ze worden veroorzaakt door verschillende virussen (o.a. BVDV, parainfluenzavirus, bovine respiratory syncytial virus, bovine adenovirus, bovine coronavirus en bovine herpesvirus type 1) en bacteriën (o.a. *Mycoplasma spp.*, *Mannheimia haemolytica* and *Pasteurella multocida*)¹³.

Het antibioticagebruik in de kalverhouderij is in de afgelopen jaren fors afgenomen, maar toch heeft nog 60% van de rosévees startbedrijven een antibioticagebruik boven de voorlopige benchmarkwaarde. Ditzelfde geldt voor 16% van de blankvees kalverbedrijven¹⁴. Het aantal kalveren dat is besmet met een ESBL (vorm van antibioticaresistentie bij bacteriën) in de kalverhouderij was in 2019 14% (rosé kalveren) en 40% (blanke kalveren)¹⁵.

Oorzaken

~~De kalversector kenmerkt zich door een structurele relatie met de melkveesector waarbij kalveren met een verschillende gezondheidstatus van circa 600 tot wel 1000 melkveebedrijven gelijktijdig bij elkaar komen op hetzelfde vleeskalverbedrijf. Naast het grote aantal herkomsten speelt de vitaliteit van de geleverde kalveren een belangrijke rol.~~

Er is een aantal ~~gemeenschappelijke~~ risicofactoren aan te wijzen:

- De jonge leeftijd (minimaal 2 weken) (~~minimaal 2 weken waarop het immuunsysteem van het kalf nog niet ontwikkeld is~~¹⁶) waarop kalveren worden overgeplaatst van melkveehouder naar vleeskalverhouder. Op deze leeftijd is het immuunsysteem van het kalf nog niet ontwikkeld¹⁷
- De grote aantallen diercontacten die kalveren hebben tijdens transport, op verzamelcentra en op de kalverbedrijven zelf¹⁸.
- Management- en huisvestingsfactoren bij de melkveehouder, tijdens transport, op het verzamelcentrum en bij de kalverhouder¹⁹:
 - o Biestgift is essentieel voor een goede afweer van het kalf in de eerste maanden omdat dan het eigen immuunapparaat nog niet ontwikkeld is²⁰. Melkveehouders geven hierbij aan dat een adequate biestgift ondanks de beste intenties niet altijd mogelijk is vanwege bijvoorbeeld slechte biestkwaliteit of onvoldoende biestgift door de koe.
 - o Ook klimaat is een belangrijke factor. EFSA (European food and safety agency) stelt hiervoor een aantal normen: 1. Hoeveelheid lucht in de stal >6 m³ per kalf (geen minimumeis in voorschriften SBK/IKB), 2. Ammoniak concentratie <6 ppm (geen minimumeis in voorschriften SBK/IKB), 3. Luchtsnelheid mag niet hoger zijn dan 0,5

Met opmerkingen [102 37]: Check bron, is weg gevallen

Met opmerkingen [102 (38): 11.1

¹³ Pardon, B., De Bleecker, K., Dewulf, J., Callens, J., Boyen, F., Catry, B., Deprez, P(2011) Prevalence of respiratory pathogens in diseased, non-vaccinated, routinely medicated veal calves. *Veterinary Record* 169, 278.

¹⁴ Het gebruik van antibiotica bij landbouwhuisdieren in 2019, SDa, juni 2020

¹⁵ Monitoring of Antimicrobial Resistance and Antibiotic use in Animals in the Netherlands in 2019 (MARAN) juni 2020

¹⁶ ~~Ishikawa H., Konishi T., 1982, Changes in serum immunoglobulin concentrations of young calves, *Japanese Journal of Veterinary Science* 44(4), 555-563.~~

¹⁷ ~~Ishikawa H., Konishi T., 1982, Changes in serum immunoglobulin concentrations of young calves, *Japanese Journal of Veterinary Science* 44(4), 555-563.~~

¹⁸ Van der Fels-Klerx H.J., Horst H.S., Dijkhuizen A.A., Risk factors for bovine respiratory disease in dairy youngstock in The Netherlands: the perception of experts, *Livestock Production Science* Volume 66, Issue 1, September 2000, Pages 35-46

¹⁹ Van der Fels-Klerx H.J., Horst H.S., Dijkhuizen A.A., Risk factors for bovine respiratory disease in dairy youngstock in The Netherlands: the perception of experts, *Livestock Production Science* Volume 66, Issue 1, September 2000, Pages 35-46

heeft opmaak toegepast: Nederlands (standaard)

m/s op dierniveau (geen minimumeis in voorschriften SBK/IKB) en 4. Staltemperatuur van 5-25 graden (minimumeis in voorschriften SBK/IKB is vorstvrij houden van de stal)³⁹

- o Terugkoppeling van de prestaties van kalveren op het vleeskalverbedrijf naar de melkveehouder is ook van belang voor het verbeteren van management op melkveebedrijven.
- o Voor diarree: periode waarin kalf niet mag eten en voerwissel
- o Voor resistentieprobleem: 11.1
- o Voor gewrichtsproblemen: ongeschikte vloeren

Met opmerkingen [102.39]: Check bron, is weggevalen

Resistentievorming bacteriën gevaar voor de volksgezondheid

Het gebruik van veel antibiotica draagt bij aan de resistentievorming bij bacteriën. Los van de effecten die deze resistentievorming heeft op de behandeling van ziekte bij dieren vormt het ook een risico voor de volksgezondheid. In een proefschrift van Graveland wordt gewaarschuwd voor de risico's die dit met zich meebrengt (moeilijk te behandelen infecties)²⁰. In ditzelfde proefschrift wordt in het bijzonder gerefereerd aan het hoge antibioticagebruik in de kalversector.

Met opmerkingen [102.40]: 11.1

Meer lokaal spelen problemen op het gebied van stankoverlast en de uitstoot van fijnstof.

Vraagstukken dierenwelzijn; meer maatschappelijke aandacht

De kalverhouderij kent daarnaast ook vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn. Naast de diergezondheidsproblemen zijn er nog verschillende aspecten die resulteren in verminderd dierenwelzijn^{21 22}.

- Bloedarmoede bij blanke kalveren zorgt voor minder uitingen van natuurlijk gedrag en kan in ernstige gevallen leiden tot gezondheidsproblemen: EFSA (European food en safety agency) schrijft hierover in een rapport dat serum hemoglobinegehalten lager dan 6 mmol/l niet wenselijk zijn³⁹. Dit gehalte ligt hoger dan in Nederland de norm is: 5-5,5 mmol/l.
- Klimaat: zoals hierboven beschreven onder 'Diergezondheid' heeft klimaat los van de diergezondheidsproblematiek ook effect op het dierenwelzijn. Dan gaat het naast luchtkwaliteit bijvoorbeeld ook om de temperatuur (bij ontvangst) van stallen
- Transport: van transport is bekend dat het een stressfactor is voor dieren.²³ Hierbij zijn zeker de momenten waarop dieren gehanteerd worden (in- en uitladen) van belang. Ook de wijze van transport (o.a. temperatuur, laterale bewegingen) zijn van invloed op dierenwelzijn. Over het effect van transportduur op dierenwelzijn bestaat discussie. Ook voldoen niet alle internationale transporten aan de vereisten uit de Europese Transportverordening.
- Vloertypes: kalveren hebben een geschikte vloer nodig om op te liggen en staan³⁹. Recent onderzoek naar verschil tussen rubberen of betonnen roosters leverde weinig verschillen op

²⁰ Graveland H., 2011, Livestock-associated MRSA in veal farming, risk factors for MRSA carriage in veal calves and humans

²¹ Update ongeriefanalyse kalveren, WUR, december 2018

²² European Food Safety Authority (EFSA). Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW) on a request from the Commission related with the risks of poor welfare in intensive calf farming systems. EFSA J. 2006 Jun 6;4(6):366. doi: 10.2903/j.efsa.2006.366. PMID: 32313579; PMCID: PMC7163428.

²³ The welfare of animals during transport (details for horses, pigs, sheep and cattle) Report of the Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare Adopted on 11 March 2002

heeft opmaak toegepast: Engels (Verenigde Staten)

op het gebied van gezondheid en welzijn¹⁸. Onderzoek bij kalveren op melkveebedrijven laat zien dat kalveren een duidelijke voorkeur hebben om op zacht strooisel te liggen²⁴. In de huidige kalverhouderij zijn de meeste roosters van beton of hout.

- Ruimte: een maat voor het welzijn van kalveren is het vertonen van spelgedrag²⁵. Uit onderzoek bij melkveekalveren blijkt dat ze meer spelgedrag vertonen bij een oppervlakte van 3 of 4 m² ten opzichte van 1,5 of 2,2 m²²⁶. Huidige eisen in de kalverhouderij zijn 1,5 tot 1,8 m² afhankelijk van het gewicht. Tevens blijken de gebruikte kalvervloeren glad en glijden kalveren bij het spelen snel uit.

Ngo's pleiten voor een importbeperking (minder stress door transport, beter voor het milieu) en voor veranderingen in de structuur van de kalverhouderij, zoals het langer aanhouden van kalveren op het melkveebedrijf (4, 6 of 12 weken) of het afmesten van vleeskalveren op het melkveebedrijf. De Dierenbescherming heeft het Beter Leven Keurmerk (BLK) voor kalveren ontwikkeld²⁷. Speerpunten daarin zijn voorkomen van bloedarmoede, een zachte ligplek (overgangstermijn 2028), uitloop naar buiten (BLK 2 en 3 sterren) en geen transporten langer dan 8 uur/500km.

Milieubelasting door uitstoot

Naast problemen op diergezondheid en dierenwelzijn, draagt de kalverhouderij ook bij aan de belasting van het milieu²⁸ (broeikasgassen, methaan, fosfaten, stikstof, mest). De kalversector geeft aan dat het kalveren afmest uit de melkveesector en daarvoor melkrestproducten worden gebruikt. Bijna de helft van de kalveren is echter afkomstig uit het buitenland en kalfsvlees wordt in Nederland nauwelijks gegeten. Omdat er op dit moment geen productiebeperkende maatregelen (dier- of fosfaatrechten) gelden voor de kalverhouderij, kan een mogelijke krimp van de melkveesector in Nederland gepaard gaan met een verhoging van de import van kalveren.

3.3. Aanpak issues vleeskalverhouderij

De sector zit niet stil; sectorplan kalverhouderij als antwoord op maatschappelijke druk

In augustus 2019 heeft de kalversector op verzoek van de minister van LNV een sectorplan²⁹ opgesteld; 'Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij'. In dit plan benoemt de Stichting Brancheorganisatie Kalversector (in deze branchevereniging zijn alle schakels in de keten - behalve de melkveehouderij - vertegenwoordigd) namens de sector maatregelen om de in april 2016 gepresenteerde Ambitieagenda van de Nederlandse Kalverketen te versnellen.

De drie belangrijkste kwaliteitsimpulsen liggen op de volgende drie integrale doelen:

Met opmerkingen 102(41): Referentie klopt niet. Het rapport Alternatieve vloeren voor vleeskalveren laat wel degelijk zien dat kalveren voorkeur hebben voor een zacht vloer en dat ze minder dikke gewrichten hebben. Op andere punten (uitglijden, diergezondheid) scoren deze "welzijnsvloeren" minder goed

Met opmerkingen 102(42): Ook zonder krimp van de melkveesector kan de kalverhouderij groeien door meer dieren te importeren.

Met opmerkingen 102(43): Is er nog iets te zeggen over streefwaarden etc?

Met opmerkingen 102(44R43): Minister Schouten lobbyt in Europa voor een maximale transportduur van 8 uur. Dier en Rechthoudt het max aantal kalveren in Ned. op max 125% van de NL uitstroomkalveren

Met opmerkingen 102(45): 11.1

²⁴ Cameloti V., Fregonesi J.A., Keysterlingk M.A.G., Weary D.M., 2012, Short communication: Effects of bedding quality on the lying behavior of dairy calves, Journal of Dairy Science, Volume 95, Issue 6, June 2012, Pages 3380-3383

²⁵ MB Jensen, KS Vestergaard, CC Krohn, 1998, Play behaviour in dairy calves kept in pens: the effect of social contact and space allowance, Applied Animal Behaviour Science, 56 (1998), pp. 97-108

²⁶ Jensen M.B., Kyhn R., Play behaviour in group-housed dairy calves, 2000, the effect of space allowance, Applied Animal Behaviour Science, Volume 67, Issues 1-2, 22 March 2000, Pages 35-46

²⁷ <https://beterleven.dierenbescherming.nl/over-de-dieren/alle-dieren/vleeskalveren/>

²⁸ Trendanalyse milieuprestaties Nederlands kalfsvlees, Blonk consultants, 2020

²⁹ Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij (SBK, 30 augustus 2019)

- Emissiearme stalsystemen
- Kalvergezondheid (vitaal kalf)
- Zorgvuldige aanvoer van kalveren

Emissiearme stalsystemen

De sector kiest voor een transitie van stalsystemen, zodanig dat emissie van ammoniak, methaan, geur en fijnstof aan de bron worden aangepakt door daarop aangepaste opvang, opslag en verdere verwerking van mest. De sector geeft daarbij aan dat er nog geen marktrijpe technologische oplossingen voor handen zijn, waarbij een inschatting van de te bepalen 'winst' op milieuvlak moeilijk te maken valt. Ook ziet de sector dat versnelde modernisering van stallen een bedrijfseconomische zware last is of zal zijn voor ondernemers, zeker als stallen recent al vernieuwd zijn (maar nog niet voldoen aan de nieuwe normen). Met een stip op de horizon van een emissiereductie van 60 tot 80 procent zet te sector in op een 'gestructureerd ontwikkeling- en transitieplan'. Daarbij zullen verschillende technische oplossingen naast elkaar worden ontwikkeld (in pilot-vorm) om vervolgens de best practices uit te rollen. Parallel aan deze nieuwe of vernieuwde stallen wordt de leefruimte voor de dieren vergroot naar 2,0m² voor kalveren op aflevergewicht en naar 1,65m² voor startkalveren. Tevens wordt parallel de luchtkwaliteit in de stal aangepakt.

Met een versnelde transitie naar emissiearme comfortstallen (1-300 stalsystemen) is volgens de SBK tot 2028 een investering gemoeid van €237mln. Hiervoor wordt 40% (€95mln) gevraagd aan de rijksoverheid. Naast de transitiekosten voorziet de sector een productiereductie van 10%. Dit zal gepaard gaan met het wegvallen van €30mln ter dekking van kosten in de keten. Deze zullen door de markt moeten worden opgevangen; een significante verhoging van het ondernemersrisico in de sector.

Kalvergezondheid 'Vitaal kalf'

De sector ziet de gezondheid en het welzijn van kalveren als topprioriteit. De nadruk in het sectorplan ligt op het versterken van de vitaliteit van jonge kalveren, zodat ze gezond blijven en er een minimale uitval door sterfte is. Bijkomend doel is de verdere reductie van het antibioticagebruik.

De sector gaat voor deze doelstelling voortborduren op de reeds beschikbare of in ontwikkeling zijnde systemen: kwiteitssysteem Vitaal kalf, het Kalf Volg Systeem (KVS), InfoKalf (medicijn leveranties, dierdagdoseringen en IKB statussen) en, op termijn vanuit de melkveehouderij het KalfOK-systeem. Door het gebruik van te verzamelen data ontstaat een keteninformatiesysteem, met een gezondheids- en welzijnsscore voor het kalf, waarmee de melkvee- en kalverhouderij concreet handelingsperspectief wordt geboden, bijvoorbeeld door beter informatie over de voeding en verzorging van kalveren. De sector ziet kans de noodzakelijke stappen de komende jaren te maken en om vanaf 2024 de gezondheids- en welzijnsscore te implementeren. Ook zet de sector in op gerelateerde maatregelen zoals geformuleerd in de genoemde ambitieagenda.

Zorgvuldige aanvoer van kalveren

Met opmerkingen 102(46): 11.1

Met opmerkingen 102(47): Dit is niet parallel, maar de emissiereductie is brongericht en niet end of pipe

Met opmerkingen 102(48): 11.1

Met opmerkingen 102(49): 11.1

Met opmerkingen 102(50): 11.1

Met opmerkingen 102(51): 11.1

Met opmerkingen 102(52): 11.1

Met opmerkingen 102(53): 11.1

De kalversector zet ook in op continue verbetering van het **comfort tijdens de transporten**, met name die van jonge nuchtere kalveren. Ook worden mogelijkheden gezocht voor het optimaliseren en/of vereenvoudigen van de logistiek van het vervoer, mede op basis van lopend onderzoek naar nut en noodzaak van verzamelcentra en e-matching van dieren bij de vorming van koppels. Voor de voorgenomen aanpassingen in het kalvertransport is een bedrag van €25mln voorzien, waarvoor de sector een bedrag van **minimaal** €7,5mln aan de rijksoverheid vraagt.

Met opmerkingen [102(54): 11.1

De sector zet niet in op importbeperkingen, maar ziet wel dat richting 2030 importmogelijkheden uit bepaalde gebieden zoals Oost-Europa komen te vervallen. De sector gaat uit van reductie van 20% in 2030, met name voor de transporten langer dan 19 uur. Dat is het doorzetten van een trend, wetende dat de import uit Polen en de Baltische staten over 2018 70% lager lag dan in 2012.

Ook de melkveehouderij presenteert een sectorplan

De duurzame zuivelketen (DZK) - een samenwerking onder de vlag van ZuivelNL tussen LTO, NMV, NAKJ en de zuivelondernemingen (NZO) - heeft de doelen voor de komende jaren opgesteld. Daarmee laat zij zien hoe ze de komende jaren wil bijdragen aan de omslag naar kringlooplandbouw, door voer op eigen grond of in de buurt te produceren en de mest daar ook optimaal voor te benutten.

Belangrijk uitgangspunt in het plan is dus dat melkveebedrijven grondgebonden zullen worden in 2030³⁰. Voorspellingen zijn dat het aantal melkkoeien in 2030 met 8-20% is afgenomen³¹. Als we uitgaan van een gelijkblijvende hoeveelheid jongvee op melkveebedrijven zal de opzet van kalveren uit het binnenland met een gelijk percentage dalen, **maar in deze studie gaan we uit conform de afbakening uit van een gelijkblijvend aantal toevoer van vleeskalveren.**

Met opmerkingen [102(55): Zo heb ik het niet bedoeld. Het doel was om scenario's te ontwikkelen, en het niet te hebben over de aantallen kalveren. De scenario's gaan vooral over diergezondheid en dierenwelzijn. De dieraantallen gaan over milieu en dierenwelzijn (lang transport) en hebben niets te maken met huisvesting

Op het gebied van de kalverzorg legt het KalfOK-systeem een goede basis. Momenteel wordt gezamenlijk met de sector bekeken hoe het KalfOK-systeem kan ontwikkelen tot een benchmarksystematiek met daarin een streef-, signalerings- en actiegebied.

Tevens is tussen het ministerie en de melkveehouderij afgesproken dat onafhankelijk advies wordt uitgevraagd over wat een verantwoord niveau van kalverzorg is. Ook zullen elk kwartaal cijfers over kalversterfte worden gepubliceerd.

De ngo's vinden de plannen niet ver en snel genoeg gaan en zien verdergaande maatregelen

De ngo's **blijven** open op de problemen op het gebied van diergezondheid, dierenwelzijn binnen de kalverhouderij en de milieueffecten van de import. Ngo's zien de problemen als structureel van aard en inherent aan de manier waarop de keten is ingericht. De plannen van de kalversector en **melkveesector** vinden zij onvoldoende ambitieus en te veel gericht op instandhouding van de keten. Ngo's dragen verduurzamingsplannen aan, die structurele veranderingen vragen van de wijze waarop de kalverhouderij is georganiseerd. Hierbij worden niet alleen veranderingen gevraagd van de kalverhouderij, maar ook van de melkveehouderij als leverancier van de kalveren en het transport.

Met opmerkingen [102(56): 11.1

Structuur van de Nederlandse keten; melkveehouder versus kalverhouder

³⁰ www.duurzamezuivelketen.nl

³¹ Beldman A., Reijls J., Daatselaar C. en Doornwaard G., 2020, De Nederlandse melkveehouderij in 2030 Verkenning van mogelijke ontwikkelingen op basis van economische modellering, WUR

Melkveehouders en kalverhouders hebben een gedeelde verantwoordelijkheid als het gaat om een goede zorg voor de kalveren. Er is echter in de praktijk een scherpe scheiding zichtbaar tussen de twee schakels in de keten. Wederzijdse informatievoorziening vindt maar weinig plaats; afstemming over het management, de wijze van opfok of de prestaties van kalf bij de afmester is er nauwelijks. Transparantie over bijvoorbeeld de zorg voor het kalf bij geboorte (o.a. huisvesting en tijdige biestverstrekking) of over de gang van zaken op verzamelcentra is ook in belangrijke mate afwezig.

Dit zien we bijvoorbeeld terug in de sectorplannen waarbij wel de onderling afhankelijkheden worden beschreven, maar een harde knip lijkt te zitten tussen de aangedragen oplossingen. Zo gaat de melkveehouderij niet in op vleeskalveren, toch een belangrijk 'restproduct' en benoemt de kalverketen het KalfOK-systeem van de melkveehouders wel, maar met de beperkte ambitie om dit systeem in 2024 te laten aansluiten op het eigen Kalf ~~V~~Volg ~~S~~stelsysteem.

De oorzaak is eenvoudig te duiden; de primaire functie van een koe in de Nederlandse veehouderij is het produceren van melk³². WUR-onderzoekers concludeerden dat de fokkerij voor de Nederlandse melkveehouderij vooral gericht is op het verhogen van de melkproductie en het verbeteren van de gezondheid van de koeien.

De kalverhouderij sector daarentegen wil sterke vitale ~~(vlees typische)~~ kalveren. Hoewel kalvervitaliteit steeds meer aandacht krijgt binnen de melkveehouderij, wordt niet altijd prioriteit gegeven aan deze kalvervitaliteit. De kalveren zijn nog te veel een bijproduct voor de melkveesector. Melkveehouders willen natuurlijk het beste voor hun kalveren, maar mede door de ~~lage kalverprijzen~~ 11.1, zij slechts een beperkt deel van hun budget en tijd in de kalveren investeren.

~~Tot 2015 waren melkveehouders en kalverhouders samen verenigd in het Productschap Vee en Vlees. Daar waren onder andere integrale taken belegd op het terrein van voedselveiligheid en diergezondheid. Afstemming binnen de kalverketen vond daar deels plaats. Met het opheffen van de productschappen verdwenen ook het gezamenlijke belang en de (gedwongen) onderlinge afstemming voor een belangrijk deel.~~

Met opmerkingen 102(57): 11.1

Met opmerkingen 102(58): 11.1

Met opmerkingen 102(59): 11.1

³² Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopveehouderij, Wageningen UR, juli 2020

4. Achtergrond scenario's

4.1. Achtergrond scenario's

Centrale oplossingsrichtingen komen in verschillende mate terug in de scenario's

Het uitgangspunt voor deze scenariostudie was dat de diergezondheids- en welzijnsproblemen in de kalverketen slechts op te lossen zijn door een fundamenteel andere manier van werken. De scenario's moesten niet uitgaan van (incrementele) verbeteringen binnen het huidige systeem, maar het systeem zelf ter discussie stellen. In de scenariostudie kijken we naar de kalverketen van begin tot eind, als één geheel. De scenario's impliceren een andere inrichting van de keten. Daarin wijken ze af van de door de melkvee- en kalverhouderij opgestelde sectorplannen, die vooral gericht zijn op voorstellen voor verduurzaming binnen de eigen sector.

De gezondheids- en welzijnsproblemen in de kalverketen zijn niet terug te herleiden tot één oorzaak. Er spelen meerdere dingen naast elkaar. Uit de interviews en documentenstudie die we vroeg in het onderzoek hebben gedaan, volgden wel vaak dezelfde oplossingsrichtingen die het huidige systeem op de schop gooien:

1. **Betere samenwerking in de keten** - voor veel melkveehouders zijn kalveren een 'bijproduct' van de zuivelproductie, waar weinig geld aan te verdienen is. Melkveehouder hebben veel op hun bordje en de zorg voor kalveren krijgt daardoor weinig aandacht. Tegelijkertijd weten ze vaak ook niet of het beter moet en hoe het beter kan. De informatie-uitwisseling over en weer door de keten over de conditie van het kalf is nog onvoldoende ontwikkeld om melkveehouders een handelingsperspectief te bieden. De oproep is om meer als één integrale keten te gaan denken en werken, in het belang van het kalf. Eigenaarschap over kalveren anders beleggen kan daarbij helpen.
2. **Kalveren later op transport** - de leeftijd waarop kalveren doorgaans van het melkveebedrijf worden gehaald, op 2 weken, is de leeftijd waarop kalveren nog een relatief slecht ontwikkeld immuunsysteem hebben ~~en (de eerste dagen van hun leven krijgen ze nog veel de bescherming door antilichamen uit de biest reeds fors is afgenomen).~~ Het is schadelijk voor de diergezondheid om op die leeftijd kalveren te transporteren en aan andere ziektekiemen bloot te stellen. Een oplossing kan zijn om kalveren langer aan te houden op het melkveebedrijf, totdat hun immuunsysteem verder is ontwikkeld.
3. **Minder contactmomenten tussen kalveren** - een weinig ontwikkeld immuunsysteem is op zichzelf nog geen probleem, zolang er geen blootstelling is aan ziektekiemen van 'vreemde' kalveren. ~~En dat gebeurt nu wel, waarbij vooral de verzamelcentra de boze vinger toegewezen krijgen.~~ Er zijn suggesties gedaan om verzamelcentra op te heffen of om op een andere wijze (meer data-gestuurd) te gaan werken. En ook is geopperd om bij de kalverhouder meer met stalcompartimenten te gaan werken, om ~~(zieke)~~ kalveren van elkaar af te screenen.

Deze drie oplossingsrichtingen hebben we leidend laten zijn bij het vormgeven van de scenario's. De scenario's (in hoofdstukken 5 t/m 7 toegelicht) verschillen in hoeverre ze deze, of een combinatie van deze, oplossingsrichtingen hebben geïncorporeerd:

Met opmerkingen 102 (60): Dit hoofdstuk gaat een beetje alle kanten op. Duidelijke keuzes maken wat je wel/niet wilt vertellen.

Met opmerkingen 102 (61): Ik zou het iets vriendelijker framen. Of er alternatieven zijn voor het oplossen van de problemen die mogelijk beter werken dan de voorstellen van de sector.

Met opmerkingen 102 (62): De kalversector zoekt de verbeteringen binnen het huidige systeem, maar mogelijk is er door een systeemverandering meer winst te halen op het gebied van diergezondheid en dierenwelzijn.

Met opmerkingen 102 (63): Welke problemen er spelen op de kalverhouderij en hoe ze kunnen bijdragen aan het oplossen van deze problemen

Met opmerkingen 102 (64): Oproep van wie?

Met opmerkingen 102 (65): Het hoeft niet schadelijk te zijn, maar deze kalveren zijn vatbaar, worden blootgesteld aan vele nieuwe ziekten en hebben dus een grote kans om ziek te worden.

Met opmerkingen 102 (66): Er wordt gewezen naar de verzamelcentra. Tekstueel

Met opmerkingen 102 (67): Het gaat dus om de verzamelcentra én de kalverhouder. Door zin weg te halen

Met opmerkingen 102 (68): Echt zieke kalveren gaan nu al naar de ziekenboeg, i zou het woord (zieke) daarom weglaten

Oplossingsrichting	Scenario "Thuis en tevreden"	Scenario "Maximaal integraal"	Scenario "Loyaal aan lokaal"
Betere samenwerking in de keten		x	x
Kalveren later op transport	x	x	
Minder contactmomenten tussen kalveren	x		x

Tabel 2. Oplossingsrichtingen in scenario's

Hoe dan ook: meer data, duurzame leefcondities en emissiearme stallen

Een aantal richtingen voor verbetering van de kalfgezondheid en het welzijn van kalveren is relevant ongeacht het scenario waar we naar kijken. Dit zijn richtingen die ook alle drie in het sectorplan van de vleeskalverhouderij terugkomen: datagebruik, duurzame leefcondities en brongerichte emissiereductie in emissiearme stallen.

Datagebruik

Het KVS is opgezet met het doel om transport van kalveren te traceren en om de kwaliteit van jonge kalveren te verbeteren. Aan het KVS hangt de ambitie om in de toekomst gegevensuitwisseling tussen melkveehouder en kalverhouder te ondersteunen. Beide richtingen op. Terugkoppeling van informatie naar de melkveehouder wordt binnen het KVS op het moment ontwikkeld.

In de Red Team sessies is apart gesproken over het belang van data verzamelen en delen, en over de kansrijkheid van een overgang naar een systeem waarin er (alleen nog) wordt gestuurd op doelen.

Het belang van informatie-uitwisseling door de hele keten wordt breed onderschreven. Veehouders zijn gebaat bij meer inzicht in hun prestaties, en in de begeleiding over hoe het beter kan. Het kunnen bieden van een "handelingsperspectief" is als sleutel genoemd. Melkveehouders moeten – voor de risicofactoren die binnen hun handelingsperspectief liggen – weten welke actie ze kunnen nemen om de gezondheid en het welzijn van kalveren te verbeteren. Aan die kennis ontbreekt het nu nog vaak. Op het gebied van dataverzameling zijn er nuttige innovaties, zoals sensoren die continu temperatuur en beweging meten, of drinkrobots voor een goed gereguleerde melkvoeding. Ongeacht het scenario wordt meer data verzamelen en binnen de keten delen als *best practice* gezien. Onder de voorwaarde dat het ook echt wordt gebruikt voor bevordering van kalfgezondheid en -welzijn, en niet alleen een kostprijsverhogend effect heeft.

Over de overgang naar een systeem waarop de sector op doelen wordt afgerekend (en de keuze voor middelen in principe vrij is), was vooralsnog geen onverdeeld enthousiasme te bespeuren. Los van de vraag of dit voldoende probleemoplossend vermogen in zicht heeft ("een systeemverandering is nodig voor de problemen in de keten"), is de praktische uitwerking ingewikkeld. Wie stelt bijvoorbeeld de doelen vast, en hoe zijn die ambitieus genoeg maar wel haalbaar? En leidt het niet tot ongewenste prikkels? Het is niet ondenkbaar dat de sector op den duur beweegt naar meer doelenvoorschrift (met

Met opmerkingen **102(69)**: Brongerichte emissiearme stallen (je kan ook een stal dichtkitten en er een luchtwasser op zetten, dat is goed voor het milieu, maar slecht voor het kalf)

Met opmerkingen **102(70)**: **11.1**

Met opmerkingen **102(71)**: **11.1**

de verdere ontwikkeling van technologie en monitoringstools) en minder middelenvoorschrift. Hoe dit precies vorm zou moeten krijgen is onderwerp voor nadere studie en zit niet in de scenario's die we in deze studie centraal hebben gesteld.

Duurzame leefcondities

Eerder onderzoek naar de kalverketen laat zien dat een slechte luchtkwaliteit mede debet is aan het ontwikkelen en het verspreiden van ziektes. Stallen met goede ventilatie kunnen dit voorkomen. Ook weten we dat kalveren meer spelgedrag vertonen, minder luchtwegklachten hebben en beter groeien, zodra ze **meer bewegingsruimte krijgen**. Bovendien wordt gesteld dat kalveren een zachte ligplaats (zoals zaagsel of stro) de voorkeur geven boven beton. Dit zijn allemaal voorbeelden van houderij-omstandigheden die ook in andere veehouderijsectoren actueel zijn en waar nu in toenemende mate naar gekeken wordt om de gezondheid en het welzijn van kalveren te bevorderen. Overigens is er ook in het sectorplan van de vleeskalverhouderij aandacht voor betere leefcondities, binnen de stal én op transport. Maar deze wijken deels af van wat andere gesprekspartners hebben aangedragen en wat in de scenario's is geland.

Emissiearme stallen

Er is veel politieke en maatschappelijke aandacht voor stikstof. Sinds de PAS-uitspraak van de Raad van State in 2019 heeft Nederland te maken met een landelijk "stikstofprobleem". De veehouderij is in ons land een grote producent van stikstof. Een manier om emissies te beperken is het toepassen van innovatieve technieken in een veeststal, ofwel gericht op het scheiden van mest en urine waardoor er geen ammoniak³³ ontstaat (brongericht), ofwel gericht op het afvangen van ammoniak in de lucht (nageschakeld). De Rijksoverheid stimuleert innovatie en verduurzaming van stallen. Veehouders die willen **investeren** in nieuwe staltechnieken, kunnen de 'Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen' (Sbv) gebruiken³⁴. Door het **vergunningproces** voor uitbreiding of bouw van veestallen – zonder emissiereducerende techniek volgt geen vergunning – zit er bovendien een prikkel ingebouwd voor veehouders om over te stappen naar emissiearme stallen.

Deze transitie is dus gaande, ook de vleeskalverhouderij heeft dat in het sectorplan erkend. Maar het tempo waarop deze transitie plaatsvindt staat niet vast en hangt samen met de ambities en bereidheid van partijen om hierin te investeren.

4.2. Effecten en berekeningen

Scenario's zijn kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief beoordeeld op impact

Elk scenario in de studie hebben we kwalitatief beoordeeld op drie centrale criteria: 'diergezondheid', 'dierenwelzijn' en 'milieu/biodiversiteit'. Bij diergezondheid kijken we vooral naar een vermindering van problemen als **luchtweginfecties**, **longontsteking**, borstvliesontsteking, diarree, bloedarmoede en **ontstekingen aan gewrichtsontstekingen**. Dierenwelzijn hangt voor een groot deel samen met diergezondheid (een gezonder kalf is een blijer kalf), maar verbetert bijvoorbeeld ook door een

³³ Ammoniak (NH₃) is een verbinding van stikstof (NH₂) en waterstof (H₂)

³⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/05/19/kabinet-stimuleert-innovatie-en-verduurzaming-stallen-subsidieregeling-sbv-opent-op-25-mei>

Met opmerkingen **102** (72): Referentie toevoegen?

Met opmerkingen **102** (73): de SBV gaat bij kalveren nu vooral over innovatie en nog niet over investeringen in bewezen technieken

Met opmerkingen **102** (74): **11.1**

afname van stress of vertoon van meer natuurlijk (speel)gedrag. Voor milieu/biodiversiteit kijken we in dit geval vooral naar de reductie van schadelijke ammoniak- en CO₂-emissies.

In elk scenario zijn deze criteria gescoord op een vijfpuntsschaal:

- Zeer positief (++)
- Positief (+)
- Neutraal (0)
- Negatief (-)
- Zeer negatief (--)

Randvoorwaarde voor ieder scenario was dat het per saldo tenminste tot een verbetering zou leiden van de diergezondheid of het dierenwelzijn. Voorafgaand aan de Red Team-sessies hebben we een eigen beoordeling gemaakt van de effecten per scenario op de drie genoemde criteria. Op basis van aangedragen argumenten tijdens de Red Team-sessies hebben we de initiële beoordeling soms aan moeten passen.

De grootste uitdaging zit in de vraag wat de financieel-economische consequenties van ieder scenario zijn. Een vraag die veelvuldig terugkwam was: "Maar wat betekent het scenario voor het verdienmodel van een melkvee- en kalverhouder?" Er is vaak geen eenduidig antwoord op deze vraag, omdat het van veel factoren afhangt en er ook veel onzekerheden zijn (bijvoorbeeld: hoe reageren buitenlandse dierhouders op maatregelen in Nederland en wat doet dit met de import van kalveren?).

Een deel van de effecten in de scenario's zijn kwantitatief te benaderen en hebben we gebaseerd op een combinatie van gegevens van gesprekspartners, openbare cijfers en eigen aannames. Deze berekening staan apart vermeld in bijlage 2. Helaas is er in ieder scenario een aantal effecten dat niet goed kwantitatief te maken is. Dat betekent dat we weliswaar een beeld kunnen schetsen van de omvang van sommige effecten, maar geen conclusie kunnen trekken over of een scenario financieel-economisch 'uit kan'. Daarvoor is het nodig om eerst meer praktijkgericht onderzoek te doen (zie ook hoofdstuk 8).

Met opmerkingen [102 (75)]: en keten?

5. Scenario I: Thuis en tevreden

5.1 Beschrijving

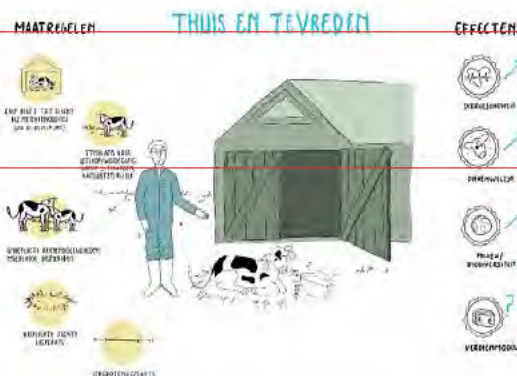
In het scenario "Thuis en tevreden" gaat de kalverketen zoals we die nu kennen volledig op de schop. Er komt een wettelijke verplichting te gelden voor melkveehouders om kalveren die op hun bedrijf geboren zijn tot aan slachtleeftijd te houden en dan direct naar de slacht te transporteren. De minimale termijn om een kalf aan te houden stijgt van de huidige 14 dagen naar een nader te bepalen termijn (bijvoorbeeld: minimaal 6, 7 of 8 maanden) waarop kalveren

'slachtrijp' worden geacht. Met deze verandering wordt beoogd het aantal diercontacten in de keten tot een minimum te beperken. Dezelfde voorwaarde geldt voor geïmporteerde kalveren: de import van kalveren is alleen toegestaan als de dieren hun hele leven op het melkveebedrijf van oorsprong hebben geleefd en direct naar een Nederlands slachthuis worden getransporteerd.

Aan deze transitie naar 'melkveehouder als kalverhouder' komen ook andere maatregelen te hangen, gericht op bevordering van de gezondheid en het welzijn van kalveren. Zo krijgen melkveehouders de plicht om een kalf onbeperkte drinkmogelijkheden te bieden, direct van de koe of met behulp van drinkrobots. Een andere maatregel is het stimuleren van weidegang voor kalveren (vanaf de leeftijd van 3 maanden), door het inbouwen van een economische prikkel: weidegang komt tot uiting in een keurmerk, waar consumenten een hogere prijs voor willen betalen. Kalveren krijgen ook verplicht een zachte (stro, zaagsel of zand) en grotere (minimaal een verdubbeling van de huidige norm: 1,5 m² tot 1,8 m²) ligplaats op de melkveehouderij. Ten slotte komt er voor het transport naar het slachthuis een maximale duur van 4 uur per kalf te gelden.

Opfok en mestrij gebuurt in dit scenario dus op het melkveebedrijf. De keten wordt veel korter, omdat verzamelcentra en kalverhouders in Nederland op termijn verdwijnen. Integraties behouden wel een rol in de keten. Zij kunnen, in overleg met melkveehouders, een adviesrol vervullen (bijvoorbeeld op het gebied van voedingsschema's) en/of ondersteunende diensten leveren (bijvoorbeeld veterinaire begeleiding).

Het scenario heeft flinke implicaties voor melkveehouders. Ten eerste ontbreekt bij velen de kennis om kalveren over langere tijd op de juiste manier op te laten groeien. Melkveehouder hebben op het moment al veel ander werk te doen. Vooral bij grote melkveebedrijven kan dit ertoe leiden dat er te weinig aandacht voor het dier is. Perverse prikkels liggen op de loer als melkveehouders niet zitten te wachten op het 'takenpakket' dat ze erbij krijgen (denk aan het euthanaseren van kalveren). Om dit scenario te laten slagen moet er onder andere extra personeel bij de melkveehouder komen, met de inzet van verschillende expertises. Daarnaast zullen ze extra fosfaatrechten nodig hebben om het

Met opmerkingen 102(76): Ik zou starten met de belangrijkste punten: 1. Optimaal dierenwelzijn, 2. minimaal transport, 3. geen contact met vreemde runderen. De maatregelen die volgen zijn dan beter te begrijpen

Met opmerkingen 102(77): Kunnen we het scenario ook presenteren zonder de woorden (wettelijke) verplichting te noemen? De inzet wordt nu dat koplopers het gaan testen

Met opmerkingen 102(78): www.boerspijnings.nl deze boer houdt zijn kalveren tot ze volwassen zijn

Met opmerkingen 102(79): dit is een heikel ander thema. De overheid vindt dat het transport van slachtdieren geminimaliseerd moet worden. Een Duitse koe slachten in Nederland is prima, als dat het dichtstbijzijnde slachthuis is. Lange transporten naar een goedkoper slachthuis (bijv. kippen van NL naar Polen) is niet duurzaam

Met opmerkingen 102(80): liever geen plicht

Met opmerkingen 102(81): dit kan ook het BLK 2 of 3 sterren zijn

Met opmerkingen 102(82): voedingslevering, slachthuis, vrieshuis, verkoop vlees

Met opmerkingen 102(83): positieve zaken: melkveeouders houden al 30% van de kalveren, dat wordt hier 100%. Melkveeouders die meer ruimte hebben dan koeien, kunnen een deel van de stal ombouwen voor huisvesting voor kalveren.

Met opmerkingen 102(84): 11.1

huidige aantal melkkoeien te kunnen verzorgen en daarnaast meer kalveren te gaan houden. Gebeurt dat niet, dan moeten melkveehouders vee inleveren, met de financiële gevolgen van dien.

5.2. Effecten

Het scenario "Thuis en tevreden" leidt naar verwachting tot de volgende effecten:

	Diergezondheid	Dierenwelzijn	Milieu/ biodiversiteit	Financieel
Beoordeling	+	++	+	Zie 5.4

Tabel 3. Beoordeling scenario "Thuis en tevreden"

Diergezondheid

Positieve effecten:

~~De biest die kalveren ontvangen, geeft voor kalveren is afgestemd op de ziekteverwekkers die op het bedrijf voorkomen, waardoor kalveren de juiste antilichamen tegen die ziekten ontwikkelen.~~ ontvangen.

- Kalveren hebben een minimum aan ~~dier~~contacten met onbekende soortgenoten, omdat ze niet van het melkveebedrijf gaan tot aan de slacht. ~~Dit vermindert de kans op verspreiding van ziektekiemen.~~ De kans op het oplopen van een onbekende ziekteverwekker is daarom minimaal.

- Het aantal uur dat een kalf op transport is neemt af, met als gevolg een verminderde kans op verwondingen of zelfs sterfte tijdens transport. Op binnenlands transport is dit echter een klein effect.

~~De biestgift voor kalveren is afgestemd op de ziekteverwekkers die op het bedrijf voorkomen, waardoor kalveren de juiste antilichamen tegen die ziekten ontwikkelen.~~

- Onbeperkte (of zeer ruime) toegang tot drinken voor jonge kalveren leidt tot een betere groei.

Negatieve effecten:

- Melkveehouders hebben minder aandacht en specialistische kennis (dan kalverhouders) voor goede opfok van kalveren, waardoor extra gezondheidsrisico's kunnen ontstaan.

- Melkveehouders gaan kalveren houden van uiteenlopende leeftijden, waardoor er een groter risico ontstaat op verspreiding van ziektes op het bedrijf (van oud naar jong). De omvang van dit risico wordt echter ook betwijfeld, omdat er op het moment al kalveren van verschillende leeftijden op het melkveebedrijf rondlopen (namelijk die opgroeien tot melkkoe).

- Weidegang kan additionele gezondheidsrisico's geven, zoals het oppikken van parasieten.

- Argumenten tegen onbeperkte drinkmogelijkheden zijn dat er (behalve bij drinkrobots) weinig zicht is op de voeding per kalf en sommige kalveren zichzelf overvoeren.

Dierenwelzijn

Met opmerkingen 102 (85): Melkveehouders houden nu 30% van hun kalveren aan. Ze hebben deze kennis dus wel... Daarnaast verdwijnen er ziekten (als longontstekingen) waardoor er minder specifieke kennis nodig is

Positieve effecten:

- Kalveren ervaren minder stress van transport en het terechtkomen in een nieuwe omgeving.
- Zachte en grotere ligplaatsen vergroten het comfort van kalveren.
- Weidegang wordt verondersteld een positief effect te hebben op het welzijn van de kalveren.
Kalveren kunnen meer springen en stoeien.
- Een kalf drinkt normaal 15 tot 18 keer per dag. Onbeperkt kunnen drinken is belangrijk voor de zuigbehoefte en het dierenwelzijn.
- 11.1

Negatieve effecten:

Milieu/biodiversiteit

Positieve effecten:

- Er zijn minder transportbewegingen met kalveren, omdat de keten flink wordt ingekort (direct transport van melkveehouder naar slachthuis). Het gevolg is een afname van de uitstoot van schadelijke broeikasgassen en NOx.
- Ammoniak ontstaat bij vermenging van urine en mest. In de wei is dit veel minder snel aan de orde dan in stallen. Weidegang leidt daarom tot een afname van ammoniakuitstoot.

Negatieve effecten:

- Het aantal melkveehouders is ongeveer het tienvoudige van het aantal kalverhouders. Er moet daarom meer voer voor kalveren over een groter aantal plekken worden gedistribueerd. Dit kan juist leiden tot een toename in transportbewegingen.
- Blankvleeskalveren stoten nauwelijks methaan uit. Een overgang naar – in verhouding – meer rosé vlees en minder blankvlees, betekent dus een toename van methaanemissies.

Financieel

Positieve effecten:

- ~~Net zoals dat minder transportbewegingen met kalveren leiden tot een afname van de uitstoot van schadelijke broeikasgassen, betekent het ook een lagere kostenpost in de keten (transportkosten (veevoer)).~~
- Uitdroging, luchtweginfecties en andere gezondheidsproblemen zijn een aantal oorzaken voor een rem op de groei van kalveren. Hoe gezonder het kalf, hoe beter het groeit en dus ook hoe meer het oplevert.
- Een gezonder kalf betekent minder veterinaire kosten (zoals voor toediening van antibiotica) in de keten en ook minder uitval.

Met opmerkingen [102] (86): Weten we dit zeker? Methaan wordt gevormd door de opname van ruwvoer. Blanke kalveren krijgen tegenwoordig ook ruwvoer...

- De melkveehouder heeft een tweede inkomensmodel naast de melkproductie en wordt beloond voor een goede prestatie.
- Een melkveehouder die nu stalruimte over heeft, heeft in dit scenario een hogere stalbezetting.

Negatieve effecten:

- Strooisel op de ligplaats van een kalf leidt tot vervuiling van dieren. Dat is een probleem voor de hygiëne bij de slacht: slachthuizen moeten hier dan extra maatregelen tegen treffen.
- Door weidegang, maar ook omdat een deel van de melkveehouders er mogelijk voor kiest om kalveren niet hoofdzakelijk op melk groot te brengen, neemt de blankvleesproductie af. Het merendeel van de kalveren in Nederland wordt tot blankvleeskalf opgefokt, waarvoor uit het buitenland veel vraag is. De marges op blankvlees zijn ook hoger dan op rosé vlees. Dit houdt in dat er een grote afname van omzet en marges in de keten kan optreden.
- Er treedt een verlies aan efficiency en uniformiteit op die nu in de kalverhouderij bestaat, met als risico dat er nog lagere marges worden gemaakt.
- Er moet rekening gehouden worden met de marktvraag. Momenteel is er een zeer constante kwaliteit van het kalfsvlees, waar de integraties een rol in spelen, en zijn de marges beperkt. Er is twijfel of melkveehouders dezelfde kwaliteit (bijv. malsheid, uniformiteit) kunnen leveren en hier tegelijkertijd een positieve business case aan kunnen overhouden.
- Aannemelijk is dat de import flink zal dalen, omdat het maar voor een heel klein deel van de buitenlandse melkveehouders interessant is om kalveren zelf op te fokken en te laten slachten in Nederland. Op korte termijn komt er overcapaciteit in Nederlandse slachthuizen. Op lange termijn valt te verwachten dat slachtcapaciteit anders wordt benut of wordt afgestoten (en er meer slachtcapaciteit in buurlanden ontstaat).
- Melkveebedrijven moeten extra investeren in grond en huisvesting, terwijl kalverhouders hun assets moeten afschrijven. In de transitieperiode zijn er dus eenmalige investeringen nodig. Op lange termijn valt te verwachten dat de operationele kosten, zoals voor voer, gelijk blijven (alleen dat deze elders in de keten gemaakt worden).

5.3. Berekening effecten

PM Hoofddlijn uitkomsten – zie bijlage I voor aanpak

6. Scenario II: Maximaal integraal

6.1. Beschrijving scenario

In het scenario “Maximaal integraal” stijgt de minimale leeftijd waarop kalveren op het melkveebedrijf verblijven van 14 dagen naar 3 maanden. Hiermee wordt beoogd de kalveren meer tijd te geven om weerstand op te bouwen voordat ze op transport gaan. De melkveehouders hebben na deze termijn van 3 maanden de keuze om het kalf naar een afmestbedrijf te laten vervoeren of het nog langer aan te houden, bijvoorbeeld tot aan slachtleefijd. Dezelfde voorwaarde geldt voor geïmporteerde kalveren: de import van kalveren is alleen toegestaan wanneer de kalveren minstens 3 maanden op het melkveebedrijf van oorsprong hebben geleefd.

De kalverketen blijft in dit scenario intact, al zal de kalverhouderij wel in omvang slinken: er is minder capaciteit nodig, omdat kalveren pas op latere leeftijd worden opgezet.

Een centraal onderdeel van dit scenario is de rol van integraties. De melkveehouder kan ervoor kiezen om een overeenkomst aan te gaan met een integratie. De integratie heeft dan eigenaarschap over het kalf en de melkveehouder werkt samen met de integratie. De melkveehouder deelt gegevens met de integratie op het gebied van dracht, biestmanagement en koe- en kalfgezondheid. De integratie koppelt de resultaten van de geleverde mestkalveren terug aan de melkveehouder en beloont of kort op basis van deze resultaten. Ook levert een integratie kalvervoer, voorschriften en materialen aan voor het op juiste wijze opfokken van de kalveren in de eerste 3 maanden.

Net als in het scenario “Thuis en tevreden” heeft dit scenario veel impact voor melkveehouders, omdat er sprake is van een langer verblijf van kalveren op een melkveebedrijf (vakmanschap in huis?, ruimte binnen de fosfaatregels?, etc.). Ook kan er meer discussie komen tussen enerzijds melkveehouder en anderzijds kalverhouder. Minder duidelijk is namelijk wie de ‘schuld’ heeft als een kalf ziek wordt of slecht presteert; er is meer gedeelde verantwoordelijkheid. Een breed gedragen beeld is dat meer samenwerking tussen de melkvee- en kalversector wenselijk zou zijn. Sommigen – maar niet iedereen – ziet het sluiten van overeenkomsten tussen melkveehouders en integraties (en het bij integraties beleggen van eigenaarschap over kalveren vanaf de geboorte) als een logische oplossingsrichting om kennis en kunde van de twee sectoren bij elkaar te brengen.

In de eerste versie van het scenario zijn een aantal extra onderdelen besproken. Namelijk verplicht vaccineren van kalveren en het kalf verplicht langere tijd bij de koe laten. In de tweede versie van het scenario is ook besproken dat de integraties het sperma voor de melkveehouder zouden aanleveren.

Verplichte vaccinatie en de kalf bij het koe werden overwegend negatief ontvangen. Het zou namelijk de autonomie van de melkveehouder aantasten en ook werden er gezondheidsredenen genoemd als tegenargument. Inmenging van integraties in de spermakeuze werd eveneens gezien als aantasting van het ondernemerschap van de melkveehouder. Deze maatregelen hebben we daarom niet langer als onderdeel van dit scenario beschouwd.

6.2. Effecten

Het scenario "Maximaal integraal" leidt naar verwachting tot de volgende effecten:

	Diergezondheid	Dierenwelzijn	Milieu/ biodiversiteit	Financieel
Beoordeling	+	+	0	Zie 6.4

Tabel 4. Beoordeling scenario "Maximaal integraal"

Diergezondheid

Positieve effecten:

- Kalveren bouwen een betere weerstand op voordat ze op transport gaan en in contact komen met kalveren van andere herkomst. Dit vermindert de kans op ziektes.
- Door een intensievere samenwerking met integraties ontstaat een betere overgang naar de kalvermester voor voer en voermethoden.
- Het delen van kennis en data tussen melkveehouders en integraties zorgt voor beter zicht op effectieve maatregelen die melkveehouders kunnen treffen ter bevordering van de gezondheid van kalveren.

Negatieve effecten:

- Melkveehouders hebben minder aandacht en specialistische kennis (dan kalverhouders) voor goede opfok van kalveren, waardoor extra gezondheidsrisico's kunnen ontstaan.
- Kalveren vervoeren op een leeftijd van 3 maanden geeft mogelijk meer risico op verwondingen (grotere dieren, ander gedrag tijdens transport) en stress dan transport op jongere leeftijd. Al wordt dit effect door sommigen in twijfel getrokken, onder meer verwijzend naar het transport van starterkalveren waar nu ook niet bovenmatig veel problemen lijken op te treden.

Dierenwelzijn

Positieve effecten:

- Door het verleggen van de grens waarop kalveren melkveebedrijven verlaten naar 3 maanden zullen startbedrijven tot het verleden behoren. Dat betekent een transportmoment minder en dus minder stress voor die kalveren.
- De diergezondheid is verbeterd, wat goed is voor het dierenwelzijn.

Negatieve effecten:

-

Milieu/biodiversiteit

Positieve effecten:

- De afname in transportmomenten door het wegvallen van startbedrijven zal ook licht positief effect hebben op de CO₂- en NOx uitstoot.

Negatieve effecten:

- Het aantal melkveehouders is ongeveer het tienvoudige van het aantal kalverhouders. Er moet daarom meer voer voor kalveren over een groter aantal plekken worden gedistribueerd. Dit kan juist leiden tot een toename in transportbewegingen. In verhouding tot het scenario "Thuis en tevreden" is dit echter een (nog) kleiner effect.

Financieel

Positieve effecten:

- Uitdroging, luchtweginfecties en andere gezondheidsproblemen zijn een aantal oorzaken voor een rem op de groei van kalveren. Hoe gezonder het kalf, hoe beter het groeit en dus ook hoe meer het oplevert.
- Een gezonder kalf betekent minder veterinaire kosten (zoals voor toediening van antibiotica) in de keten en ook minder uitval.
- Minder transport (door wegvallen van startbedrijven) betekent ook minder kosten in de keten.
- Extra inkomensbron voor melkveehouders
- Betere inschatting van de kwaliteit van het kalf mogelijk en daardoor een betere beloning van goede prestaties van de melkveehouder.

Negatieve effecten:

- Aannemelijk is dat de import zal afnemen. Buitenlandse integraties/kalverhouders zullen op zoek gaan naar mogelijkheden voor afzet in andere landen, omdat daar minder scherpe eisen gelden aan de minimale termijn dat een kalf op het melkveebedrijf moet zijn geweest. Op korte termijn ontstaat er dus overcapaciteit bij Nederlandse kalverbedrijven en slachthuizen. Op lange termijn valt te verwachten dat een deel van deze capaciteit anders wordt benut of wordt afgestoten (en er meer capaciteit in buurlanden ontstaat).
- Melkveebedrijven moeten extra investeren in grond en huisvesting, terwijl kalverhouders een deel van hun assets moeten gaan afschrijven. In de transitieperiode zijn er dus eenmalige investeringen nodig. Op de lange termijn valt te verwachten dat de operationele kosten, zoals voor voer, gelijk blijven (alleen dat deze elders in de keten gemaakt worden).

6.3. Berekening effecten

PM Hoofdlijn uitkomsten – zie bijlage I voor aanpak

7. Scenario III: Loyaal aan Lokaal

7.1. Beschrijving scenario

Het scenario "Loyaal aan lokaal" gaat uit van een regionaal georiënteerde kalverketen, met een sterke lokale band tussen melkvee- en kalverhouder. De maximale transportafstand tussen melkveebedrijf en kalverhouderij komt te liggen op 100 kilometer en er is alleen sprake van direct transport (zonder tussenkomst van verzamelcentra). De instroom van kalveren bij kalverbedrijven gebeurt op basis van behoefte: het aantal dierplaatsen dat beschikbaar is. Op deze regionale schaal zou dit kunnen betekenen dat er niet altijd aan de hand van het huidige "all-in, all-out" principe meer gewerkt kan worden. In dat geval zouden kalverhouders op hun bedrijf werken met stalcompartimenten. De verwachting is dat in de praktijk "all-in, all-out" wel mogelijk blijft bij een beperkt aantal kalverbedrijven per regio. De transportvoorwaarden komen ook te gelden voor geïmporteerde kalveren: de import is alleen toegestaan als de dieren direct van buitenlandse melkveehouders naar binnenlandse kalverhouders gaan, en over niet meer dan 100 kilometer.

Om de samenwerking tussen de melkvee- en kalversector verder te versterken worden er contracten opgesteld tussen bedrijven in dezelfde regio, waarbij een kalverbedrijf maar een gelimiteerd aantal samenwerkingscontracten kan afsluiten. Melkveehouders, kalverhouders (voor jongvee en vleeskalf) en dierenartsen stellen samen gezondheidsplannen op voor kalveren, die gaan over afstemming van de voeding, gezondheidsdoelen en houderij-omstandigheden. Er komt voortdurende terugkoppeling tussen melkveehouder en kalverhouder over de condities van het kalf. Te verwachten valt dat er een herplaatsing van een deel van de kalverhouders komt, in de buurt van waar de ruimtelijke concentratie van melkveehouders het grootst is. Dit scenario zal daarom pas op langere termijn mogelijk haalbaar zijn.

Dit scenario biedt ook kansen voor jongveeopfokkers: zij spelen een rol in zowel de opfok van melkvee als vleeskalfen. Ook sluit dit scenario aan bij de ontwikkeling van kringlooplandbouw, door kalveren (en daarmee mest) binnen de regio te houden. Marketingtechnisch liggen er kansen in het vermarkten van kalfsvlees als regioproduct (naar voorbeeld van 'Parmaham', 'Goudakaas', 'Flevosap'). Door dit te koppelen aan een kwaliteitskenmerk (diergezondheid, welzijn, milieu etc.) wordt er hogere kwaliteit vlees nagestreefd. Er zijn echter wel sterke twijfels geuit over de effectiviteit van het 'vermarkten' van kalfsvlees als regioproduct voor Nederlandse consumenten, omdat Nederlanders gewend zijn weinig kalfsvlees te eten.

7.2. Effecten

Het scenario "Loyaal aan lokaal" leidt naar verwachting tot de volgende effecten:

	Diergezondheid	Dierenwelzijn	Milieu/ biodiversiteit	Financieel
Beoordeling	+	+	+	Zie 7.4

Tabel 5. Beoordeling scenario "Loyaal aan lokaal"

Diergezondheid

Positieve effecten:

- Het elimineren van het verzamelcentrum en maximaliseren van het aantal melkveebedrijven waar een kalverhouder zijn of haar kalveren vandaan krijgt, betekent een significante afname van vreemde diercontacten.
- Korter transport (maximale transportduur of -afstand) verbeter de gezondheid, al is het effect mogelijk maar beperkt. Zeker voor binnenlands transport zijn de afstanden al kort en aantal kalveren dat tegelijk wordt vervoerd laag. En uit studies blijkt dat vooral een goede conditie van het kalf voordat het op transport gaat en de mogelijkheden om te herstellen na transport, belangrijk zijn voor een gezond kalf. Meer dan de duur en condities tijdens transport.
- Het opstellen van gezamenlijke gezondheidsplannen en uitwisseling van informatie over de conditie van kalveren zorgt voor betere ziektepreventie en optimale groei.

11.1

Negatieve effecten:

- Mocht het niet mogelijk zijn om op regionale schaal het "all-in, all-out" principe aan te houden, dan kan dit een averechts effect hebben op de diergezondheid, als hier geen goed alternatief voor in de plaats komt. Stalcompartimenten waar dieren met een gelijke gezondheidsconditie gescheiden worden gehouden, geldt als een mogelijk alternatief, maar is qua management en logistiek ingewikkelder.
- Melkveehouders krijgen meer verschillende transporteurs op het erf, wat een extra risico geeft op verspreiding van dierziektes op het melkveebedrijf.

Dierenwelzijn

Positieve effecten:

- Kalveren ervaren minder stress, omdat transportafstanden aanzienlijk korter zijn en ook omdat verzamelcentra verdwijnen.
- Door de verbeterde diergezondheid, neemt het dierenwelzijn ook toe

Met opmerkingen 102(87): 11.1

Met opmerkingen 102(88): Deze snap ik niet. Nu komt er elke 1-2 weken een transporteur bij de melkveehouder om de kalveren op te halen en naar het verzamelcentrum te brengen. In dit scenario gaan deze kalveren naar de kalverhouder. Er is (in mijn visie) sprake van een 1 op 1 relatie van melkveehouder en kalverhouder.

Negatieve effecten:

-

Milieu/biodiversiteit

Positieve effecten:

- Omdat de keten en transportafstanden korter worden (geen verzamelcentra, direct transport over maximaal 100 kilometer), neemt de uitstoot van schadelijke broeikasgassen en NOx af.
- Kalveren (en mest) blijven binnen de regio van herkomst, wat bijdraagt aan de doelstellingen van kringlooplandbouw.

Negatieve effecten:

- Het verzamelcentrum heeft in het huidige systeem een sorteerfunctie en zorgt voor efficiëntie in de logistiek. Als deze 'hubs' verdwijnen, is er een risico op meer transportbewegingen.
- Door het loslaten van de verzamelcentra valt er een deel van de efficiëntie op transport uit de keten weg. Maar er wordt verwacht dat dit het positieve effect (de kortere transportafstanden) niet helemaal tenietdoet.

Financieel

Positieve effecten:

- Net zoals dat minder transportbewegingen met kalveren leiden tot een afname van de uitstoot van schadelijke broeikasgassen, betekent het ook een lagere kostenpost in de keten.
- Uitdroging, luchtweginfecties en andere gezondheidsproblemen zijn een aantal oorzaken voor een rem op de groei van kalveren. Hoe gezonder het kalf, hoe beter het groeit en dus ook hoe meer het oplevert.
- Een gezonder kalf betekent minder veterinaire kosten (zoals voor toediening van antibiotica) in de keten en ook minder uitval.
- Een melkvee- en kalverhouder kunnen door een gezamenlijk gezondheidsplan en betere samenwerking op het gebied van bijvoorbeeld diervoeding opstartproblemen bij de kalverhouder verminderen.

Negatieve effecten:

- Het elimineren van verzamelcentra zorgt voor inefficiëntie in de logistiek. De kosten zullen op dit gebied toenemen.
- Mocht "all-in, all-out" niet langer mogelijk zijn in dit scenario, dan levert het een inefficiëntie op in logistiek en managementtaken.
- Aannemelijk is dat de import flink zal dalen, omdat het maar voor een heel klein deel van de buitenlandse dierhouders (melkveehouders) mogelijk zal zijn om kalveren in Nederland op te laten zetten, namelijk alleen binnen een straal van 100 kilometer en zonder tussenkomst van

Met opmerkingen [102(89)]: Dit betwijfel ik. Nu gaan kalveren met kleine veewagens naar het verzamelcentrum waarna ze met grote veewagens naar het kalverbedrijf gaan. Straks gaan de kalveren met kleine veewagens naar de kalverhouder. Er is dus minder transport. Mogelijk is er een efficiëntieverlies aan het eind van de keten, als kalveren naar het slachthuis gaan. Gaan nu alle kalveren tegelijkertijd, dan wordt het straks dat er elke week/maand veewagens naar het slachthuis rijden. Of dit leidt tot meer vervoer is afhankelijk van de capaciteit van deze veewagens.

Mogelijk is er wel meer vervoer van mestwagens. Nu wordt mest op de Veluwe vervoerd per pijplijn. 11.1

Met opmerkingen [102(90)]: Te ingewikkelde zin. Zie eerder

Met opmerkingen [102(91)]: 11.1

Met opmerkingen [102(92)]: 11.1

een buitenlands verzamelcentrum. Op korte termijn komt er overcapaciteit bij Nederlandse kalverbedrijven en slachthuizen. Op de lange termijn valt te verwachten dat deze capaciteit anders wordt benut of wordt afgestoten (en er meer capaciteit in buurlanden ontstaat).

- Kalverhouders moeten (eenmalig) extra investeren in stalcompartimenten.

7.3. Berekening effecten

PM Hoofddijl uitkomsten – zie bijlage I voor aanpak

8. Slotbeschouwing

Studie als onderbouwing voor te maken politieke keuzes

In dit rapport hebben we drie scenario's geschetst voor een alternatieve toekomstige inrichting van de keten. Een studie die dient als onderbouwing van het debat over een eventueel te maken politieke keuze. Er wordt geen voorkeur voor een bepaald scenario uitgesproken, maar er wordt – in de vorm van argumenten en doorrekeningen – een basis voor discussie en besluitvorming gelegd. We zullen onderdelen uit scenario's zien terugkomen in de praktijk; in eerste instantie misschien in de vorm van pilots, vervolgens mogelijk als niche, terwijl bepaalde onderdelen gemeengoed of de (afgedwongen) 'norm' zullen worden.

In vergelijking: de kalverketen is uniek

Wij zien de meeste issues die in de Nederlandse kalverketen spelen ook bij andere houderijsectoren terug. Gezondheid en welzijn van dieren, milieu- of uitstootproblematiek en volksgezondheid; in veel houderijsectoren staat de 'license to produce' maatschappelijk onder druk. Onderliggende oorzaken van problemen in de kalverketen zijn onzes inziens wel 'kalverfsectorspecifiek':

(1) Er is wereldwijd een grote vraag naar zuivel, maar slechts een beperkte vraag naar kalfsvlees. De Nederlandse kalversector verwaardt een restproduct uit de zuivelproductie en doet dat in Europees (en mondiaal) opzicht efficiënt en goed. Nederlands kalfsvlees staat goed bekend in Europa en de spelers in de kalverketen wisten – in ieder geval totdat de corona-pandemie uitbrak – met een gestroomlijnde en geïntegreerde keten hun boterham te verdienen.

(2) Anders dan in andere ketens zien we een scherpe belangentegenstelling tussen de melkveehouderij en de kalversector. In theorie is er sprake van één keten waarbij de verantwoordelijkheid voor het kalf gedeeld wordt, maar in de praktijk zien we – uitzonderingen uiteraard daargelaten – dat er sprake is van verschillende belangen. Dat begint al bij het type ras; typische melkkoeien zijn gericht op maximalisatie van de melkafgifte, maar deze typen kennen een ongunstige vleesaanwas en dus lagere (aankoop)prijzen. De kalversector ontvangt graag 'vleestypische' of dubbelrassen, maar die geven juist minder melk. Het primaire businessmodel van de melkveehouder is het produceren van melk, niet het leveren van vitale vleeskalveren aan de kalversector, vandaar dat niet altijd de optimale keuze wordt gemaakt in de het type ras en het opvoedmanagement. Immers, de opbrengsten zijn laag en het tijdsbeslag groot.

(3) Een en ander resulteert erin dat de aanvoer – anders dan in andere houderijen – weinig homogeen is; diverse rassen vergen een diverse aanpak, met als gevolg dat selectie nodig is. In andere sectoren is het – onder andere vanuit gezondheidsperspectief – ondenkbaar dat jonge dieren bij elkaar worden gebracht om vervolgens weer verder te worden vervoerd. Het noodzakelijk geachte gegeven dat sortering plaatsvindt maakt dat de kalversector – in vergelijking met andere houderijsectoren – relatief slecht scoort op aspecten van diergezondheid en dierenwelzijn.

Met opmerkingen [102(93)]: 11.1

Met opmerkingen [102(94)]: 11.1

Met opmerkingen [102(95)]: Hier twijfel ik over. Verifiëren

Met opmerkingen [102(96)]: 73% van de melkkoeien zijn HF zwartbont, 15% HF roodbont, 12% anders. Bron: link naar CRV (= inseminator) <https://www.melkvee/artikel/371308-hoe-preseteren-andere-rassen-in-vergelijking-met-holstein>

(4) Omdat de Nederlandse kalversector in Europees perspectief de zaken vroeg en goed voor elkaar had, groeide de sector de afgelopen decennia hard. De import van kalveren is de afgelopen decennia meegegroeid. Circa 50% van de in Nederland opgezette kalveren is afkomstig uit het buitenland. Over de sector die als basis de kringloop (verwaarding reststoffen) als uitgangspunt heeft zou je nu dan ook kunnen betogen dat deze feitelijk een probleem oplost voor andere landen. Dat een groot deel van de kalfsproducten uiteindelijk in het buitenland over de toonbank gaat is in wezen niets nieuws voor de Nederlandse landbouw. Nederland is 's werelds tweede exporteur van landbouwproducten.

Met opmerkingen [102(97)]: 11.1

Veranderingen zijn noodzakelijk en mogelijk

In deze studie hebben we drie mogelijke toekomstrichtingen gepresenteerd en doorgerekend. Belangrijke constatering is dat er bij alle ketenpartijen en stakeholders de ambitie leeft om stappen te zetten, al is er geen consensus over welke dat precies moeten zijn. De sector heeft in haar sectorplan maatregelen benoemd die wij onderschrijven en aanmerken als 'must-do's':

- (1) Verder ontsluiten van data en op basis hiervan verbeteringen doorvoeren in de samenwerking tussen kalverhouder en melkveehouderij (beter opvoedmanagement, e-matching)
- (2) Verbeteren luchtkwaliteit stallen
- (3) Beperken langeafstandstransporten en verbeteren transportomstandigheden.

De sector heeft de afgelopen decennia verbeterlagen gemaakt, maar de vraag is gerechtvaardigd of er nog voldoende verbeterpotentieel aanwezig is. Met andere woorden; is er binnen het huidige systeem op lange termijn voldoende winst te boeken op aspecten als diergezondheid, dierenwelzijn en milieu met behoud van een acceptabel verdienmodel.

In dit rapport benoemen we een aantal cruciale zaken waarop verdergaande maatregelen nodig zijn:

- (4) Het verminderen van het aantal contactmomenten van kalveren om overdracht van ziekten te beperken
- (5) In relatie tot (en deels ter vervanging van) het eerste punt; het verbeteren van de conditie weerstand van het kalf voordat het op transport gaat. In de praktijk betekent dit op latere leeftijd
- (6) Het verbeteren van de samenwerking in de keten; met name op de schakels melkveehouder - kalverhouder
- (7) Verder differentiëren en anders positioneren van kalfsvlees / jong rundvlees

Met opmerkingen [102(98)]: Dit komt in dit rapport niet expliciet naar voren, toch?

Meerder paden tegelijkertijd bewandelen

De volgende stap is het met de kalverketen ontwikkelen van een middellange termijnstrategie. Een strategie die start met nemen van 'no-regret' maatregelen en pilots met koplopers. Op basis van ervaringen, data en enthousiasme uit dergelijke pilots kunnen besluiten worden genomen voor bredere implementatie van maatregelen of (onderdelen van) scenario's. In deze strategie zal ruimte moeten zijn om in te spelen op lopende ontwikkelingen. Enerzijds zijn er kansen om de Nederlandse kalverhouderij af te schalen, bijvoorbeeld vanwege de (ook voor corona) matige marktprijzen en marges, het gebrek aan een opvolger of (regionale) stoppersregelingen, zoals die in verband met de stikstofproblematiek. Met een gelijkblijvende omvang van de Nederlandse melkveehouderij betekent

dat minder import, hetgeen de license to produce weer vergroot. Anderzijds zullen marktontwikkelingen leiden tot meer differentiatie en mogelijk een betere balans tussen aanbod en vraag. Dit kan leiden tot hogere marges en ruimte voor innovatie in verduurzaming.

Bijlage I: feiten en cijfers vleeskalverhouderij

Algemeen

Het aantal kalveren dat jaarlijks wordt opgezet verschilt per bron. Zo hanteert de Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalversector een aantal van 1,7 miljoen³⁵ kalveren in 2019, maar de CBS-cijfers over 2019 waar de WUR zich in 2020 op baseert gaat uit van 1,5 miljoen³⁶. Ongeveer de helft van deze kalveren is geboren in Nederland, 40% van de kalveren komt uit Duitsland, België of Luxemburg, 10% uit andere Europese landen zoals Ierland en de Baltische staten³⁷. We hanteren in dit rapport 1,7 miljoen opzet van kalveren in 2019.

Melkveehouder

Om melk te produceren moet een koe een kalf krijgen. Na verloop van tijd daalt de melkgift, daarom is het voor behoud van een goede productie noodzakelijk dat een koe na ongeveer een jaar (gemiddeld 413 dagen³⁸) opnieuw een kalf krijgt.

In Nederland zijn in 2019 16.256 melkveebedrijven met in totaal ongeveer 1.580.000 melkkoeien³⁹ en 924.000⁴⁰ stuks jongvee (jonger dan twee jaar, ter vervanging van de melkveestapel). Een deel van de geboren vaarskalfjes wordt gebruikt voor vervanging van de eigen melkveestapel (circa 30% per jaar⁴¹). Het deel van de jaarlijkse geboren kalfjes dat niet nodig is ter vervanging van de melkveestapel gaat grotendeels (in 2019 850.000 stuks) naar de vleeskalverhouderij (en een klein deel naar de productie van vleesrunderen).

Deze 'nuchtere' kalveren (nuka's) zijn minimaal 14 dagen, minimaal 36 kg⁴² en maximaal 35 dagen oud⁴³ als ze (door een handelaar) worden opgehaald bij de melkveehouder en naar een verzamelcentrum worden gebracht. Het komt overigens ook voor dat de collecterend handelaar de nuka's rechtstreeks aflevert op het vleeskalverbedrijf, of dat deze vleeskalverhouder de kalveren zelf ophaalt.

Alle kalveren die op deze wijze worden gehouden staan bij de melkveehouder op een dieet van melk. De prijs voor de kalveren voor de vleesproductie staat onder druk en varieert van ca. €200 voor een zwaar vleestypisch **boekkalf** tot **€100** voor een licht melktypisch vaarskalf⁴⁴.

Verzamelcentrum

³⁵ Jaarverslag 2019 Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalversector

³⁶ Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopveehouderij, WUR, juli 2020, gebaseerd op CBS-cijfers.

³⁷ RVO statistieken marktinformatie, import- en exportcijfers kalveren per land

³⁸ [https://www.crv4all.nl/vruchtbaarheid/kortere-tussenkalftijd-voor-iedere-veehouder-haalbaar#:~:text=De%20gemiddelde%20tussenkalftijd%20in%20Nederland,\(Non%20Return%20rate\).](https://www.crv4all.nl/vruchtbaarheid/kortere-tussenkalftijd-voor-iedere-veehouder-haalbaar#:~:text=De%20gemiddelde%20tussenkalftijd%20in%20Nederland,(Non%20Return%20rate).)

³⁹ <https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2245>

⁴⁰ Cijfers CBS 2019 – Alle SO-klassen

⁴¹ Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopveehouderij, WUR, juli 2020, gebaseerd op CBS-cijfers

⁴² <https://www.kalversector.nl/wp-content/uploads/2020/07/SBK-IKB-BIJL-113-12-20200801-Voorschriften-Verzamelcentra.pdf>

⁴³ <https://www.kalversector.nl/vitaal-kalf>

⁴⁴ <https://www.nieuweoogst.nl/marktprijzen/nuchtere-kalveren> (30-12-2020)

Met opmerkingen [102(99)]: Da11.1

Met opmerkingen [102(100)]: 10.2 e Klopt dit?

Met opmerkingen [102(101R100)]: Prijzen nuka variëren van €50 tot €250
<https://www.dekalverhouder.nl/marktberichten/2020/53>

In Nederland waren er in 2018 32 erkende verzamelcentra⁴⁵. Op het verzamelcentrum worden kalveren gesorteerd op kenmerken zoals ras, geslacht, leeftijd en gewicht, vervolgens gegroepeerd in 'koppels' en opnieuw geladen voor vervoer naar een volgend verzamelstation of naar de vleeskalverhouder. De verzamelcentra zijn geografisch verdeeld over het land, maar kennen een sterke concentratie in Gelderland en Noord-Brabant.

Mesterij

Er wordt onderscheid gemaakt tussen houderij voor blankkalvsvleesproductie en voor de rosékalvsvleesproductie. De verhouding blank – rosé kalveren lag in 2019 op 67%-33%⁴⁶. De eerste 10 weken zijn beide houderijen grotendeels vergelijkbaar. Rosé kalveren starten op een rosé-startbedrijf en worden vaak rond de leeftijd van 3 maanden nogmaals verplaatst naar een rosé-afmestbedrijf.

In het Besluit houders van dieren zijn regels gegeven voor de huisvesting van kalveren. Tot 8 weken leeftijd mogen kalveren om gezondheidsredenen individueel (in eenlingboxen) gehouden worden (ze kunnen elkaar wel zien en aanraken), daarna is groepshuisvesting verplicht. Elk kalf heeft een minimale vloeroppervlakte van 1,5 m² per kalf van minder dan 150 kilogram, 1,7 m² per kalf van 150 kilogram tot 220 kilogram en 1,8 m² per kalf van 220 kilogram of meer. De kalveren worden in groepen van 8-75 dieren gehouden. Kalveren worden gehuisvest op een houten (blank, rosé start), betonnen (rosé afmest) of welzijnsvloer met of zonder rubberen toplaag⁴⁷.

Blankvleeskalveren krijgen in belangrijke mate melkpoeder en overeenkomstig de wettelijke norm minimaal 50 tot 250 gram vezelhoudend-vezelrijk voer per dag⁴⁸. Kalveren worden in eerste instantie gevoerd met melk(-vervangers). Bij het ouder worden krijgen de dieren steeds meer ruwvoer. Blanke kalveren krijgen een ijzerarm dieet, in tegenstelling tot rosé kalveren.

Blankvleeskalveren (tot een leeftijd van ruim 25 weken) hebben een levend eindgewicht van circa 225 kg. Jonge rosékalveren (tot een leeftijd van ruim 30 weken) hebben een levend eindgewicht van circa 300 kg en oude rosékalveren (tot een leeftijd van 40 weken) hebben een levend eindgewicht van circa 360 kg.⁴⁸

Bedrijfs "all-in-all out" is gemeengoed binnen de blankvleeskalverhouderij. Dat betekent dat een kalverhouderij met bijvoorbeeld 600 plaatsen in één keer 600 nuchtere kalveren nodig heeft van min of meer dezelfde leeftijd. Dit biedt efficiency-voordelen en zo wordt voorkomen dat er (met de komst van nieuwe kalveren) steeds nieuwe ziektes hun intrede kunnen doen op het bedrijf.

Kalveren voor de blankkalvsvleesproductie blijven op hetzelfde bedrijf en worden de gehele mestperiode met kunstmelk gevoed, met daarnaast een wettelijk vastgelegde minimum hoeveelheid vastvoer. Bij rosé-kalverbedrijven worden vaak verschillende leeftijdsgroepen aangehouden.

De Nederlandse vleeskalverhouderij omvat circa 950.000 dierplaatsen, verdeeld over zo'n 1.600 bedrijven. Het gemiddeld aantal kalveren per bedrijf per jaar is zo'n 600-650 (blankvee en kalverstart).

⁴⁵ www.kalversector.nl/erkende-verzamelcentra

⁴⁶ Jaarverslag 2019 Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalversector.

⁴⁷ Alternatieve vloeren voor vleeskalveren, Wageningen University & Research, 2017

⁴⁸ <https://www.agrimate.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2430&themaID=3577>

Met opmerkingen **102** (102): Zie RVO welzijnseisen voor kalveren

of 1000-2000 kalveren (rosé afmest). Vooral door de fosfaatproblematiek is het aantal bedrijven met vleeskalveren is gedaald van ruim 2.000 in 2010 naar 1.600⁴⁹ in 2019. De daling vond bij beide soorten vleeskalveren plaats.

Fig. 8 Aantal bedrijven, aantal dieren en dieren per bedrijf⁵⁰

De meeste vleeskalverhouders zijn gevestigd in Gelderland en Noord-Brabant. Nederlandse kalverhouders zijn aangesloten bij het private kwaliteitssysteem Vitaal Kalf, een kwaliteitsregeling ~~(op basis van het Kalf Volg Systeem (KVS))~~ met bovenwettelijke normatieve voorschriften. De brancheorganisatie SBK is de beheerder van de regeling. Controles en certificering worden uitgevoerd door de Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalversector (SKV), een ~~onafhankelijke~~ stichting onder toezicht van de Raad van Accreditatie.

Slachterij en afzet

Na het verblijf op het kalverbedrijf worden kalveren getransporteerd voor de slacht. Vlees van runderen die geslacht zijn op een leeftijd van jonger dan 8 maanden mag verkocht worden als kalfsvlees. Vlees van runderen geslacht op 12 maanden of ouder, wordt verkocht als rundvlees. De naamgeving voor vlees van kalveren tussen 8 en 12 maanden verschilt per land (kalfsvlees of (jong) rundvlees). De prijs van blank kalfsvlees is hoger dan van rosé kalfsvlees, de prijs van kalfsvlees is hoger dan voor (jong) rundvlees.

⁴⁹ <https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2430>

⁵⁰ Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopveehouderij, Wageningen UR, juli 2020

Met opmerkingen 102(103): Bron: KWIN

Met opmerkingen 102(104): "Fosfaatproblematiek" hiermee problematiseer je deze daling, terwijl schaalvergroting voor alle veehouderijssystemen geldt

Met opmerkingen 102(105): Het IKB bestaat al jaren. Vitaal Kalf is de opvolger van IKB. Het KVS is niet ingevoerd en is onderdeel van Vitaal Kalf (en niet andersom).

Met opmerkingen 102(106): 11.1

In 2019 zijn 1,65 miljoen kalveren geslacht⁵¹. In 2018 waren dat er volgens de SBK 1,5 miljoen⁵². Bij de COV (de Centrale Organisatie voor de Vleessector) zijn circa 300 producenten (slachterijen) aangesloten. Circa 10% van het aantal dieren dat door de slachthuizen worden verwerkt betreft kalveren.

De Nederlandse kalversector heeft zich ontwikkeld tot een sector van wereldformaat, waarbij de belangrijkste bestemming van het kalfsvlees en andere producten (i.e. huid, bloed, botten) de Europese markt is. Van het in Nederland geproduceerde kalfsvlees (in 2017 207.000 ton) werd 90% (185.000 ton) geëxporteerd. Ongeveer 25% van de export gaat naar Italië, 25% naar Duitsland en 15% naar Frankrijk. Circa 10% gaat naar landen buiten de EU⁵³. De binnenlandse consumptie van kalfsvlees staat op een stabiel niveau van circa 10% van het binnenlandse productievolume⁵⁴. 40% van het vlees wordt afgezet in restaurants en (bedrijfs-)kantines. Nederland voorziet ongeveer 31% van de Europese markt aan kalfsvlees

Maar de opbrengsten binnen de sector stonden in 2019 onder druk⁵⁵. Het aanbod van kalfsvlees is groter dan de vraag. De vraag krimpt op Europees niveau en het aanbod groeit in een aantal belangrijke productielanden. Hierdoor staan de marges⁵⁶ – met name bij de vrije mesters – onder druk. Ook ontkomt de kalverhouderij niet aan de nadelige gevolgen van de coronacrisis. De vraag naar kalfsvlees nam in 2020 flink af, de afzet aantallen prijs van kalfsvlees daarmee ook. De kalverhouderij wordt hard geraakt omdat de horeca volledig stil kwam en is komen te liggen. Met name de duurdere stukken kalfsvlees worden nu veel minder verkocht; in Nederland en in de belangrijke afzetlanden.

Dit is vooral zichtbaar bij bedrijven in de vrije sector, die worden hierdoor hard geraakt. LTO heeft aan dat de g Gemiddelde afleverprijzen van kalveren (na aftrek voer- en aankoopkosten) in de vrije rosésector liggen in 2020 rond de 100 euro per kalf terwijl ze in 2019 nog 174 per kalf aan opbrengst hadden⁵⁷.

Transport

Tussen de verschillende schakels gaan de kalveren op transport. Binnen Nederland zijn de afstanden voor transport beperkt en kleinschalig (zeker dat van melkveehouder naar verzamelcentrum). Bij import van kalveren is de transportduur soms aanmerkelijk langer. In het algemeen geldt dat na maximaal 9 uur transport de kalveren een uur rust krijgen om te drinken. Na maximaal 18 uur moeten dieren worden uitgeladen, gevoerd en gedrenkt. Een rustperiode van 24 uur rust is dan verplicht alvorens ze verder op transport gaan⁵⁸.

PM – nog iets over de condities van vervoer

⁵¹ Statline, www.cbs.nl

⁵² www.cov.nl/sector-in-cijfers

⁵³ <https://www.dekalverhouderij.nl/nieuws/CDA-wil-minder-agrarische-export#1>

⁵⁴ Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij (SBK, 30 augustus 2019)

⁵⁵ <https://www.rabobank.nl/bedrijven/cijfers-en-trends/veehouderij/vleeskalverhouderij/>

⁵⁶ Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij (SBK, 30 augustus 2019)

⁵⁷ <https://www.ito.nl/wp-content/uploads/2020/11/Bijlage-Gemiddelde-resultaten-vrije-rose-kalverhouders-oktober-2020.pdf>

⁵⁸ Verordening (EG) Nr. 1/2-005 (Transportverordening)

Met opmerkingen [102(107): 11.1

Met opmerkingen [102(108): 10.2.e cijfers die we aanhouden in het rapport verschillen soms nog

Met opmerkingen [102(109): Eerder werd gesproken van 5-10%

Met opmerkingen [102(110): bronvermelding

Met opmerkingen [102(111): 11.1

Met opmerkingen [102(112): de EU transportverordening eist dit

Met opmerkingen [102(113): 11.1

heeft opmaak toegepast: Duits (standaard)

heeft opmaak toegepast: Duits (standaard)

heeft opmaak toegepast: Duits (standaard)

Integraties

Ongeveer 60% van de Nederlandse kalverhouders staat onder contract bij een integratie, 40% van de kalverhouders is vrije kalvermester.

Integraties zijn bedrijven die verschillende schakels in de productieketen van kalfsvlees beheren: het verzamelen en selecteren van nuchtere kalveren, het opzetten bij kalverhouders, de technische en vetinaire begeleiding, de productie van voeders, het transport, het slachten, de verwerking van huiden en de vleesversnijding tot consumentenverpakking en de afzet. VanDrie Groep is de grootste integratie, maar ook Denkavit Group, Veal Fine, PaliGroup en Fuite Groep zijn bekende spelers.

Met opmerkingen **10.2(114)**: Deze vrije kalvermester betreft zijn voer vaak bij een integraties en laat zijn kalveren slachten bij een van de slachthuizen van de integraties. **11.1**

Bijlage II: berekeningen

Scenario 1: Thuis en tevreden

Voor dit scenario rekenen we de volgende verwachte effecten op hoofdlijnen door:

1. Een gezonder kalf kost minder en levert meer op
2. Minder transport geeft minder kosten en CO₂-uitstoot **en NOx**
3. Minder ammoniak, meer methaan door weidegang
4. Een verschuiving naar meer rosé vlees **drukt de winst**
5. Melkveehouders moeten investeren in huisvesting
6. Kalverhouders moeten **versneld afschrijvingen** doen

1. Een gezonder kalf kost minder en levert meer op

Toelichting berekening

Hoe beter de gezondheid van een kalf, hoe minder veterinaire kosten een veehouder hoeft te maken. Bovendien is uit (internationaal) wetenschappelijk onderzoek gebleken dat kalveren zonder infecties gemiddeld sneller groeien en een lager sterftepercentage kennen. Het levert dus ook meer op.

Voor gevallen van a) luchtweginfecties en b) diarree hebben we grofweg berekend wat de vermeden veterinaire kosten en de hogere opbrengsten van een kalf zijn. Bij beide gezondheidsproblemen is er gekeken wat de huidige prevalentie is en een schatting gemaakt van de prevalentie als dit scenario werkelijkheid zou worden. Voor andere gezondheidsproblemen (zoals gewrichtsontstekingen) hebben we hier onvoldoende bruikbare data gevonden. Daarna hebben we gekeken naar de relatie tussen deze twee gezondheidsproblemen en de groei van kalveren evenals de kans op sterfte. Ten slotte hebben we kengetallen gebruikt voor veterinaire kosten en opbrengsten per kg geslacht gewicht.

Voor het berekenen van de consequenties van minder kalversterfte hebben we kengetallen voor **een gemiddelde winstmarge per kalf** en de destructiekosten per kalf gebruikt.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Luchtweginfecties		
Huidige prevalentie	30%	Impact of respiratory disease, diarrhea, otitis and arthritis on mortality and carcass traits in white veal calves (Pardon et al., 2013) <i>Uit deze studie blijkt dat 17,2% van de kalveren (alleen blank vlees) een longontsteking/BRD heeft en 21,4% na slacht tekenen van pleuritis.</i>

Met opmerkingen **102(115)**: De kosten van het houden van rosé kalveren is ook lager. Ik denk wel dat je kan zeggen dat de coronacrisis laat zien dat de rosékalverhouder op dit moment(!) kwetsbaarder is dan de blankveeshouder. **11.1**

Met opmerkingen **102(116)**: Dit geldt niet als we het geleidelijk invoeren. We starten nu met koplopers en geven het 15-20 jaar de tijd. Een stal wordt afgeschreven in 20 jaar.

Met opmerkingen **102(117)**: Dit is een definitiekwestie. Hoe stel je vast of een kalf een longontsteking heeft gehad of niet?

Met opmerkingen **102(118)**: BRD = bovine respiratory disease

		Longaandoeningen bij vleeskalveren (Dier&Recht, 2018), verwijzend naar resultaten uit: Alternatieve vloeren voor vleeskalveren (WUR, 2017) <i>Uit de studie blijkt dat ongeveer 20% van de blankvleeskalveren en 37% van de rosékalveren mild of ernstig beschadigde longen had ('minimaal aangetaste longen' niet meegerekend). Voor pleuritis liggen de percentages op 35% en 54%.</i> <i>De percentages voor longontsteking en beschadigde longen liggen in beide studies dicht bij elkaar. Voor pleuritis komt de eerste studie tot een lagere prevalentie. Alleen de tweede studie gaat in op rosékalveren. Op basis van deze getallen gaan we uit van een gemiddelde prevalentie van longontstekingen van 25% (er zijn in verhouding meer blankvleeskalveren dan rosékalveren) en een gemiddelde prevalentie van pleuritis van 35%. Voor luchtwegaandoeningen – BRD en pleuritis – als gemiddelde gaan we uit van 30%.</i>
Verwachte prevalentie (scenario)	15 %	Eigen aanname <i>Op basis van de kenmerken van dit scenario (een kalf tot aan de slacht bij melkveehouders) vinden we het veilig om te veronderstellen dat er een halvering van de prevalentie van luchtwegaandoeningen optreedt. Dit is relatief conservatief ingeschat (nog lager dan 10% achten we aannemelijker dan hoger).</i> <i>In het oude onderzoek Effect van vermindering diercontacten op pleuritis bij vleesvarkens (WUR, 2008) wordt overigens ook ongeveer een halvering gevonden van het aantal vleesvarkens met aangetaste longen, wanneer ze vanaf geboorte tot aan slacht als groep bij elkaar blijven.</i>
Toename karkasgewicht bij slacht	8 kg	Impact of respiratory disease, diarrhea, otitis and arthritis on mortality and carcass traits in white veal calves (Pardon et al., 2013) <i>Uit de studie blijkt dat blankvleeskalveren met een één geval <u>episodes eenmalige longontsteking van BRD</u> een 8,2 kg lager karkasgewicht hadden. Bij meerdere gevallen <u>recidiverende longontstekingen</u> van BRD is dit veel hoger, maar we schatten dit bij voorkeur conservatief. We veronderstellen dat de gewichtstoename identiek is bij rosékalveren.</i>
Lagere kans op sterfte	1 % (ipv 2,5%)	Kalversterfte kan minder als zorgvraag kalf centraal staat (WUR, 2017) <i>Gesteld wordt dat luchtwegaandoeningen de nummer 2 doodsoorzaak zijn, in 23% van de gevallen.</i> <i>Door dit te combineren van het huidige gemiddelde cijfer voor kalversterfte (zie verderop) kunnen we stellen dat ca. 2,5% sterft</i>

Met opmerkingen [102(119): 11.1

		vanwege een luchtwegaandoening. De geschatte prevalentie ligt in dit scenario 3x lager, dus ook de kans op sterfte 3x lager.
Veterinaire kosten behandeling	€ ...	https://www.veearts.nl/partnerberichten/kosten-en-pathologie-van-luchtwegontstekingen-bij-kalveren/ Geven aan 27 tot 31 euro, gaat wel over vaarskalveren op melkveebedrijf
Diarree		
Huidige prevalentie	20 %	https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022030218309172 https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022030218301097 https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0219321 De percentages in deze drie studie variëren tussen de 13%-14%, 15% en 24%. De eerste twee bronnen gaan over het moment van aankomen van een kalf bij de kalvermester. Dit vormt mogelijk een onderschatting, omdat daarna ook nog gevallen van diarree kunnen voorkomen. We gaan uit van een tussenliggende waarde van 20%.
Verwachte prevalentie (scenario)	10 %	Eigen aanname Net als bij luchtweginfecties gaan we in dit scenario uit van een halvering van de prevalentie. Hoewel het voorkomen van diarree afhankelijk is van andere factoren – bijvoorbeeld biestvoorziening en goed management – leidt het scenario tot fors minder diercontacten en verspreiding van diarree.
Toename karkasgewicht bij slacht	9 kg	Impact of respiratory disease, diarrhea, otitis and arthritis on mortality and carcass traits in white veal calves (Pardon et al., 2013) Uit de studie blijkt dat blankvleeskalveren met diarree een 9,2 kg lager karkasgewicht hadden.
Lagere kans op sterfte	2,5% (ipv 5%)	Kalversterfte kan minder als zorgvraag kalf centraal staat (WUR, 2017) Gesteld wordt dat uitdroging door diarree en te weinig vochtverstrekking de nummer 1 doodsoorzaak is, in 56% van de gevallen. Dit komt overeen met de percentages genoemd in het volgende artikel: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3973752/ Door te combineren van het huidige cijfer voor kalversterfte (zie verderop) kunnen we stellen dat ca. 5% sterft vanwege een geval van

Met opmerkingen 102a 120]: Hier zit ook economische schade van lagere groei en hogere sterfte in. We moeten een zuiver bedrag voor veterinaire kosten hebben. Bovendien graag van een meer recente bron.

102e jij een idee?

We kunnen ook één van de dierenartsen nog vragen.

		diarree. De geschatte prevalentie ligt in dit scenario 2x lager, dus ook de kans op sterfte 2x lager.
Veterinaire kosten behandeling	€ ...	102e
Algemeen		
Prijs per kg geslacht gewicht	€4,23	Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2020-2021 (WUR, 2020) Gewogen naar verhouding blankvlees (2/3 ^e) en rosévlees (1/3 ^e), excl. BTW. Gemiddelde genomen van jong en oud voor roséprijs.
Huidige kalversterfte	10%	Experts: kalversterfte kan veel lager (www.sprayfo.com)
Gemiddelde marge per kalf	€ ...	KWIN Handboek 2020-2021 In KWIN staan saldoberekeningen voor blankvlees, oud rosé en jong rosé. Omgerekend komen deze uit op een positief saldo van 49 euro per blankvleeskalf, 19 euro per oudrosékalf en 32 euro per jongrosékalf (excl. BTW). Hier zijn echter geen kosten voor huisvesting en personeel in meegerekend. Uit data van www.agrimatie.nl blijkt dat de rentabiliteit – opbrengsten per 100 euro aan kosten – van vleeskalverhouders (op contractbasis) onder de 100% ligt, met inzet van arbeid en kapitaal meegenomen. Hier worden dus geen overwinsten behaald.
Destructiekosten per dier	€27	Tarieven Rendac (data 2020) Ophaal- (regulier) en verwerkingskosten per dier

Met opmerkingen [102, 121]: Volgens mij kan je wel redelijk veilig stellen dat dit voor rosékalverhouders (niet op contractbasis) ook geldt, of in ieder geval dat de marges minimaal zijn.

Dat roept de vraag op: wat leveren integraties in, in dit scenario? Daar zit mogelijk winst die afgeroomd wordt.

Bespreken hoe hiermee om te gaan.

2. Minder transport geeft minder kosten en CO₂-uitstoot

Toelichting berekening

In dit scenario voorzien we minder transportkilometers. Dat drukt de kosten in de kalverketen en ook de uitstoot van CO₂ en NO_x door transport.

Voor de berekening hebben we met behulp van [data van Vee & Logistiek NL](#) gekeken naar het huidige aantal transportkilometers in de keten, en gedeeld door het aantal kalveren. Dit geeft een gemiddeld aantal transportkilometers per kalf. Vervolgens hebben we een aanname gedaan over het gemiddeld aantal transportkilometers per kalf in het scenario, uitgaande van maximaal 4 uur transport tussen de melkveehouder(s) en een slachterij. De winst in transportkilometers die hieruit volgt hebben we met kengetallen voor de kosten en CO₂-uitstoot van een kilometer transport vermenigvuldigd.

Het aantal transportbewegingen voor voerlevering neemt in dit scenario mogelijk iets toe. We hebben een aanname gedaan over deze toename, in procenten, en vermenigvuldigd met het huidige aantal transportkilometers voor voer [ook data van Vee & Logistiek NL]. Dat eveneens vermenigvuldigd met de kosten en CO₂-uitstoot van transport.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Huidig aantal transportkilometers, kalveren	... km	Vee & Logistiek NL (data 2019)
Jaarlijks aantal opgezette kalveren	1.700.000	Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij (SBK, 2020)
Verwacht aantal transportkilometers per kalf (scenario)	... km	Eigen aanname
Huidige aantal transportkilometers, voer	... km	Vee & Logistiek NL (data 2019)
Verwachte toename voertransport	10%	Eigen aanname <i>Hoewel er meer transport van voer nodig zal zijn naar een groter aantal locaties (meer melkveehouderijen), verwachten we een beperkte toename. Dat komt omdat er nu ook al regulier voedertransport richting de melkveehouderij plaatsvindt.</i>
Gemiddelde kosten per transportkilometer	€	Vee & Logistiek NL (data 2019)
Gemiddelde CO ₂ -uitstoot per transportkilometer	... kg	Vee & Logistiek NL (data 2019)

Met opmerkingen [102,122]: Baseren op te ontvangen data.

Met opmerkingen [102, 123R122]:

Met opmerkingen [102,124]: Deze melkveehouders hebben al jongvee staan en ontvangen dus al voer. Het gaat alleen om grotere hoeveelheden en mogelijk andere soorten voer

Met opmerkingen [102,125]: Of als alternatief: openbare kengetallen.

3. Minder ammoniak, meer methaan door weidegang

Toelichting berekening

Ammoniak ontstaat door vermenging van mest en urine. In stallen, waar de ruimte beperkt is, gebeurt dat over het algemeen sneller dan in de wei. Weidegang zal daarom tot een afname van de huidige ammoniakuitstoot door kalveren leiden. Omdat er in dit scenario een stimulans zit tot weidegang en

omdat melkveehouders mogelijk minder snel geneigd zijn kalveren een ijzerarm dieet te geven voor opfok tot blankvleeskalf, is de verwachting dat de verhouding tussen het in Nederland geproduceerd blank- en rosé vlees zal veranderen. Rosékalveren emitteren meer methaan.

We hebben eerst een berekening gemaakt van de gemiddelde tijd dat een kalf weidegang zou kunnen krijgen, als een melkveehouder daarvoor zou kiezen. Vervolgens hebben we een aanname gedaan over de afname van de ammoniakuitstoot per dag weidegang (ten opzichte van in een stal) en een kengetal gebruikt voor de gemiddelde ammoniakuitstoot per kalf per dag. Ten slotte hebben we een aanname gedaan over de verschuiving naar meer rosé vlees en hier de gemiddelde methaanwaarden van blankvlees- en rosé vleeskalveren naast gelegd.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Huidige aantal dagen weidegang	0	Eigen aanname <i>Uitgangspunt is dat er op dit moment geen weidegang van kalveren is.</i>
Maximaal aantal dagen weidegang (scenario)	120 van 6 uur	Eigen aanname <i>We gaan uit van weidegang vanaf 3 maanden en een slachtleefijd van 9 maanden, alleen weidegang in de maanden mei tot en met oktober als de buitentemperatuur hoog genoeg is (6 maanden) en 2/3e droge dagen (geen weidegang bij regen).</i>
Reductie ammoniakuitstoot bij weidegang	5%	PASsend beweiden (WUR, 2016) <i>Uit deze studie blijkt dat als melk- en kalfkoeien minstens 720 uur per jaar weiden, dit gelijkstaat aan een ammoniakreductie van 5%.</i>
Ammoniakuitstoot per kalf per dag	6 gram NH ₃	Actualisering ammoniakemissiefactoren vleeskalveren tot circa 8 maanden (WUR, 2014) <i>De studie laat een gemiddelde ammoniakemissie zien van 3,4 kg per dierplaats per jaar voor blankvleeskalveren en 3,6 kg voor rosé kalveren. Gemiddeld dus 3,5 kg, wat overeenkomt met 10 gram per dag. Uitgedrukt in uitstoot per kalf (i.t.t. kalverplaats), is dit zo'n 6 gram.</i> <i>Luchtwassers in stallen vangen ammoniak af. Mogelijk dat de baseline daarom lager ligt dan de 3,5 kg per jaar, waar we van uitgaan. Omdat het ons onbekend is hoeveel procent van de veestallen een luchtwasser heeft en omdat er discussie is (geweest) over de vermeende effectiviteit van luchtwassers, nemen we dit niet mee in de berekening.</i>
Huidige verhouding blank/rosé	2/3 ^e vs. 1/3 ^e	Feiten en cijfers over de Nederlandse veehouderijsectoren 2018 (WUR, 2018)

Met opmerkingen [no2-126]: Tenzij aantal uur per dag lager ligt dan de volle 24 uur, zie in blauw hiernaast.

Met opmerkingen [no2-127]: In het sectorplan wordt uitgegaan dat dit cijfer niet klopt en 6-7kg NH₃ per kalverplaats per jaar moet zijn (dit is op basis van een zeer beperkt aantal metingen)

Verwachte verhouding blank/rosé (scenario)	1/3 ^e vs. 2/3 ^e	Eigen aanname <i>We veronderstellen dat er meer rosé vlees komt en minder blank vlees, maar dat er wel voor een deel blank vleesproductie blijft bestaan. Onzeker is hoe deze verhouding verschuift, hier hebben we een grove schatting van gemaakt.</i>
Methaanuitstoot per blank vleeskalf per dag	800 gram CO ₂ eq.	Trendanalyse milieuprestaties Nederlands kalfsvlees (Blonk consultants, 2020) <i>Uit deze studie blijkt dat de methaanemissie (uit de pens) zo'n 2.000 kg CO₂ eq. is per 1.000 kg geslacht blank vlees per jaar. Uitgaand van een gemiddeld karkasgewicht van 150 kg (zie KWIN Handboek 2020-2021), komt dit overeen met 300 kg CO₂ eq. per blank vleeskalf per jaar, en 800 gram per dag.</i>
Methaanuitstoot per rosé vleeskalf per dag	2.900 gram CO ₂ eq.	Trendanalyse milieuprestaties Nederlands kalfsvlees (Blonk consultants, 2020) <i>Uit deze studie blijkt dat de methaanemissie (uit de pens) zo'n 5.500 kg CO₂ eq. is per 1.000 kg geslacht rosé vlees per jaar (jong en oud rosé verschild licht). Uitgaand van een gemiddeld karkasgewicht van 190 kg (zie KWIN Handboek 2020-2021, gemiddelde van oud en jong rosé), komt dit overeen met 1.050 kg CO₂ eq. per rosé kalf per jaar, en 2.900 gram per dag.</i>

4. Een verschuiving naar meer rosé vlees **drukt de winst**

Toelichting berekening

Omdat er in dit scenario een stimulans zit tot weidengang en omdat melkveehouders mogelijk minder snel geneigd zijn kalveren een ijzerarm dieet te geven voor opfok tot blank vleeskalf, is de verwachting dat de verhouding tussen in Nederland geproduceerd blank- en rosé vlees zal veranderen. De prijzen en marges van beide type vlees verschillen.

Voor de berekening hebben we gekeken naar de huidige volumes blank- en rosé vlees, en de marges die worden gemaakt op beide (data 2019, pre-corona). We hebben een aanname gedaan over welke verschuiving naar rosé vlees er in het scenario zal plaatsvinden. **Voor de gemiddelde marges op beide soorten vlees gebruiken we ... PM.**

Onze veronderstelling is dat de totale volumes Nederlands geproduceerd kalfsvlees niet veranderen, alleen de verhouding tussen blank en rosé. Ook nemen we aan dat de verschuiving naar meer rosé geen effect heeft op de oorspronkelijke prijzen en dat er voldoende afzet mogelijk blijft (met andere woorden: we gaan niet uit van een prijsdaling van rosé vlees doordat het aanbod stijgt). In de praktijk ligt het waarschijnlijk anders, maar we zijn niet in staat om dit dynamische effect te modelleren.

Met opmerkingen **102 (128)**: Dit is een hele moeilijke. Tijdens de coronacrisis krijgt vooral de rosékalverhouderij klappen. **11.1**

Met opmerkingen **102 (129)**: **10.2.e**

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Jaarlijks aantal opgezette kalveren	1.700.000	Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij (SBK, 2020)
Huidige verhouding blank/rosé	2/3 ^e vs. 1/3 ^e	Feiten en cijfers over de Nederlandse veehouderijsectoren 2018 (WUR, 2018)
Verwachte verhouding blank/rosé (scenario)	1/3 ^e vs. 2/3 ^e	Eigen aanname <i>We veronderstellen dat er meer rosé vlees komt en minder blank vlees, maar dat er wel voor een deel blank vlees productie blijft bestaan. Onzeker is hoe deze verhouding verschuift, hier hebben we een grove schatting van gemaakt.</i>
Gemiddelde marge per blank vleeskalf	€	PM
Gemiddelde marge per rosé vleeskalf	€	PM

Met opmerkingen [102,130]: Zie eerdere comment.

KWIN data geven een saldoberekening zonder kosten voor huisvesting en personeel.

Met opmerkingen [102,131]: Zie eerdere comment

5. Melkveehouders moeten investeren in huisvesting

Toelichting berekening

Een kalf langer op het melkveebedrijf aanhouden betekent dat er investeringen in huisvesting gedaan moeten worden. In ieder geval in de inrichting van een stal om voldoende kalverplaatsen te kunnen bieden, mogelijk ook uitbreiding of nieuwbouw van een stal voor meer capaciteit.

Eerst hebben we berekend hoeveel kalveren – niet bedoeld ter vervanging van de melkveestapel – melkveehouders in de huidige situatie gemiddeld jaarrond op het bedrijf hebben staan (uitgangspunt is dat kalveren na 14 dagen het bedrijf verlaten), en hoeveel kalverplaatsen hier dus voor nodig zijn. Daarna hebben we dezelfde berekening gemaakt als de kalveren tot een leeftijd van 9 maanden op het melkveebedrijf verblijven. Per 800 nieuwe kalverplaatsen veronderstellen we dat er uitbreiding of bouw van een nieuwe stal nodig is. We nemen hierbij aan dat melkveehouders op het moment nog enige overcapaciteit in de stallen beschikbaar hebben (als gevolg van de fosfaatwetgeving).

Deze toename in capaciteit om kalveren aan te kunnen houden per melkveehouder hebben we eerst vermenigvuldigd met het aantal melkveehouders in Nederland en vervolgens met de kosten van een stalinrichting of een stalgebouw voor kalveren.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Huidige gemiddeld aantal kalverplaatsen bij een melkveehouder	...	10.2.e
Verwachte gemiddeld aantal kalverplaatsen bij een melkveehouder (scenario)	...	10.2.e
Gemiddeld aantal kalverplaatsen per stal	800	https://www.foodagribusiness.nl/kalverhouder-meer-marge-bij-bovengemiddeld-resultaat/ https://edepot.wur.nl/281844 <i>Op basis van quotes in deze twee artikelen gaan we ervan uit dat een kalverstal gemiddeld 800 kalverplaatsen huisvest.</i>
Overcapaciteit in stallen melkveehouders	... %	Eigen aanname, 10.2.e
Aantal melkveebedrijven in Nederland	16.200	www.agrimatie.nl
Gemiddelde kosten stalinrichting (incl. voerinstallatie) per kalf	€320	Kwantitatieve Veehouderij 2020-2021 (WUR, 2020) <i>Gewogen naar verhouding blankvlees (2/3e) en rosé vlees (1/3e), excl. BTW. Kosten voerinstallatie startbedrijven meegerekend bij rosé.</i>
Gemiddelde kosten stalgebouw per kalf	€900	Kwantitatieve Veehouderij 2020-2021 (WUR, 2020) <i>Gewogen naar verhouding blankvlees (2/3e) en rosé vlees (1/3e), excl. BTW.</i>

Met opmerkingen 102(132): 11.1

Met opmerkingen 102(133): 11.1

Met opmerkingen 102(134): 11.1

Met opmerkingen 102(135): 11.1

6. Kalverhouders moeten versneld afschrijvingen doen

Toelichting berekening

De opzet van dit scenario betekent dat de kalverhouderij zoals die nu bestaat **verdwijnt**. Waar aan de ene kant melkveehouders extra investeringen in huisvesting moeten doen, moeten kalverhouders aan de andere kant bestaande assets versneld afschrijven. Dit hangt uiteraard samen met de timing van de realisatie van het scenario. Zou het over bijvoorbeeld 20 jaar pas realiteit worden, dan kan ervoor

Met opmerkingen 102(136): Of kleiner wordt

gekozen worden om in de tussentijd geen nieuwe investeringen in huisvesting meer te doen en de resterende technische levensduur van de stallen uit te nutten. Zou het bij wijze van spreken echter morgen al realiteit worden, dan is de schade gelijk aan de nu nog resterende economische levensduur van de stallen. Voor de berekening gaan we uit van dat laatste, extreme scenario.

Voor de berekening kijken we naar het aantal kalverhouders en hoeveel stalgebouwen, -inrichtingen en voerinstallaties er bij kalverhouders in omloop zijn. Daaruit maken we op wat de gemiddelde initiële investeringswaarde van de huisvesting van een kalverhouder is. We veronderstellen een gemiddelde afschrijvingstermijn van de assets en dat er lineair wordt afgeschreven. Oftewel: als de assets 30 jaar mee kunnen, zijn ze nu gemiddeld 15 jaar oud en kunnen ze nog 15 jaar mee.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Huidige aantal kalverhouders in Nederland	1.700	Sectorplan Versnelling Verduurzaming Kalverhouderij (SBK, 2020)
Verwacht aantal kalverhouders in Nederland (scenario)	0	Eigen aanname
Huidig aantal kalverplaatsen	960.000	Feiten en cijfers over de Nederlandse veehouderijsectoren 2018 (WUR, 2018)
Gemiddeld aantal kalverplaatsen per stal	800	https://www.foodagribusiness.nl/kalverhouder-meer-marge-bij-bovengemiddeld-resultaat/ https://edepot.wur.nl/281844 <i>Op basis van quotes in deze twee artikelen gaan we ervan uit dat een kalverstal gemiddeld 800 kalverplaatsen huisvest.</i>
Gemiddelde kosten stalinrichting (incl. voerinstallatie) per kalf	€320	Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2020-2021 (WUR, 2020) <i>Gewogen naar verhouding blankvlees (2/3e) en rosévlees (1/3e), excl. BTW. Kosten voerinstallatie startbedrijven meegerekend bij rosé.</i>
Gemiddelde kosten stalgebouw per kalf	€900	Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2020-2021 (WUR, 2020) <i>Gewogen naar verhouding blankvlees (2/3e) en rosévlees (1/3e), excl. BTW.</i>
Afschrijvingstermijn stalinrichting	... jaar	SBK

Met opmerkingen 102 (137): De KWIN rekent met een afschrijving van 20 jaar voor gebouwen en 10 jaar voor stalinrichting

Met opmerkingen 102 (138): Uniformeren. Elders staat 1600

Met opmerkingen 102 (139): 11.1

Met opmerkingen 102 (140): Alternatief?

Met opmerkingen 102 (141R140): De KWIN rekent met een afschrijving van 20 jaar voor gebouwen en 10 jaar voor stalinrichting

Afschrijvingstermijn stalgebouw	... jaar	SBK
---------------------------------	----------	-----

Met opmerkingen [102,142]: Alternatief?

Scenario 2: Maximaal integraal

Voor dit scenario rekenen we de volgende verwachte effecten op hoofdlijnen door:

1. Een gezonder kalf kost minder en levert meer op
2. Melkveehouders moeten investeren in huisvesting
3. Kalverhouders moeten versneld afschrijvingen doen

We berekenen hier dus dezelfde effecten – althans, een deel daarvan – als in het scenario “Thuis en tevreden”, maar met andere onderliggende aannames.

1. Een gezonder kalf kost minder en levert meer op

Toelichting berekening

Voor de toelichting op de berekening en gebruikte parameters verwijzen we naar de beschrijving bij het scenario “Thuis en tevreden”. Het enige verschil is de aanname die we doen over de verwachte prevalentie van luchtweginfecties en diarree.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Luchtweginfecties		
Verwachte prevalentie (scenario)	23 %	Eigen aanname <i>We veronderstellen dat dit cijfer ten opzichte van het scenario “Thuis en tevreden” dichterbij het huidige niveau ligt, omdat een kalf in het voorliggende scenario minder lang bij het melkveebedrijf blijft en het aantal diercontacten niet per se minder wordt in dit scenario.</i>
Diarree		
Verwachte prevalentie (scenario)	15 %	Eigen aanname <i>We veronderstellen dat dit cijfer ten opzichte van het scenario “Thuis en tevreden” dichterbij het huidige niveau ligt, omdat een kalf in het voorliggende scenario minder lang bij het melkveebedrijf blijft en het aantal diercontacten niet per se minder wordt in dit scenario.</i>

Met opmerkingen [102,143]: 11.1

Met opmerkingen [102,144]: Diarree komt door stress, voerwisseling en infecties. Bij baby's en bejaarden kan diarree leiden tot sterfte. Bij oudere kinderen en volwassenen is de kans op forse schade (en overlijden) minimaal

2. Melkveehouders moeten investeren in huisvesting

Toelichting berekening

Voor de toelichting op de berekening en gebruikte parameters verwijzen we naar de beschrijving bij het scenario "Thuis en tevreden". Het enige verschil is de aanname voor het verwachte aantal extra kalveren en kalverplaatsen dat melkveehouders in dit scenario aan moeten houden, omdat we hier niet uitgaan van een vertrek van kalveren bij 9 maanden, maar bij 3 maanden.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Verwachte gemiddeld aantal kalverplaatsen bij een melkveehouder (scenario)	...	10.2.e

3. Kalverhouders moeten versneld afschrijvingen doen

Toelichting berekening

Voor de toelichting op de berekening en gebruikte parameters verwijzen we naar de beschrijving bij het scenario "Thuis en tevreden". Het enige verschil is dat we veronderstellen dat een beperkt deel van de kalverhouders in Nederland verdwijnt in dit scenario – en niet alle kalverhouders, zoals in het scenario "Thuis en tevreden". Dat komt enerzijds omdat kalveren langer bij melkveehouders worden gehouden (en dus minder lang bij kalverhouders) en anderzijds omdat de import van kalveren in dit scenario waarschijnlijk zal dalen.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Verwacht aantal kalverhouders in Nederland (scenario)	...	Eigen aanname <i>In het scenario "Thuis en tevreden" gingen we uit van een 100% afname van het aantal kalverhouders en een XX% toename van het aantal kalverplaatsen bij melkveehouders. In dit scenario schatten we de toename van het aantal kalverplaatsen bij melkveehouders op XX%. Op basis van dezelfde verhoudingen veronderstellen we dat er XX% kalverhouders in dit scenario overblijven, oftewel XX kalverhouders.</i>

Scenario 3: Loyaal aan lokaal

Voor dit scenario rekenen we de volgende verwachte effecten op hoofdlijnen door:

1. Een gezonder kalf kost minder en levert meer op
2. Minder transport geeft minder kosten en CO₂-uitstoot
3. Kalverhouders moeten versneld afschrijvingen doen
4. Kalverhouders moeten investeren in compartimenten

We berekenen hier dus dezelfde effecten – althans, een deel daarvan – als in het scenario “Thuis en tevreden”, maar met andere onderliggende aannames.

Met opmerkingen 102 en 145: Waarschijnlijk geen (goede) data voor beschikbaar.

1. Een gezonder kalf kost minder en levert meer op

Toelichting berekening

Voor de toelichting op de berekening en gebruikte parameters verwijzen we naar de beschrijving bij het scenario “Thuis en tevreden”. Het enige verschil is de aanname die we doen over de verwachte prevalentie van luchtweginfecties en diarree.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Luchtweginfecties		
Verwachte prevalentie (scenario)	20 %	Eigen aanname <i>We veronderstellen dat dit cijfer tussen het niveau ligt dat we hebben gekozen bij enerzijds het scenario “Maximaal integraal” en anderzijds het scenario “Thuis en tevreden”.</i>
Diarree		
Verwachte prevalentie (scenario)	12 %	Eigen aanname <i>We veronderstellen dat dit cijfer tussen het niveau ligt dat we hebben gekozen bij enerzijds het scenario “Maximaal integraal” en anderzijds het scenario “Thuis en tevreden”.</i>

Met opmerkingen 102 (146): 11.1

2. Minder transport geeft minder kosten en CO₂-uitstoot

Toelichting berekening

Voor de toelichting op de berekening en gebruikte parameters verwijzen we naar de beschrijving bij het scenario "Thuis en tevreden".

Een verschil is de aanname die we doen voor het gemiddeld aantal transportkilometers per kalf in dit scenario. We gaan ervan uit dat een kalf tussen het melkvee- en kalverbedrijf nooit langer dan 100 kilometer op transport is, maar in de praktijk nog minder. Mede ingegeven door het feit dat een deel van de kalverbedrijven zich zal gaan verplaatsen in dit scenario en dichterbij melkveebedrijven komt te liggen. Zo ontstaan er kleine, regionale samenwerkingsverbanden.

De gemiddelde transportafstand tussen een kalverhouder en de slachterij veronderstellen we gelijk aan de huidige situatie, ongeacht eventuele bedrijfsverplaatsingen in dit scenario. Dat betekent dat we aanvullende data van Vea & Logistiek NL gebruiken: niet alleen het totaal aan transportkilometers per kalf, maar ook opgesplitst naar schakels in de keten.

PM ook check bij Vreal Fine welke data zij kunnen leveren over hun experiment met direct transport ter onderbouwing van onze eigen aanname.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Huidig aantal transportkilometers tussen melkveehouder en kalverhouder	... km	Vea & Logistiek NL (data 2015)
Verwacht aantal transportkilometers tussen melkveehouder en kalverhouder (scenario)	... km	Eigen aanname

Met opmerkingen [102 & 47]: Baseren op te ontvangen data.

3. Kalverhouders moeten versneld afschrijvingen doen

Toelichting berekening

Voor de toelichting op de berekening en gebruikte parameters verwijzen we naar de beschrijving bij het scenario "Thuis en tevreden". Het enige verschil is de aanname die we doen over de hoeveelheid

kalverhouders die in dit scenario nog actief is. We gaan ervan uit dat dit aantal voor de Nederlandse markt gelijk blijft, maar naar rato afneemt met de verwachte daling van de import in dit scenario.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Verwacht aantal kalverhouders in Nederland (scenario)	935	Eigen aanname <i>O.b.v. de aanname dat nog slechts 10% van het huidige importvolume overblijft (wat overeenkomt met ca. 5% van het volume dat nu in Nederland wordt geproduceerd), zou dus 55% van het huidige aantal kalverhouders actief blijven.</i>

4. Kalverhouders moeten investeren in compartimenten

Toelichting berekening

Om te voorkomen dat het loslaten van het "all-in all-out" principe leidt tot een verslechtering van de kalfgezondheid, zullen sommige kalverhouders moeten investeren in stalcompartimenten.

Voor deze berekening beginnen we met het totaal aantal kalverplaatsen in Nederland. We nemen aan dat dit in verhouding evenveel afneemt als het aantal kalverhouders dat in Nederland actief blijft, zoals in het voorgaande berekend. We doen vervolgens een aanname hoeveel extra investeringen in stalcompartimenten nodig zijn per overgebleven kalverplaats, en wat de kosten hiervan zijn. Hierbij maken we gebruik van ... PM.

Parameters berekening

Parameter	Input	Bron
Huidig aantal kalverplaatsen	960.000	Feiten en cijfers over de Nederlandse veehouderijsectoren 2018 (WUR, 2018)
Verwacht aantal kalverplaatsen (scenario)	530.000	Eigen aanname <i>Dit aantal komt in verhouding overeen met de afname van het aantal kalverhouders (naar 55%), zoals hierboven berekend.</i>
Aantal extra stalcompartimenten per kalverplaats		PM

Met opmerkingen [102, 148]: Niet zeker of deze berekening haalbaar is.

Kosten voor aanbreng stalcompartiment		PM
---	--	----

Met opmerkingen 1025 149]: Niet zeker of deze berekening haalbaar is.

Bijlage III: deelnemende organisaties Red Team bijeenkomsten

Bijeenkomst 30 november

Organisatie	
Stichting Brancheorganisatie Kalversector (SBK)	Wageningen University & Research
LTO – <u>vakgroep kalverhouderij</u>	AERES Hogeschool
VanDrie Group	MSD
Nederlandse Zuivelorganisatie	Dier&Recht
MKD Driehoek (<u>Fuiteveal</u>)	Wakker Dier
Universiteit Utrecht	Ministerie van LNV (toehoorder)

Bijeenkomst 10 december

Organisatie	
Stichting Brancheorganisatie Kalversector (SBK)	LTO melkveehouderij
Vereniging van Kalverhouders (VVK)	Vealfine
Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)	Denkavit
LTO – <u>vakgroep kalverhouderij</u>	Gezondheidsdienst <u>voor Dieren</u>
VanDrie Group	Universiteit Utrecht
PaliGroup	MSD
10.2.e	Vee&Logistiek NL
Wageningen University & Research	Duurzame Zuivelketen
MeatNL	Ministerie van LNV (toehoorder)

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e @minlnv.nl

Datum

11-02-2021

Kenmerk

DGA-DAD / 20304945

Bhm: 21019637

Kopie aan

Bijlagen: 2

1. Scenariostudie
vleeskalveren2. Aanbiedingsbrief Tweede
Kamer

nota

scenariostudie vleeskalveren

Parafenroute

DG-A

Marije Beens

Directeur DAD

Lieke Hendrix

DAD

10.2.e

EIA

10.2.e

DAD

10.2.e

BPZ

10.2.e

Aanleiding

Met bijgesloten brief biedt u de scenariostudie inclusief uw appreciatie aan de Tweede Kamer aan. U heeft deze scenariostudie aangekondigd in de brief Toekomst Veehouderij (Kamerstuk 28 973, nr. 239. d.d. 22 oktober 2020). In bijgesloten brief geeft u tevens aan hoe u de €10 miljoen overhevelingsgelden ter verduurzaming van de vleeskalverhouderij wil inzetten.

Advies

U kunt de aanbiedingsbrief ondertekenen.

U wordt geadviseerd de €10 miljoen overhevelingsgelden ter verduurzaming van de kalversector te besteden aan:

- Een investeringsregeling ten behoeve van pilots die veelbelovende systeemveranderingen toetsen in de praktijk én
- een deel van dit geld ook te gebruiken voor ondersteuning van het kwaliteitssysteem Vitaal Kalf onder voorwaarde dat de kalversector voor de vormgeving van de diergezondheids- en welzijnsscore in het Kalf Volg Systeem (KVS) aansluiting zoekt bij KalfOK van de Duurzame Zuivelketen een monitoringssysteem onafhankelijk en transparant wordt geborgd en pilots kunnen deelnemen aan het KVS.

Kernpunten

Urgentie is hoog: dierenwelzijn en diergezondheid

- De kalverhouderij heeft verschillende dierenwelzijnsproblemen.
- De kalverhouderij heeft problemen op het gebied van de diergezondheid (longontsteking, borstvliesontsteking en diarree).
- Het antibioticagebruik in de sector is te hoog
- Het aantal kalveren met een resistente bacterie is sinds 2015 gestegen.

Ontvangen BPZ

Gezondheidsprobleem is management- én systeemprobleem

- De melkvee- en kalverhouderij focussen zich op de boer. Met deze managementaanpak worden goede resultaten bereikt.
- De scenariostudie richt zich op systeemfactoren en daarmee ziektepreventie.
- De studie destilleerde 3 systeemfactoren:
 1. De kalverhouder en melkveehouder werken nog onvoldoende samen.
 2. Kalveren worden verplaatst als hun afweer niet optimaal functioneert.
 3. Kalveren komen tijdens en na hun verplaatsing in aanraking met honderden andere kalveren.
- Op basis hiervan komt de scenariostudie met de volgende scenario's:
 1. Loyaal aan lokaal: Regionale samenwerking melkvee- en kalverhouderij
 2. Maximaal integraal: Kalf blijft tot 3 maanden leeftijd bij melkveehouder
 3. 'Thuis en tevreden: Kalf blijft tot slacht bij melkveehouder.

Pilots

- Om te onderzoeken of deze scenario's leiden tot een verbetering van de diergezondheid en het dierenwelzijn in de kalverhouderij zijn pilots nodig.
- In deze scenario's kunnen andere verduurzamingsdoelen ook worden onderzocht evenals het verdienmodel van de veehouder.

Subsidie

- Ik adviseer u deze pilots ondersteunen door middel van subsidie (€10 miljoen overhevelingsgelden) en verbeteren van de verduurzamingscondities (spoor B programma Duurzame Veehouderij).
- Een deel van dit geld kan gebruikt worden voor een investeringsregeling.
- Een ander deel kan gebruikt worden voor monitoring. Hiervoor kunt u het kwaliteitssysteem Vitaal Kalf voor een extra jaar ondersteunen, onder voorwaarde dat de kalversector voor de vormgeving van de diergezondheids- en welzijnsscore in het Kalf Volg Systeem (KVS) aansluiting zoekt bij KalfOK van de Duurzame Zuivelketen, een monitoringssysteem onafhankelijk en transparant wordt geborgd en pilots kunnen deelnemen aan het KVS.
- De verdeling tussen beide posten moet verder uitgewerkt worden en is mede afhankelijk van de in het vorige punt genoemde voorwaarde.

Reacties melkvee- en kalversector op scenariostudie

- Beide sectoren hebben hun mening over de gepresenteerde scenario's kunnen geven voordat het rapport is geschreven.
- Beide sectoren hebben het eindrapport onder embargo ontvangen.
- De melkveesector heeft aangegeven 11.1

- De kalversector 11.1

11.1
11.1

Kenmerk
DGA-DAD / 20304945

Toelichting

11.1

[Redacted content]

11.1

11.1